

Управління культури, національностей та релігій Миколаївської
облдержадміністрації

Миколаївська обласна бібліотека для дітей ім. В. О. Лягіна

«Національно-патріотичне виховання громадянина України: роль і місце дитячої бібліотеки в сучасних реаліях»

*Матеріали обласної науково-практичної конференції
18-19 травня 2016*

Збірник матеріалів

Миколаїв
2016

Управління культури, національностей та релігій Миколаївської
облдержадміністрації

Миколаївська обласна бібліотека для дітей ім. В. О. Лягіна

«Національно-патріотичне виховання громадянина України: роль і місце дитячої бібліотеки в сучасних реаліях»

*Матеріали обласної науково-практичної конференції
18-19 травня 2016*

Збірник матеріалів

Миколаїв
2016

ББК 78.34(4УКР-4МИК)
Н 35

Укладач: З.М. Рушак
Редактори: О.К. Карпенко, Л.І. Давидюк
Відповідальний за випуск: Т.А. Жайворонок

Обласна науково-практична конференція «Національно-патріотичне виховання громадянина України: роль і місце дитячої бібліотеки в сучасних реаліях» 18-19 травня 2016 року: зб. матеріалів / Миколаївська обласна бібліотека для дітей ім. В. О. Лягіна; уклад. З. М. Рушак. – Миколаїв, 2016. – 90 с.

Збірник містить матеріали виступів учасників Обласної науково-практичної конференції, що відбулася 18-19 травня 2016 року в Миколаївській обласній бібліотеці для дітей ім. В. О. Лягіна.

Сучасні підходи до патріотичного виховання в умовах реалізації Концепції національно-патріотичного виховання в бібліотеці для дітей

Без знання своїх коренів, традицій свого народу не можна виховати повноцінну людину. Пізнання дітьми рідної культури знаходить відгук у дитячих серцях, позитивно впливає на естетичний розвиток дітей, розкриває творчі здібності кожної дитини, формує загальну духовну культуру.

Тема національно-патріотичного виховання, традицій та наступності поколінь не є новою, у бібліотеках для дітей виховний процес завжди було спрямовано на визначення гуманістичних цінностей та прищеплення любові до батьківщини у підростаючого покоління.

Але саме сьогодні, постало питання активізації та якісного оновлення підходів до формування системи цінностей юних громадян, нові розуміння традиційної термінології та впровадження кращого досвіду, як власного національного, так і зарубіжного.

12 червня 2015 року Президентом України підписано Указ «Про заходи щодо поліпшення національно-патріотичного виховання дітей та молоді», метою якого є забезпечення системної взаємодії державних органів з громадськістю у питаннях, пов'язаних із національно-патріотичним вихованням дітей та молоді на прикладах героїчної боротьби Українського народу за незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України; відстоювання демократичного вибору України, консолідації дій державних органів, громадських об'єднань патріотичного спрямування щодо проведення відповідної роботи у дитячому та молодіжному середовищі.

16 червня Міністерством освіти та науки України затверджено «Концепцію національно-патріотичного виховання дітей та молоді», в основу якої покладено ідею розвитку української державності як консолідуючого чинника розвитку українського суспільства та української політичної нації, а також наголошено на особливому значенні ознайомлення підростаючого покоління з історією героїчної боротьби українського народу за державну незалежність, зокрема з діяльністю ОУН, УПА, дисидентського руху, студентською Революцією на граніті, Помаранчевою революцією, Революцією Гідності.

13 жовтня 2015 р. вийшов Указ Президента України №580/2015 «Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки», що визначає механізми системної взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства у питаннях національно-патріотичного виховання.

Національно-патріотичне виховання пропагує та відшуковує нові, гуманістичні риси, що допомагають відповідати сучасним запитам, не допускаючи жодної агітації щодо переваги своєї нації над іншими, адже патріот завжди поважає і визнає патріотизм і досягнення інших народів,

об'єднуючи національні та етнічні групи, що проживають на території України задля процвітання української державності. І важливим підґрунтям для цього є толерантність і, зокрема, здатність бачити в іншій системі цінностей ті позитивні відмінності, що здатні допомогти у вирішенні загальноукраїнських проблем.

В умовах, що продиктовані нині нелегким часом та неоднозначними обставинами економічно-політичної ситуації в країні, бібліотеки для дітей особливу увагу повинні приділяти таким завданням національно-патріотичного виховання, як:

- утвердження в свідомості та почуттях юних особистостей патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України
- виховання поваги до Конституції України та державної символіки
- орієнтація на військово-патріотичне виховання дітей та підлітків
- сприяння в усвідомленні молодим поколінням зв'язку між індивідуальною свободою, правами та патріотичною свідомістю
- формування толерантного ставлення до інших культур і традицій.

Так, у 2010 році розпочато Національний проект **«Україна читає дітям»**, підтриманий усіма дитячими бібліотеками України. Проект знаходить своє продовження і сьогодні.

У рамках даного проекту, в бібліотеках Миколаївської області, що обслуговують дітей, проводяться зустрічі з відомими людьми області та району – державними та громадськими діячами, місцевими керівниками, письменниками, акторами, іншими відомими людьми району, міста, які читають дітям свої улюблені книги та на своєму власному досвіді переконують їх, що читати та бути грамотним – це круто і престижно. Так, 2015 року таку роботу продовжили бібліотеки Веселинівської, Єланецької, Миколаївської, Первомайської, ЦБС для дітей м. Миколаєва. Слід зазначити, що напруцювання бібліотек Миколаївщини в рамках проекту широко представлені в збірнику **«Україна читає дітям»** (випуск 2), підготовленого Національною бібліотекою України для дітей. Це узагальнений огляд діяльності бібліотек України для дітей, матеріали якого розміщені на сайті Національної бібліотеки України для дітей

2015 року з метою збереження пам'яті про події Другої світової війни та про подвиги захисників нашої країни, стимулювання пізнавальної активності і самостійності у дітей та підлітків Миколаївська обласна бібліотека для дітей ім. В. О. Лягіна організовувала проведення обласного туру всеукраїнського сімейного конкурсу **«Книга пам'яті мого роду»**, учасниками якого стали читачі-діти з усієї Миколаївщини, які розповіли про своїх прадідів, захисників рідної землі. Всього до обласної бібліотеки для дітей ім. В.О. Лягіна було надіслано 84 роботи з усіх районів Миколаївської області: 8 відеокниг, 76 творів у паперовому форматі. Їх автори – діти віком від 6 до 16 років – за допомогою дорослих створили сімейні книги пам'яті, де розповіли про воєнні долі своїх прадідів і прабабусь, про трагічні історії багатьох із них.

В обласній бібліотеці для дітей ім. В. О. Лягіна було оформлено експозицію унікальної виставки «Сімейний конкурс «Книга пам'яті мого роду», на якій були представлені книги-саморобки, відео-книги, створені дітьми за допомогою дорослих і надіслані на обласний тур конкурсу.

Діти надали багато дивовижних історичних фактів і документів. Тут і нагородні листи, і довідки про поранення, і фронтові трикутнички-звісточки від рідних і любимох, і групові воєнні фото.

Приємно, що одним із переможців Всеукраїнського конкурсу став Краснюк Богдан з м. Вознесенська, зайнявши III місце у номінації «Сімейна книга пам'яті». Саме він взяв участь у церемонії нагородження переможців Всеукраїнського сімейного конкурсу «Книга пам'яті мого роду», яка відбулася 4 листопада у Національній бібліотеці України для дітей під патронатом Міністерства культури України, за підтримки Української асоціації працівників бібліотек для дітей, Державної служби України у справах ветеранів та учасників АТО, Української спілки ветеранів Афганістану, Національного видавництва дитячої літератури «Веселка».

На честь 25-річчя Незалежності України, з метою формування у дітей любові до рідної землі, національної гідності, розвитку інтелектуальних та творчих здібностей дітей, підтримки професійної майстерності бібліотечних працівників, з ініціативи Миколаївської обласної бібліотеки для дітей ім. В. О. Лягіна, за сприяння управління культури, національностей та релігій Миколаївської облдержадміністрації, з 1 січня 2016 року в Миколаївській області проходить **обласний творчий огляд «Ми - Українці»**.

Учасники огляду – діти, дитячі творчі колективи, а також бібліотекарі та колективи районних і сільських бібліотек – готують власні конкурсні проекти (літературні твори, малюнки, плакати, різноманітні вироби, електронні медіаресурси, творчі звіти), в яких відзначають особливе ставлення до Батьківщини, любов до природи, сім'ї, рідного міста, виняткове розуміння патріотичного виховання дітей.

1 травня завершилось проведення районних (міських) відбіркових етапів Огляду, в результаті чого були відібрані найкращі конкурсні роботи учасників. Протягом червня-липня обласне журі Огляду буде проводити оцінювання цих конкурсних робіт для визначення переможців. До складу журі входять представники організаторів Огляду, громадських об'єднань, творчих спілок, провідні фахівці бібліотечних установ міста і області.

Також завершилось проведення конкурсних інтерактивних скайп-зустрічей читачів-дітей Миколаївщини з дітьми з різних куточків України в рамках номінації «Усі ми діти твої, Україно!».

Детальніше про це розповість Павлюченко Наталія Олександрівна, методист обласної бібліотеки для дітей ім.В.О.Лягіна.

2015 року за результатами Всеукраїнського огляду-конкурсу обласних бібліотек для дітей «Дитяча бібліотека в інформаційному суспільстві: пошуки гармонії, шляхи трансформації» Миколаївська обласна бібліотека для дітей ім. В.О. Лягіна стала переможцем у номінації «Обслуговування користувачів

дітей» за **Проект «Українське слово проситься до тебе»**. Проект було відзначено за новаторство та нетрадиційні форми роботи у залученні юних користувачів до національної дитячої книги та читання, надання якісного літературного простору бібліотеки в контексті формування національної свідомості у дітей та підлітків.

Детальніше про проект розповість Романченко Олена Леонідівна, заступник директора Миколаївської обласної бібліотеки для дітей.

Окремо хочеться зупинитися на кроках бібліотек для дітей Миколаївщини щодо виконання розпорядження голови Миколаївської облдержадміністрації від 29.01.2016 № 26-р «Про оголошення 2016 року на Миколаївщині Роком ювілеїв літераторів-краян».

Так, з метою формування, поглиблення і розширення знань користувачів про історію, культуру та літературну спадщину рідного краю, а також популяризації кращих творів краєзнавчої дитячої літератури і читання Обласна бібліотека для дітей ім. В. О. Лягіна оголосила проведення протягом 2016 року обласної літературної акції – **Дня читання** «Читай – пізнай свій рідний край!». Тричі на рік (15 квітня, 15 вересня, 15 листопада) заплановано проведення на місцях соціокультурних та просвітницьких заходів, присвячених життю і творчості відповідних літераторів-краян, із залученням дітей, батьків, учасників творчих колективів та представників влади і громадськості.

Як відбувся 15 квітня 2016р. День читання у бібліотеках міст і сіл Миколаївщини розповість Павлюченко Наталія Олександрівна, методист обласної бібліотеки для дітей ім.В.О.Лягіна.

Миколаївщина подарувала світові багатьох видатних письменників, імена яких стали знаковими для всієї України. Кожен з них жив у певну епоху й сповідував певні цінності. Деякі з них народилися і прожили все життя в Миколаєві або в Миколаївській області, інші колись залишили наш край, треті, навпаки, приїхали й укорінилися тут, а деяким довелося лише короткий час жити і працювати в нашому краї.

З 2016 року бібліотека реалізує **Віртуальний проект літературного краєзнавства**. Його мета:

- розширити знання дітей про творчість письменників рідного краю;
- виховувати почуття любові, поваги та патріотизму за допомогою мистецького слова миколаївських письменників;
- надавати читачам, зокрема віддаленим користувачам, можливість оперативного доступу до інформації з літературного краєзнавства.

Детальніше про Проект розповість Шевцова Людмила Георгіївна, бібліограф обласної бібліотеки для дітей ім.В.О.Лягіна.

Бібліотеки, як накопичувачі історичної пам'яті, мають виступати провідниками між поколіннями, передаючи знання і традиції за допомогою заходів.

Успіхи у здійсненні завдань патріотичного виховання залежать від кожного бібліотечного працівника, адже бібліотекарі – в якійсь мірі вихователі, порадики, вчителі, що працюють з дітьми. І для цього у нас є невичерпне джерело знань – це книги, періодичні видання та доступ до мережі Інтернет, що допомагають багатоаспектно, найдосконаліше і різнобічно розкрити цю тему.

Висвітлена інформація вкотре підтверджує вагоме значення та місце спеціалізованих бібліотек для дітей у системі формування та виховання патріотичної свідомості підростаючого покоління, яке сьогодні сповнюється новим змістом. На сучасному етапі українського державотворення надзвичайно актуальним є питання виховання національних цінностей, активної громадянської позиції, поваги до прав і свобод інших громадян на основі загальнолюдських, духовних та моральних принципів. І саме бібліотека для дітей, як потужний інформаційно-освітній, соціокультурний та дозвіллевий центр, що володіє ґрунтовною базою інформаційних ресурсів і можливістю донести їх до широкої аудиторії, використовуючи різноманітні форми і методи, ефективно відповідає на виклики сьогодення та впливає на виховання якісно нового покоління юних громадян з національно-патріотичними орієнтирами.

Н. О. Павлюченко, методист І
категорії науково-методичного
відділу Миколаївської обласної
бібліотеки для дітей
ім. В. О. Лягіна

Творчий огляд «Ми - українці»

Попередньо аналізуючи звіти, які ми отримали від вас, про проведення інтерактивних скайп-зустрічей читачів-дітей Миколаївщини з дітьми з різних куточків України, можна стверджувати, що сучасні комп'ютерні технології та Інтернет дали можливість бібліотекам об'єднати дітей, незважаючи на відстані між ними. Так, районні бібліотеки для дітей Миколаївської області підготували та провели близько 40 скайп-спілкувань з читачами районних бібліотек **Волинської, Дніпропетровської, Запорізької, Івано-Франківської, Київської, Кіровоградської, Львівської, Одеської, Полтавської, Херсонської та Хмельницької** областей.

Ініціативу проведення скайп-зустрічей найбільш активно підтримали районні бібліотеки для дітей Дніпропетровщини та Львівщини. Так, юні користувачі Сокальської районної бібліотеки для дітей Львівської області підключались до скайп-зв'язку та ділились своїми думками про Україну 4 рази з читачами районних дитячих бібліотек для дітей Казанківського, Березанського, Новобузького району та Дитячої бібліотеки Комунального закладу «Бібліотечна мережа м. Вознесенська», а діти-читачі Межівської районної бібліотеки для дітей Дніпропетровської області через інтерактивне спілкування розповіли про улюблені місця та видатних людей свого краю 5 разів читачам Братської, Баштанської, Миколаївської районних бібліотек та читачам Дитячої бібліотеки

Комунального Закладу «Бібліотечна мережа м. Вознесенська» і бібліотеки для дітей м. Первомайська. До речі, заходи співробітників Межівської районної бібліотеки з патріотичного виховання ви маєте можливість познайомитись під час інтернет-мосту, який відбудеться завтра о 12.00.

Основною темою скайп-спілкування було святкування 25-річчя Незалежності України, під час якої діти-учасники вітали один одного, декламували вірші, проводили різноманітні майстер-класи з представленням місцевого колориту та ділилися своїми думками, мріями про майбутнє України. Хотілось би відмітити різноманітність та креативність заходів дитячих бібліотек:

- діти із Сереховичів Волинської області розповіли про себе, продемонстрували свої роботи, виконані у стилі квілінг;
- діти із селища міського типу Межове Дніпропетровської області розповіли про ляльковий театр, роботу гуртка «Умілі руки» та показали багато виробів, виготовлених своїми руками;
- діти з міста Каховки Херсонської області поділились розповідями про своє життя та чарівну природу заповідника Асканія-Нова;
- діти з Сокаля Львівської області розповіли, як на Великдень кожного року в них, біля церкви, ставлять двохметрову писанку та представили відеокліп про Сокальщину, про рукотворні храми, костьоли, ратуші, мальовничу природу;
- гості з Петрівської бібліотеки Кіровоградської області розповіли, як допомагають воїнам АТО, які в них є волонтерські рухи, акції, конкурси, а також багато іншого.

За попередніми даними, найбільш активними в проведенні скайп-зустрічей виявились районні бібліотеки Березанського, Доманівського та Новобузького районів, які організували та провели по чотири скайп-брифінги. По три скайп-зустрічі відбулися у районних бібліотеках для дітей Баштанського, Братського, Єланецького, Казанківського, Миколаївського та Снігурівського районів.

Отож, онлайн-спілкування дають можливість дітям з різних областей України познайомитись між собою, сприяють формуванню у дітей почуття єдності та любові до рідної землі.

На кінець, хочу наголосити на тому, що роботи, які надіслані на конкурс (приймаються до 31 травня), обов'язково повинні містити: опис підготовки та проведення скайп-зустрічей з зазначенням:

- назви заходу,
- дати проведення,
- назв бібліотек-організаторів,
- читацької аудиторії,
- у довільній текстовій формі з фотоілюстративним матеріалом, в друкованому та електронному вигляді.

На основі поданих робіт буде складено обласний звіт про Огляд для розміщення його на офіційних сайтах організаторів та в інших електронних та друкованих виданнях.

Проект «Українське слово проситься до тебе»

З метою популяризації творчості відомих українських письменників та в рамках обласної програми «Велике читання», Миколаївська обласна бібліотека для дітей ім. В.О.Лягіна проводить заходи за такими напрямки:

I напрямок «Шевченкіана»

Основні форми та методи реалізації даного напрямку:

- Інтерактивні книжкові виставки (в т.ч. в он-лайн режимі);
- Мультимедійні літературні екскурси;
- Літературно-музичні вистави бібліотечного театру «Сюрприз» за участю читачів-дітей;
- 3D-книги, буктрейлери.

Прикладом такої роботи можна назвати мультимедійний екскурс для найменших читачів – **«З дитинства йдемо до Шевченка»**. Діти віртуально відвідали музеї у селі Моринцях, місті Санкт-Петербурзі, Орській фортеці, і, звичайно, повернулися в Україну, у місто Канів, де завітали на Тарасову гору, щоб віддати шану Кобзареві.

Подорож Шевченківськими місцями була цікавою, насиченою фактами і подіями з життя поета, а інформація, яку отримали діти, поглибила їх знання та викликала бажання дізнатися більше про Тараса. А підібрати книги для читання, вони мали змогу з виставки-гри **«Добре і щире Тарасове слово»**.

До літературно-музичного свята **«Дзвінко лунає Тарасове слово»** читачі, учні третіх класів, готувалися заздалегідь: вчили вірші, малювали малюнки до улюблених поезій. Під час заходу діти відкрили для себе цікаві сторінки з життя поета, прослухали пісні на вірші Т.Г.Шевченка, переглянули відео «Образ Шевченка в скульптурі», самі гарно декламували вірші Кобзаря.

Для глядачів Миколаївського театру ляльок була проведена літературна зустріч **«Маленьким про Великого Тараса»**. Для багатьох діток ця зустріч стала відкриттям Шевченка. Вони дізналися про деякі епізоди з дитинства Тараса, познайомилися з книгами поезій та з захопленням слухали вірші з книги «Дитячий Кобзар» у виконанні читачів бібліотеки.

Для старшокласників бібліотечний театр «Сюрприз» представив літературно-музичну виставу **«Струни Кобзарєвого серця»**, яка була присвячена окремим сторінкам життєвого шляху Тараса Григоровича та жіночим постатям – музам поета. Серед них – перше кохання поета – Оксана Коваленко, «славна молодичка» Ганна Закревська, актриса Катерина Піунова, княгиня Варвара Репніна та остання муза Кобзаря Ликера Полусмак. Всі вони відіграли важливу роль в житті поета, надихали його поезію. Уривки з найкращих творів Кобзаря прозвучали у виконанні учнів 8-9 класів, які взяли безпосередню участь у підготовці заходу.

II напрямок «Класики української літератури»

Мета цього напрямку: викликати інтерес до класичної української

літератури, підняти рівень читання класичних творів, допомогти в їх осмисленні, звернути увагу на життя і творчість класиків української літератури, показати вплив класичних творів на історичну пам'ять, орієнтири духовності та моральності людського буття.

Основні форми і методи реалізації даного напрямку це:

- літературно-музичні композиції, поетичні альбоми;
- електронні презентації;
- літературні квести;
- виставки-портрети, літературні вернісажі, онлайн-вікторини.

Поезія – це вогник, схожий на полум'я свічки, що запалює душу людини, і літературний вернісаж **«На крилах поезії»** це доводить. На ньому представлені найяскравіші особистості української літератури: Леся Українка, Василь Стус, Ліна Костенко. Вони зробили свій неоціненний внесок у розвиток нашої культури. Під чаруючі звуки музики лунають рядки з поетичних творів зірок літературного Олімпу у виконанні читачів бібліотеки та фахівців відділу обслуговування учнів 5-9 класів. Захід супроводжувався мультимедійною презентацією та спонукав юних читачів на нове сприйняття творчості літературних геніїв.

Василь Симоненко – майстер слова високого класу, великий патріот, поборник співучої мови України, її культури.

До 80-річчя з дня народження Поета працівники відділу обслуговування читачів-учнів 5-9 класів провели для своїх читачів поетичний альбом **«Коли крізь розпач випнуться надії...»**.

Під час зустрічі горталися сторінки життя поета, такого короткого, але бурхливого. Діти читали його вірші, залюбки брали участь в інсценізації його поезій.

Щемне сприйняття поезій Василя Симоненка супроводжується виставкою-знайомством **«Я із надій будую човен»**, електронною презентацією та аудіозаписами віршів у виконанні автора.

Для любителів містичних історій і шанувальників творчості Миколи Васильовича Гоголя було організоване проведення Містичного розслідування на вулиці Спаській **«Бібліотечне жахіття, або Чи боїшся ти темряви»**.

Учасники незвичайного квесту вирушили на пошуки рукопису М. В. Гоголя. Відвідали хутори Загадковий, Містичний, Трагічний та Жахливий, де на них чекали гоголівські персонажі: Панночка-Відьма, Солоха, Вакула з Чортом – у виконанні бібліотекарів. Літературні герої ставили дітям складні запитання, відповівши на які, діти мали змогу отримати частину маршрутною карти. З'єднавши всі її частини, учасникам вдалося знайти загублений рукопис письменника.

Все закінчилося чаюванням від Солохи. Відтворити гоголівську епоху бібліотекарям вдалося завдяки відповідному оформленню бібліотеки, українським національним костюмам героїв та учасників екшену, літературно-музичному супроводу. На згадку всі мали змогу сфотографуватися в образах козака і козачки.

III напрямок «Сучасні українські письменники»

Цей напрямок реалізується за допомогою:

- зустрічей з сучасними дитячими письменниками та поетами, в т.ч. в онлайн-режимі;
- бенефісами книги, святом читацьких задоволень, літературними знайомствами, дегустацією книжкових новинок;
- виставками у форматі фліп-чарту, інтерактивними книжковими виставками (виставка-гра, виставка-запитання, виставка-порада);
- іграми, вікторинами, в т.ч. в онлайн-режимі;
- гучних читань, бесід, творчих конкурсів.

У 2014 році в Миколаївській області відбувся V Міжнародний симпозіум «Література. Діти. Час» та літературний фестиваль для дітей «Дивокрай».

В рамках цього заходу в обласній бібліотеці для дітей була організована зустріч читачів з кращими дитячими письменниками України Володимиром Рутківським, Анатолієм Качаном, Галиною Малик та молододою письменницею Оксаною Яблонською.

Зустріч **«Свято тих, хто любить книгу»** з улюбленими письменниками пройшла жваво, мала прекрасний зворотній зв'язок, адже не так вже й часто випадає така нагода – зустрітися з творцями дитячої книги.

Завітала до бібліотеки і Наталя Марченко – літературний критик і автор книги «Володимир Рудківський: тексти долі». У ході зустрічі з читачами пані Наталя познайомила дітей з цікавими фактами, подіями і навіть пригодами з життя письменника. А ще Володимир Рудківський вручив переможцям конкурсу «Кращий читач року» нагороди – книгу письменника з автографом.

Для читачів, які не мали змоги зустрітися з Галиною Малик в бібліотеці, провели скайп-зустріч **«Люби рідне, читай – українське!»**. Діти були дуже раді знайомству і добре підготувалися до зустрічі. Вони вивчили вірші, прочитали книги, намалювали малюнки до них і навіть підготували маленький сюрприз – інсценізацію казки за мотивами книги «Вуйко Йой і Лишення».

Галина Миколаївна із задоволенням давала відповіді на численні запитання, розповідала про свої книги, читала вірші і ставила запитання дітям. Скайп-зустріч пройшла легко і невимушено, цікаво і весело.

Найулюбленіший письменник дівчорі – Всеволод Нестайко, 85-річчя від дня народження якого вшановували в цьому році.

З цієї нагоди працівники відділу обслуговування читачів- дошкільників та учнів 1-4 класів провели свято читацьких задоволень **«Серйозні справи веселих друзів»**. Діти готувалися до свята – читали книги Всеволода Нестайка з виставки-гри «Сонячна Країна Добра», з якої за час експонування було видано 114 примірників книг.

На святі діти з задоволенням грали в літературну гру «Нестайко – читайко», відповідали на запитання вікторини, з інтересом переглянули буктрейлер на книгу «Країна Сонячних Зайчиків», сценки за мотивами оповідань письменника у виконанні однокласників, переглянули уривок з телефільму «Тореадори з Васюківки».

Для найменших читачів бібліотеки було влаштовано День гарного настрою **«Веселі Хтосики»**. Діти у віці 4-5 років задають дуже багато різних запитань, і саме книги серії «Золота колекція української поезії для дітей» можуть дати відповідь можливо і не на всі, але на дуже багато «чому?».

Мандруючи незвичайною країною Поезії, малята завітали на гостину до української поетеси Тамари Коломієць, яка в цьому році відзначила 80-річний ювілей. Вони з задоволенням переглянули інсценізацію віршованої казки «Наймиліше слово», прослухали її вірші зі збірки «Де ховає сонце роси».

На зупинці «Зграйка загадок грайливих для веселих та кмітливих» маленькі читачі познайомилися зі збіркою Варвари Гринько «Заховалась казка в лісі» та Ганни Чубач «Веселі Хтосики».

Шість років поспіль 23 квітня, у Всесвітній день книги і авторського права, працівники відділу обслуговування читачів-дошкільників та учнів 1-4 класів проводять зустріч читачів з письменниками, ілюстраторами та видавцями нових краєзнавчих книг. Це свято проходить в рамках щорічної виставки місцевих видавництв «Миколаївська книга».

2015 року відбувся бенефіс дитячої книги **«Нам з новою книгою зустріч призначена»**. На гостину до маленьких читачів завітали дитячі письменники і поети і подарували їм чудові казки, поезію і прозу. Серед авторів Тетяна Свірська, Лариса Ратич, Степан Чигінцев, Надія Щедрова і Геннадій Борисов.

Презентація книги поета Олексія Кваші **«Прекрасні тварини нашої країни»** відбулася у січні місяці 2015 року. Автор тишив малечу своїми віршами та дарував кожному з них свою книгу з автографом, то до цієї зустрічі вони підготували йому сюрприз – читання його чудових поезій «Лелеки», «Лебеді», «Сорока». Вірші Олексія Кваші навчають маленьких читачів пізнавати особливості і поведки тварин, користь, яку вони приносять людям і природі, навчають любити і бережно ставитись до них.

IV напрямок «Інформаційні технології у літературному просторі бібліотеки»

Працівники відділів обслуговування, відділу нових інформаційних технологій презентують читачам книги українських видавництв за допомогою створення:

- електронних версій книжкових виставок («Видавництво «Час майстрів» запрошує до читання»)
- буктрейлерів (по книзі Гузеєвої Н.А. «Жила собі дівчинка» і «Книга, яку треба прочитати до дня Святого Миколая») (**Відеороліки додаються**)
- 3D-книг («Пригоди Барвінка та Ромашки», «Шевченківські місця»). Працівниками відділу обслуговування дошкільників та учнів 1-4кл. була створена серія відеороликів **«Із скарбниці Шевченкових поезій»**, які складають 516 переглядів,

У створенні відеороликів безпосередню участь беруть діти – активні читачі бібліотеки, учасники бібліотечного «Кіндер-TV».

Працівниками інформаційно-бібліографічного відділу створенні електронні версії бібліографічного покажчика «Миколаївські письменники дітям» та інформаційного списку «Нові імена в українській дитячій літературі».

Робота в цьому напрямку триває. Просування української книги у дитяче середовище залишається важливим соціокультурним чинником збереження та трансформації української нації.

Обласна літературна акція День читання «Читай – пізнай свій рідний край»

Як вже зазначила Тетяна Анатоліївна, обласна літературна акція День читання «Читай – пізнай свій рідний край» проходить протягом 2016 року - тричі на рік.

15 квітня вже пройшов перший день Акції, присвячений життю та творчості Еміля Ізраїльовича **Январьова**, Бориса Миколайовича **Мозолевського**, Віталія Опанасовича **Карпенка**; Валерія Петровича **Бойченка** та Ганни Петрівни **Зонтаг**. Цього дня в усіх дитячих бібліотеках Миколаївської області пройшли різноманітні соціокультурні та просвітницькі заходи, центром уваги для всіх стало слово і книга.

Миколаївська обласна бібліотека для дітей ім. Віктора Олександровича Лягіна як організатор Акції провела на своїй базі два заходи для дітей із різних категорій читачів.

Для учнів початкових класів було проведено **День поетичного настрою «Поезії промінчик золотий»**, під час якого бібліотекарі познайомили дітей з життям та творчістю миколаївських письменників-ювілярів. Справжнім святом для малечі стала зустріч із Людмилою Чижовою, яка напередодні склала казку для дітей про подружжя Валерія Бойченка – «Лебедина казка».

На підлітків чекав **літературний флешмоб «Поезії чарівні звуки вустами відомих земляків»**, за участю громадських активістів та відомих діячів культури і мистецтва м. Миколаєва. Гості говорили зі школярами про твори літераторів, ділились своїми думками про улюблені книги та ставлення до них, а також читали поетичні рядки разом з дітьми вголос. Для запрошених було організовано показ відеоматеріалів про життя і творчість письменників-ювілярів, презентацію книг, літературну виставку та захопливі вікторини.

Безумовно, до Акції долучилися всі районні дитячі бібліотеки, а також міські та сільські бібліотеки-філії Миколаївської області. У бібліотеках та на вулицях міст і сіл пройшла величезна кількість тематичних заходів, а саме: творчі зустрічі, дискусії, голосні читання творів, презентації книг, літературні години, вечори поезії, покази відеоматеріалів, літературно-краєзнавчі подорожі, виставки, майстер-класи, флешмоби, вуличні акції із залученням перехожих до читання.

На допомогу районам в організації, підготовці та проведенні заходів, Обласною бібліотекою для дітей було створено та розміщено на сайті **електронний ресурс – віртуальний проект з літературного краєзнавства «Письменники Миколаївського краю»**. Завдяки зазначеному ресурсу, в Доманівській РДБ діти мали можливість послухати в голосному слайд-читанні казки Г. П. Зонтаг; в КЗ «Бібліотечна мережа м. Вознесенська» діти з задоволенням переглянули буктрейлер за книгою «Не повториться мить», слухали відеочитання поезій Бойченка та мали змогу переглянути відеофільм «Скарби Нікопольщини. Скіфська пектораль».

Досить цікаво і жваво цей День пройшов і в інших районних бібліотеках для дітей Миколаївської області, **які залучили до участі місцевих активістів і діячів громади.** Так, в Новоодеській РДБ на свято була запрошена місцева поетеса Тетяна Акальмаз, член літературного об'єднання «Пошук». Поетеса із задоволенням декламувала вірші літераторів-краян, знайомила присутніх зі своїми новими віршами про Новоодещину.

З метою привернення уваги жителів свого населеного пункту до творчості письменників-ювілярів, бібліотекарями та дітьми організовано та проведено **низку флешмобів.** В Єланецькій РДБ продовженням літературного заходу став флешмоб «Літератори-краяни: зорепад ювілеїв». У м. Нова Одеса учасники Акції вийшли на флешмоб із книгами Бориса Мозолевського, Валерія Бойченка, Емілія Январьова з гаслом – «Читай – пізнай свій рідний край!». Новобузька районна бібліотека для дітей разом з міськими бібліотеками-філіями День читання провели в міському парку, привертаючи увагу перехожих і залучаючи їх до читання вголос творів миколаївських письменників.

Міські і сільські бібліотеки також долучилися до організації обласної Акції і провели різноманітні тематичні заходи.

Юні користувачі та шановні гості теж готувались до проведення зустрічей: вони вчили на пам'ять та читали уривки з творів письменників, дискутували про прочитане та ділились своїми думками про улюблені твори та книги.

У кожній бібліотеці ЦБС були оформлені книжкові виставки, присвячені творчості тих письменників-краян, чії книги читали вголос. Такі дні – потужна можливість для емоційного сприйняття і спілкування і, звичайно, один із найдієвіших інструментів у просуванні книги і читання серед дітей і підлітків.

І, наприкінці, хочеться нагадати всім присутнім, що Акція продовжується:

15 вересня буде проходити День читання, присвячений життю та творчості українського поета Анатолія Васильовича Харлановича; педагога, письменника, публіциста Адріана Митрофановича Топорова; української письменниці Дніпрової Чайки (Людмили Олексіївни Березіної-Василевської); миколаївської поетеси Катерини Олександрівни Голубкової; а **15 листопада** – День читання, присвячений життю та творчості поета, актора, кінорежисера Миколи Степановича Вінграновського; письменника, вченого, етнографа Володимира Івановича Даля; українського письменника-фантаста Олександра Павловича Бердника; українського письменника Спиридона Феодосійовича Черкасенка.

Хочу зазначити, що за надісланими матеріалами районних бібліотек Обласна бібліотека для дітей ім. В. О. Лягіна складає обласний звіт про Акцію для розміщення його в ЗМІ. Згідно з Порядком проведення Акції, бібліотеки повинні інформувати про виконану роботу до **25** числа місяця, в якому проводиться Акція. Але для того, щоб зведена інформація була актуальною та опублікована в необхідні терміни, просимо вас надсилати свої звіти про проведення Дня читання одразу – наступного дня після проведення та не пізніше 19 числа.

Також хочу звернути Вашу увагу до того, що однією з основних ідей проведення Акції є привернення уваги громадськості до ролі дитячої книги у формуванні особистості дитини. Тому наголошую на тому, що під час проведення Акції необхідно запрошувати для спілкування відомих діячів краю. Дорослі і діти, молодь і люди похилого віку зовсім не проти послухати, коли їм читають вголос.

Особливо, якщо вірші або уривки з прози читають поети, громадські діячі, депутати, педагоги, заслужені мешканці міста і села.

До вашої уваги - відеоролик про проведення Дня читання 15 квітня 2016 року.

Л. Г. Шевцова,
провідний бібліограф
Миколаївської обласної бібліотеки
для дітей ім. В. О. Лягіна

Віртуальний проект «Пишменники Миколаївського краю»

З метою національно-патріотичного виховання дітей та молоді, вшанування пам'яті та популяризації творів літераторів-краян, ювілеї яких відзначаються 2016 року, Миколаївська обласна бібліотека для дітей ім. В. О. Лягіна розробила і представила на своєму сайті віртуальний проект «Пишменники Миколаївського краю», що спрямований на ознайомлення дітей, підлітків та учнівської молоді міста і області з життям та творчістю пишменників нашого краю.

Читачі мають можливість дізнатися про проект бібліотеки з розділу «Про проект» та ознайомитися з планом ювілейних заходів Миколаївської ОДБ ім. В. О. Лягіна протягом 2016 року з розділу «План заходів».

До уваги читачів – розділ «Літературний краєзнавчий календар», де представлено літературний краєзнавчий календар на 2016 рік (Додаток до наказу управління культури, національностей та релігій облдержадміністрації від 12.02.2016 № 24).

Віртуальний проект пропонує переглянути буктрейлери: РДБ Миколаївської ЦБС «Пишменникам – ювілярам Миколаївського краю присвячується», Врадіївської РДБ та Первомайської РДБ до книги Миколи Вінграновського «Сіроманець», два буктрейлери Доманівської РДБ до книги Дніпрової Чайки «Дівчина-чайка» та Миколи Вінграновського «Первінка». Дитяча бібліотека КЗ «Бібліотечна мережа м. Вознесенська» пропонує буктрейлер на книгу Лідії Петренко та Степана Гусака «Дитинства росяні стежки», а Миколаївська обласна бібліотека для дітей ім. В. О. Лягіна – буктрейлер на подвійну книгу Миколи Вінграновського «Гусенятко» та «Козак Петро Мамарига».

Проект пропонує користувачам розділ «Інтерв'ю з пишменниками». Наразі це інтерв'ю з дитячою пишменницею Л. Я. Чижовою.

Розділ «Чижова Л. Я.» пропонує прочитати on-line книги миколаївської дитячої пишменниці Людмили Яківни Чижової «Казка на канікулах» і «Новорічна казка».

Розділ «Книжкові виставки та перегляди» дає можливість віртуально познайомитися з книжковим фондом обласної бібліотеки для дітей ім. В. О. Лягіна. До уваги читачів – книжкова виставка-персоналія «Поезії чарівні звуки» (до ювілею Еміля Январьова).

Розділ «Обласна літературна акція – День читання» пропонує інформацію про акцію «Читай – пізнай свій рідний край!», організатором та координатором якої є МОБД ім. В. О. Лягіна. Представлено порядок проведення акції, програму.

А також можна переглянути відеоролики, про те, як пройшов перший етап акції – 15 квітня.

До кожного Дня читання пропонуємо підбірку електронних ресурсів, які допоможуть вам більше дізнатися про життя та творчість миколаївських письменників-ювілярів. Якщо ви не маєте можливості прочитати твори літераторів-краян у друкованому вигляді, до вашої уваги – електронний варіант цих видань. А більше дізнатися про життя та творчість наших ювілярів допоможуть фільми та буктрейлери, які ви можете переглянути завдяки нашим посиланням.

З метою вшанування пам'яті та популяризації творів літераторів-краян, ювілеї яких відзначатимуться 2016 року бібліотеками Миколаївської області, розробляється методико-бібліографічне видання за творчістю краян-ювілярів. МОБД ім. В. О. Лягіна теж взяла участь у створенні видання і працювала над творчою спадщиною Спиридона Черкасенка. Розділ «Бібліографічні новинки» пропонує Рекомендаційний список літератури «Спиридон Черкасенко: постать у вирі історії» представлений у розділі «Бібліографічні новинки». У цьому розділі представлено покажчик «Миколаївські письменники – дітям» який щоквартально поповнюється новими іменами.

Розділ «Книга с автографом автора» говорить сам за себе. Багато миколаївських письменників є друзями бібліотеки і з задоволенням дарують нам свої книги з автографами. Так, підписуючи свою книгу нашій бібліотеці, Катерина Голубкова зробила два написи: «Родной библиотеке – отныне и навеки! Е. Голубкова, руководитель литстудии «Секрет», и «Юным читателям областной библиотеки для детей – добра, любви, света, поисков и открытий! Е. Голубкова. 12.11.06». А одну зі своїх книг Еміль Январьов підписав: «Областной детской библиотеке имени В. А. Лягина, где я был активным читателем после войны. 7. 2. 2001».

Розділ «Ювілеї літераторів-краян» – перехід на сторінку блогу МОБД ім. В. О. Лягіна «Бібліотечная гавань», де представлені заходи, які вона проводить. Це обласна літературна акція – День читання «Читай – пізнай свій рідний край», літературний флешмоб «Поезії чарівні звуки вустами відомих земляків» та ще багато цікавого.

Розділ «Заходи бібліотек Миколаївської області» – перехід на сторінку блогу Миколаївської ОДБ ім. В. О. Лягіна «Бібліомаячок», де висвітлюються заходи щодо популяризації творчості літераторів-краян в районних бібліотеках Миколаївської області. Тут представлено заходи Веселинівської районної бібліотеки «Мандрівник країни Скіфія. Борису Мозолевському – 80 років» та Березанської районної бібліотеки для дітей, «Вірші торкаються серця» (до 85-річчя від дня народження Еміля Январьова).

Віртуальний проект «Письменники Миколаївського краю» постійно оновлюється і доповнюється новою інформацією.

Психологічні особливості підлітка в процесі формування національно-патріотичної свідомості

Піднімаючи тему національно-патріотичного виховання, варто правильно розуміти визначення терміну «патріотизм». Патріотизм за своєю сутністю гуманістичний і включає в себе повагу до інших народів і країн, до їх національних звичаїв і традицій і нерозривно пов'язаний з культурою міжнаціональних відносин.

В. О. Сухомлинський давав таке визначення: «Патріотичне виховання – це сфера духовного життя, яка проникає в усе, що пізнає, робить, до чого прагне, що любить і ненавидить людина, яка формується». Н. М. Іллічов визначав: «Патріотизм - це історично сформована і діалектично розвивається, перш за все, на основі матеріального виробництва категорія соціальної філософії, в якій відображено позитивне ставлення людей до своєї Батьківщини, що включає патріотичну свідомість, діяльність, відносини, організацію, та реалізує світоглядну, методологічну, комунікативну, ціннісну і інші функції». Патріотичне виховання – виховна діяльність, спрямована на формування в учнів почуття патріотизму, тобто доброго ставлення до Батьківщини та до представників інших культур або країн. Таке виховання включатиме розвиток любові до Батьківщини, національної самосвідомості й гідності; дбайливе ставлення до рідної мови, культури, традицій; відповідальність за природу рідної країни; потребу зробити свій внесок у долю Батьківщини; інтерес до міжнаціонального спілкування; прагнення праці на благо рідної країни, її народу. Має застосовування як у сім'ї та школі, так і в державних і громадських організаціях, засновуючись на впевненості в позитивному ефекті такого ставлення. В основі будь-якого суспільства лежить система цілей, яка виробляється на основі культури суспільства і системи цінностей цього суспільства.

В Україні патріотизм повинен бути введений в ранг національно значимої і об'єктивно необхідної цінності, тому що він являє собою одне з найбільш глобальних людських почуттів, закріплених віками і тисячоліттями. Патріотизм поєднує в собі любов до своєї Вітчизни, свого народу, гордість за їх минуле і сьогодення, готовність до їх захисту.

У суспільстві, що сформувалося і розвивається, засвоєння патріотичних цінностей і норм життя – це, перш за все, об'єктивний, керований процес. Патріотизм не закладений в генах, він явище соціальне за своєю природою і тому не успадковується, а формується.

Можна виділити щонайменше три різновидності патріотизму:

- Етнічний патріотизм, що ґрунтується на почутті власної причетності до свого народу, на любові до рідної культури, до власної історії тощо. Цей патріотизм започатковується природою як відчуття родовидових ознак народу, що є вродженим. Ці ознаки розвиваються повноцінно, якщо дитина виростає у

національно свідомій і національно-орієнтованій сім'ї, навчається в українській школі.

- Територіальний патріотизм ґрунтується на любові до того місця на землі, до місцевості, ландшафту, клімату тощо, де людина народилася. На думку Г. Ващенко, є всі підстави вважати, що любов до рідного краю, в першу чергу, заснована на ранніх дитячих переживаннях, захопленнях. Для людини, як, зрештою, і для деяких інших живих істот, рідним стає все те, що вона сприймає найперше, найраніше.

- Державницький патріотизм. Якщо остаточною метою нації є побудова власної держави – її державне самовизначення, то головною метою виховання є розвиток у наших дітях державницького світогляду і державницького почуття – того вищого патріотизму, який ґрунтується на державній ідеології й пов'язується з поняттям громадянськості. Різні люди і різні народності на нашій землі йдуть до цього патріотизму різними дорогами, але приходять до спільного. В ідеалі – до нього повинні вести й етнічний та територіальний чинники, хоча етнічний патріотизм має тут значення вирішальне. В любові до Батьківщини сьогодні публічно зізнаються багато людей. Але, якщо залишити осторонь публічність – про що говорить наше ставлення до країни, в якій ми народилися і живемо? Гордість за свою країну згуртовує і надихає: досить пригадати кадри кінохроніки, де тисячі людей вітають Юрія Гагаріна, або опинитися на вулицях Іспанії після перемоги футбольної збірної. Але чи роблять патріотичні почуття нас щасливішими?

- Соціологи Тім Ріскенс і Метью Райт вирішили зрозуміти, як впливають на самовідчуття етнічний патріотизм (заснований на спільному походженні, історії, релігії) і патріотизм державний (який спирається на ліберальні цінності, повагу до закону і державних інститутів). Аналіз даних опитування понад 40 тисяч європейців з трьох десятків країн дав однозначний результат: тільки громадянський (державний) патріотизм робить нас оптимістами і підвищує наше суб'єктивне благополуччя. Щоб відповісти на запитання «Чому так відбувається?» варто проаналізувати думки різних експертів:

- Максим Руднев, соціолог: «Почуття любові до Батьківщини має підживлюватися гордістю, щоб бути справжнім. Тим часом громадяни частіше відчують сором за свою країну, а привід для гордості дають хіба що спортсмени. Можливо, тому багато хто говорить про «хороше» минулого і «погане» сьогодення, шукають розради в великій історії. Розчарування і нелюбов до всього нового обертаються націоналізмом і не роблять нас щасливішими».

- Дмитро Леонтєв, психолог: «Обживаючи простір навколо себе, ми розширюємо поняття «своє» до кордонів країни, а потім і до всього людства. Так виникає толерантність – визнання цінності інших людей і культур. Вона виключає ворожість до чужого і вже тому робить життя кращим. У бажанні ж бачити у всьому перевагу свого (етносу, держави, релігії) проявляє груповий нарцисизм – схильність абсолютизувати свої уявлення і вважати будь-які інші неправдивими».

- Світлана Федорова, психоаналітик: «Етнічний патріотизм означає сильну прихильність до Батьківщини, яка може викликати архаїчний страх симбіозу з всемогутньою матір'ю, здатної поглинути. І тоді любов до Батьківщини на несвідомому рівні може турбувати нас. Той, кому недостатньо самого себе,

самореалізації в сім'ї, сексу, роботи, змушений спиратися на міфи про велику расу, історію або культуру. Ця штучна «підпора» не може замінити власного «Я» і зробити людину щасливою».

- Акоп Назаретян, політичний психолог: «Сучасна освічена людина все частіше мислить себе не як частина конфесії чи нації, а в масштабах цивілізації. Тому, коли ми обмежені рамками етнічної спільності, то відчуваємо когнітивний дисонанс, простіше кажучи, ми нещасливі. Навпаки, там, де слабше поділ на «наших» і «чужих», у громадян виникає почуття взаємної поваги та причетності до всього, що відбувається в їхній країні. Знижується агресивність і рівень насильства, з'являються підстави для оптимізму».

Говорячи про патріотизм, не можна не згадати про такі його складові:

Патріотична свідомість - частина суспільної свідомості, яка представляє собою виділення з усіх інших її частин, що мають відношення до розвитку і захисту Вітчизни і змінюються в залежності від суспільно-економічної формації. Отже, патріотична свідомість «присутня» у всіх формах суспільної свідомості: політичній, моральній, естетичній, економічній, історичній, екологічній, релігійній, атеїстичній і тощо. Вона має відносну самостійність, тобто здатна випереджати суспільне буття, відставати від нього і т.д. Патріотична свідомість може проявлятися на буденному і теоретичному рівнях, що особливо важливо враховувати в процесі її формування в учнів.

Патріотичні відносини реалізуються в спілкуванні між патріотами, спрямованому на вдосконалення всіх царин життя країни, а також і відповідне ставлення до ворогів. Часом люди відверто висловлюють свою агресивність щодо російського народу, всіх росіян. Чого тільки варте твердження З. Бжезинського, одного з ідеологів «нового світового порядку», спрямованого, за його словами, «проти Росії, за рахунок Росії і на уламках Росії». Розібравшись із сутністю поняття «патріотизм», його складовими, треба розуміти, коли саме та в якому віці варто більше уваги приділяти національно-патріотичному вихованню справжніх патріотів власної держави.

Привчати, розповідати, показувати власним прикладом традиції українського народу треба змалечку (старший дошкільний вік), саме в цей час дитина буде копіювати, наслідувати, що з часом стане звичним, свідомим та добровільним покликом душі дитини. Приділяючи багато уваги національно-патріотичному вихованню підлітків, - вік, коли сприйняття стає змістовним, а мислення активним, ми отримаємо справжніх патріотів України. Саме за умови поступового та комплексного підходу, матимемо змогу побачити плоди своєї роботи, коли патріотизм буде не модою, а стилем життя.

Підлітковий вік багатий на драматичні переживання, труднощі та кризи. У цей період створюються стійкі форми поведінки, риси характеру, засоби емоційного реагування. Це час досягнень, стрімкого росту знань, вмінь, розбудови «Я-концепції» та нової соціальної позиції. Разом з тим, це вік втрати дитячого світосприймання, поява почуття тривоги та психологічного дискомфорту.

Вчений А. П. Краківський називає такі вікові особливості підлітка:

- потреба в гідному положенні в колективі однолітків, у родині;
- підвищена стомлюваність;

- прагнення мати вірного друга;
- прагнення уникнути ізоляції як у класі, так і в малому колективі;
- підвищений інтерес до співвідношення сил у класі;
- прагнення відмежуватися від усього підкреслено дитячого;
- відчуття авторитету власного віку;
- відрізка до необґрунтованих заборон;
- сприйнятливості до промахів учителів;
- переоцінка своїх можливостей, реалізація яких передбачається у віддаленому майбутньому;
- відсутність адаптації до невдач;
- відсутність адаптації до положення "гіршого";
- тенденція віддаватися мріям;
- страх опоганення мрії;
- яскраво виражена емоційність;
- вимогливість до відповідності слова справі;
- підвищений інтерес до спорту;
- захоплення колекціонуванням, захоплення музикою й кіномистецтвом

Таким чином, індивідуально-вікові особливості підлітків обумовлені:

1. особливостями біологічного розвитку організму;
2. культурно-історичним середовищем як сферою їхнього росту й розвитку;
3. умовами навчання й виховання;
4. резервами індивідуального розвитку. Причому процес розвитку індивідуально-вікових особливостей носить поступальний характер.

Щоб розуміти, які методи є більш доцільними в процесі національно-патріотичного виховання підлітків, варто розуміти всі новоутворення підліткового віку та які зміни відбуваються в пізнавальних процесах їх психіки. Тому розглянемо основні пізнавальні процеси:

Сприйняття підлітка стає виборчим, цілеспрямованим, аналізованим. Воно більш змістовне, послідовне, планомірне. Підліток здатний до тонкого аналізу об'єктів, які сприймає.

Увага підлітка характеризується не тільки обсягом, але і специфічною вибірковістю. Вона стає все більш довільною і може бути навмисною. Підліток може зберігати тривалий час стійкість і високу інтенсивність уваги. У нього виробляється вміння швидко концентрувати і чітко розподіляти свою увагу. Увага підлітка стає добре керованим, контрольованим процесом і захоплюючою діяльністю.

Пам'ять набуває вибіркового характеру. Пам'ять повністю інтелектуалізується: обсяг пам'яті збільшується в основному за рахунок логічного осмислювання матеріалу. Наростає повнота, системність і точність відтворюваного матеріалу, запам'ятовування і відтворення спирається на смислові зв'язки. Стає доступним запам'ятовування абстрактного матеріалу [6, 9].

Мислення. Істотні зрушення відбуваються в інтелектуальній діяльності підлітків. Основною особливістю її в 10-15 років є наростаюча з кожним роком здатність до абстрактного мислення, зміна співвідношення між конкретно-образним і абстрактним мисленням на користь останнього. Важлива особливість цього віку - формування активного, самостійного мислення [6].

Мислення в підлітковому віці характеризується завершенням розвитку (Ж. Піаже). Проявляється здатність мислити дедуктивно, теоретично, формується система логічних висловлювань.

Підліток з рівним успіхом оперує як з об'єктами, так і з висловлюваннями. Одночасно у нього формується здатність до будь-якого роду комбінаторних операцій, до широкого варіювання пропорціями, що вказує на сформованість логічного мислення.

Підліток стає здатним не тільки уявити собі різні можливі шляхи перетворення даних для емпіричного їх випробування, але може і логічно витлумачити результати цих проб. Крім того, що підліток здатний ширяти над дійсністю за допомогою планування і контролю своїх вільних фантастичних побудов, він навчається чудово контролювати свої розумові дії та операції і отримувати від цього інтелектуальні емоції.

Зміна характеру і форм навчальної діяльності вимагає від підлітків більш високого рівня організації розумової діяльності. Підліток стає здатним до складного аналітико-синтетичного сприйняття предметів і явищ дійсності. Зміст і логіка досліджуваних предметів розвивають у підлітків здатність самостійно і творчо мислити, порівнювати, робити глибокі за змістом висновки і узагальнення. Під впливом навчання мислення, увага і пам'ять поступово набувають характеру організованих, регульованих і керованих процесів.

Уява підлітка. Згідно з Л. С. Виготським, істотні зміни відбуваються в цьому віці і в розвитку уяви. Під впливом абстрактного мислення уява «йде у сферу фантазії». Говорячи про фантазії підлітка, Л. С. Виготський зазначав, що «вона спрямовується в нього в інтимну сферу, яка ховається зазвичай від людей, яка стає винятково суб'єктивною формою мислення, мислення винятково для себе». Підліток ховає свої фантазії «як сокровенну таємницю і більш охоче зізнається у своїх провинах, ніж викриває свої фантазії».

Головними пріоритетами в підлітковому віці стає оточення, дозвілля (організація дозвілля у позашкільних закладах) і самореалізація (бачити своє майбутнє), тому саме в цьому віці необхідно формувати позицію гідного громадянина своєї країни (бути кращим у своїй справі, для подальшого прославлення себе як представника своєї країни). Формування патріотизму в підлітків ґрунтується на домінуванні індивідуальних або колективних мотивів у ставленні до своєї батьківщини. Вивчаючи роль психологічних механізмів і психологічних чинників формування патріотичного потенціалу у школярів, можна вважати, що патріотизм - це підсумок сформованого соціального почуття і способу емоційно-морального відображення дійсності. Розглянемо психологічні чинники, що впливають на формування патріотизму - відчуття та сприйняття.

Відчуття – це психологічний процес відображення прямої дії предметів або явищ на органи сприйняття. У результаті даної дії виникають певні переживання сили і місця дії, якості діючої на аналізатор явища. У процесі патріотичного і морального виховання, спираючись на почуття та емоції, можна прищеплювати любов до батьківщини, до сакральних подій в історії країни, героїв, пам'яті предків.

Дитина, отримуючи інформацію про навколишнє середовище, аналізує, узагальнює, запам'ятовує її, потім використовуючи у своєму житті. Свою

діяльність педагога повинні спрямовувати на розвиток допитливості та культури сприйняття, а отже і формувати нормальний чуттєвий розвиток і здорову цікавість.

Уявлення. Задача вчителя - сформувати правильні уявлення про навколишнє середовище в історико-патріотичному напрямі. Неправильно сформовані уявлення можуть негативно позначитись на моральності учня, на його духовному та патріотичному розвитку.

Пам'ять – це здатність людини отримувати, зберігати, відновлювати та відтворювати зовнішні відчуття.

Історична пам'ять – це пам'ять про наших предків, їх подвиги, героїзм, про любов і моральність, про традиції українського народу.

Мотивація — це динамічний психофізіологічний процес, який керує поведінкою людини і визначає його організованість, направленість, стійкість та активність. Педагог повинен розуміти, який мотив повинен лежати в основі патріотичного виховання. До головних мотивів можна віднести:

- Інтереси;
- потяг;
- переконання;
- цілі;
- установки;
- стереотипи;
- норми;
- цінності;
- ідеали.

Мотивація самореалізації – вищий рівень в ієрархії мотивів особистості, який представлений потребою особистості до найбільш повної реалізації свого потенціалу, потребі реалізації себе.

Мотиваційний компонент патріотизму педагог формує в ході навчального процесу, дотримуючись принципів:

- систематичності і послідовності;
- свідомості, активності учня;
- поваги до особистості, в поєднанні з нормальною вимогливістю;
- опори на позитивні якості учня;
- включення в дію.

До основних методів будуть відноситись: переконання, навіювання, педагогічні вимоги, громадська думка, доручення, заохочення, взаємодопомога, створення ситуації успіху.

В основі інтелектуального компоненту патріотизму лежить рівень знань учня, який дозволяє здійснити поглиблене осмислення патріотизму та способів його прояву в різноманітних видах діяльності. З метою формування патріотичних знань, діяльність в сучасній освіті спрямована на вирішення таких задач:

- 1) вивчення законів України;
- 2) вивчення умов для реалізації конституційного права і обов'язків;

- 3) знання символіки України та святинь Батьківщини;
- 4) виконання гімну України;
- 5) вивчення соціально значимих патріотичних цінностей;
- 6) вивчення культурно-історичного минулого України, народу, традицій;
- 7) вивчення соціально-економічних, культурних правових, екологічних проблем своєї країни.

Можна використовувати різноманітні методи навчання і виховання:

- Евристична бесіда (діалогічний метод творчої взаємодії викладача та учнів, що базується на розв'язанні проблемної задачі за допомогою основних і наведених запитань пошукового характеру для активізації учнів у самостійному пошуку істини);
- позитивний приклад;
- обговорення фільмів, відеороликів;
- робота з мемуарами, написання історичних есе, пошукова діяльність.

Інтелектуальний компонент патріотизму реалізується через його функції:

1. Світоглядна. Як відомо, світогляд являє собою систему найбільш загальних поглядів людини на світ і на своє місце в ньому. Звідси зрозуміло, що патріотизм, будучи соціальною категорією, сприяє формуванню світогляду.
2. Методологічна. Оскільки метод є способом духовної і практичної діяльності щодо перетворення дійсності, то і патріотизм, що включає фундаментальні знання, реалізує цю функцію.
3. Комунікативна. Виникає з того, що патріотизм згуртовує, єднає людей для вирішення найбільш кардинальних завдань суспільного життя.
4. Регулятивна функція виражається в добровільному виконанні особистістю, різними соціальними групами патріотичних норм і принципів, що обумовлюють розвиток всіх напрямів прогресу країни.
5. Ціннісна функція виражається в тому, що положення патріотичного змісту є тими критеріями, які забезпечують певні якості, спрямованість вчинків як окремих людей, так і різних спільнот. Саме завдяки ціннісній функції стає можливим виявляти можливі антипатріотичні настрої в ЗМІ.

Емоційний компонент патріотизму представлений почуттями, що мають соціальний відтінок: почуття патріотизму, почуття відповідальності, почуття колективізму, інтернаціоналізму, почуття честі.

Емоції – (вищі переживання людини) особливий клас психічних станів, які відображають ставлення людини до навколишнього світу, до інших людей, до самої себе та до результатів своєї діяльності.

Емоційний компонент патріотизму дозволяє формувати патріотичні настрої, почуття. Він сприяє формуванню високоморальних якостей, таких як гуманізм, альтруїзм, героїзм, відвага, мужність.

Вольовий компонент патріотизму. Воля – це свідоме регулювання своєї поведінки і діяльності, що виявляється в умінні долати внутрішні і зовнішні труднощі при здійсненні цілеспрямованих дій і вчинків.

Для формування волі можна використовувати декілька етапів:

- постановка цілі;
- спонукання;
- обговорення і співставлення мотивів;

- прийняття рішення;
- кінцевий вибір для досягнення результатів.

Вольовий компонент патріотизму включає в себе такі якості, як :

Цілеспрямованість – свідомо і активна направленість на певний результат діяльності.

Ініціативність – це здатність людини до самостійних вольових проявів.

Вольовий компонент патріотизму тісно пов'язаний з національним вихованням, яке ставить своєю ціллю збереження народних звичаїв, традицій, мови і передачу цих знань новому поколінню.

Протягом десятиліть в Україні створювали гуманістичну систему виховання, яка формувала патріота з сильними вольовими якостями. Для формування вольової сфери різних напрямів (громадянсько-патріотичне, моральне, історико-краєзнавче, спортивно-дозвільне, здоров'язбережувальне, художньо-естетичне) патріотизму вихованця, педагог може використовувати заходи: виставки, відновлення пам'ятників, конкурси, фестивалі, відвідування історичних і краєзнавчих пам'яток, конкурси.

Пам'ятаєте притчу, коли жінка прийшла до Бога і спитала, коли їй треба починати виховувати власну дитину, і Бог спитав її: «Скільки років дитині?», вона відповіла, що їй 5 днів, і тоді Бог відповів: «Ти спізнилась у вихованні дитини рівно на 5 днів....»

Тож не запізнимося у вихованні підростаючого покоління!

Л. О. Бондар, к. філол. н.
Миколаївський національний університет
імені В. О. Сухомлинського

Дитяча тематика в українській драматургії кінця XX – початку XXI ст.

Розвиток дитячої тематики в українській драматургії пов'язаний із появою „нової хвилі” у вітчизняному драматургічному мистецтві. Представники означеного літературного явища подали тексти (В. Фольварочний „Дитячі забави”, „Весняна скрипка”, Я. Верещак „Королівський особняк”, „Чорна зірка”, „Банка згущеного молока”, Л. Хоролець „Сирени”, „На вулиці електричній”, В. Кисельов „Тема для дискусії”, „Перехрестя”, Я. Стельмах „Шкільна драма”, „Привіт, Синичко!..”, В. Бойко „Рано чи пізно”, В. Чепурин „Сурмачі та сажотруси”, А. Вербець „Новосілля” та ін.), які характеризувалися суспільно-ревізійними тенденціями, спробами деміфологізації літератури. Головними героями нової драми стали діти, підлітки, оскільки саме з юним поколінням були пов'язані сподівання драматургів на поступове очищення суспільства від ідеологічних нашарувань.

Відтак, питання зацікавленості драматургії „нової хвилі” життям молоді пояснюється кількома чинниками: по-перше, з молодим поколінням завжди пов'язувались надії на деякі зміни; по-друге, молоді завжди було притаманне певне бунтарство, навіть асоціальні прояви; по-третє, молода людина поки що залишається вільною від соціальних штампів, вона більш лабільна, ніж старше

покоління, здатна критично оцінювати все, що відбувається довкола. Крім того, саме на прикладі молодого покоління „новохвилівцям” вдалося відтворити соціальні процеси, що відбувалися в країні у 80-х – початку 90-х рр. XX ст., та їх вплив на пересічну людину.

Яскравими представниками „нової хвилі” драматургії стали Ярослав Стельмах та Ярослав Верещак. Перший написав драми, що були присвячені питанням життя школярів, зокрема п'єса Я. Стельмаха „Шкільна драма” (інша назва – „Драма в учительській”), продемонструвала передумови занепаду моральних орієнтирів особистості-„совка”, витоки духовної пасивності. Конфлікт драми визначає ситуація гострого протистояння між учнями майже взірцевого класу та класним керівником з багаторічним педагогічним досвідом. Я.Стельмах так пояснює власний творчий імпульс до написання п'єси: „Мені хотілося показати, як небезпечно позбавляти людей ініціативи, відчувати їх приймати самостійні рішення, привчати слухняно виконувати „накази згори”. Особливо це калічить душі дітей, породжує байдужість, пристосуванство, невпевненість у собі. Як часто, на жаль, цілком добропорядні хлопчики, відмінники й активісти, виявляються цинічними кар'єристами, котрі у школі завчено повторюють прописні істини, заробляючи хороший атестат і характеристики, а на „волі” здатні вчинити підлість, збрехати й зрадити заради своєї вигоди. У моїй п'єсі й відбувається зіткнення між таким «зразковим» учнем, улюбленцем класної керівниці, із хлопцем чесним й безкомпромісним, готовим будь-якою ціною відстоювати справедливість” [5, с. 168]. Усі образи п'єси розподілені на дві групи – це частина педагогічного складу школи та учнівський колектив. В ідеалі перша група покликана виростити гідну зміну, або, з точки зору психології, адаптувати нове покоління до стандартів суспільного устрою, соціалізувати свою зміну, навчити дітей бути гідними і повноправними членами великої спільноти. Але на певному етапі авторитарного виховання методами приборкування і диктату щось дає збій, і у „тихому”, „спокійному” класі, в якому „нічого не буває”, з'являється „заколотник”, який своєю поведінкою знецінює всі виховні „досягнення” педколективу. Автор поступово розкриває причини бунту школярів проти системи шкільного виховання.

Наступна п'єса Я. Стельмаха „Привіт, Синичко!...” продовжила розкривати проблеми школи. Автор вичленовує зі шкільного колективу окремий образ учня, зосереджуючи увагу на становленні його особистості. Конфлікт драми знову розгортається на ґрунті радянської школи, але, попри суто шкільну тематику, він так само відтворює хвороби всього суспільства. Перші рядки п'єси вводять нас у благополучну родину, де начебто панують мир та спокій. Батько і матір дбають про свого єдиного сина, і, хоча між ними інколи виникають розбіжності щодо виховання Сергія, батьки швидко знаходять порозуміння. Бабуся взагалі натішитися не може зі свого розумного, але трішечки ледачкуватого онука. Батько прагне прищепити синові моральні чесноти, виховати його порядною, чесною людиною. І хлопець, у свою чергу, пишається своїми батьками. Він, знаходячись у лоні своєї родини, захищений від негативних впливів зовнішнього світу, а тому ще не замислюється над реаліями життя. Поки він звичайний безтурботний хлопчина, який має вірного друга Вітьку і перше кохання до дівчини з паралельного класу Олі. Але рівновага внутрішньосімейного

мікроклімату порушується після візиту директора школи Клавдії Миколаївни з досить несподіваною пропозицією:

„Клавдія Миколаївна. ...Другий рік школа без медаліста – це вже серйозно. І от ми зібрались, подумали, зважили, я, певна річ, порадилась із класним керівником, Ніною Платонівною, і вирішили, – бачте, я із вами цілком відверта, – що кандидатура Сергія нас цілком влаштовує” [4, с. 80].

Трохи повагавшись, батьки все ж таки погоджуються, адже їм не байдужа подальша доля сина, а золота медаль забезпечує омріяне місце в інституті. Саме цей момент є відправним у нашаруванні колізій, які визначатимуть основний конфлікт твору.

Отже, завдяки сюжетно-подієвому каркасу п'єс „Шкільна драма”, „Привіт, Синичко!..”, Я.Стельмах розкриває становлення характеру, духовне народження молоді особистості. Він тонко прослідковує передумови формування рис людської індивідуальності. Саме заглиблення у внутрішній світ героїв затемнює зовнішньообставинні події. Ще однією характерною особливістю драм митця є фотографічне відтворення дійсності, гострих суперечностей життя. Однак Я.Стельмах не пропонує рецептів покращення ситуації, не вказує шляхи виходу з кризового стану. Драматург апелює до реципієнта, змушує його замислитись, спонукає власноруч розібратися у собі. Через це характер творчості Стельмаха-молодшого можна назвати приховано сугестивним, адже він підсвідомо закликає читача/глядача зазирнути у власну душу.

П'єси Ярослава Верещака, що становлять конгломерат творів на дитячу тематику, умовно можна розділити на дві групи: 1) п'єси-казки, написані для менших дітей („Чудо Святого Миколая”, „Чарівна сопілка (Зелена гора)”, „Новорічна крутоверть”, „Принц Чупринка і співуча ялинка”, „Артемон, П'єро, Мальвіна і красень Буратіно”); 2) тексти, що адресовані юнацькій аудиторії („Двоє на дистанції”, „Експеримент”, „Банка згущеного молока”, „Королівський особняк”, „Чорна зірка”, „Зірка Давида на шиї у Пилипа”).

Казковий сюжет п'єси Я. Верещака „Чудо Святого Миколая” автор подає за допомогою драматургічної форми, причому відмовляючись від традиційного жанрового означення і пропонуючи дещо експериментальний жанровий заголовок твору, а саме – „лісенно-танцювально-розмовне фентезі”. Синтетичне жанрове утворення, по-перше, передбачає певні сценічні елементи, засобами яких розгортатиметься сюжетна лінія, по-друге, вказує на небуденність, казковість ситуації, по-третє, оголює прадавню матрицю, яка стає основою для нового тексту. Актуалізована в п'єсі матриця свідчить про зв'язок з язичницькими обрядами, які в сюжеті п'єси проявляються у вигляді жертвовного танцю, заклинань, виконання обрядових дій. Маємо модель метакомунікативного акту, яку драматург створює за допомогою дії і ситуації, де ситуація є певною даністю, реалізованою за допомогою атрибутів сучасного світу; дія ж пов'язана з набором низки обрядів (атрибути пракультури, що співвідносні з часами язичництва), за допомогою яких герої намагаються змінити ситуацію, що склалася.

Таким чином, виникає діалог сучасності та працивілізації, який будується вже на рівні жанрового означення, а також за допомогою фабули твору. Автор показує вплив архетипної поведінки на сучасника, яка закладена в колективній пам'яті та найбільш яскраво проявляється в текстах дитячого фольклору.

Сюжет п'єси нагадує синусоїду, поперемінними вершинами якої є чергування дива та буденності. Твір починається безглуздою картинкою – в дитячому ліжечку спить цілком доросла панночка (її звать Ніка), одягнена в дитячий одяг, який їй вочевидь малий. Дівчину оточують такі ж персонажі – дорослі діти. Абсурдна ситуація прояснюється у ході розгортання сюжету. Головна героїня Ніка попросила Святого Миколая зробити її дорослою, для того, щоб вона могла дивитися допізна телевізор і робити все, що їй заманеться. Фантастична ситуація змінюється картинками зі, здавалося б, буденного життя дітей, однак явлена повсякденність розкриває жах існування кожного з героїв-дітей. Незважаючи на сумне дитинство, маленькі-великі герої не хочуть виростати, оскільки доросле життя їм здається ще більш жорстоким, порочним й аморальним. Атрибутами цього життя є пиво, сигарети, нецензурна лексика, розпуста. Все це викликає у дорослих дітей почуття відрази, тому героям так необхідне нове диво, яке б допомогло їм знову стати дітьми. Носієм чудодійної сили є Ніка, оскільки лише їй під силу створити, а також виконати чарівну пісню, яка б виправила безглузду ситуацію. Сакральність дівчинки пов'язана з непорочністю її душі, а також вміннями чути, бачити і розмовляти з дітьми-ангелами, птахами, зокрема, з Сорокою.

У п'єсі Я. Верещака та О. Вратарьова „Чарівна сопілка (Зелена гора)” простежується матричний код чарівної казки. Назва твору може розглядатися як гра акцентів у якій, з одного боку, робиться наголос на диві – чудесний музичний інструмент (Чарівна сопілка), що допомагає головному герою віднайти своє щастя, а з іншого – наявна вказівка на простір (Зелена гора), викликає асоціацію, що пов'язана з образом щасливого життя. Якщо назва твору актуалізує казковий код, то жанрове означення „скомороша гра” розкриває методику репрезентації казкового сюжету, що долає межі оповідальності та апелює до видовищної репрезентативності. Крім цього, жанровий підзаголовок подвоює умовність сюжету на одному щаблі якої фантазія як атрибут казковості (що заявлена у самій назві завдяки поняттю „чарівна”), а на іншому – гра як удавання, дієва демонстративність оповіді. Завдяки подвійному кодуванню стає можливою риторика двох світів – фантастичного (сюжет казки) та реального (гра акторів-скоморохів, які повністю не розчиняються у своїх ролях, нагадуючи реципієнту, що вони лише удають своїх героїв).

Сюжет п'єси Я. Верещака та О. Вратарьова „Чарівна сопілка (Зелена гора)” можна зарахувати до групи фантастичних казок. Головний герой – пастух Омелько, закоханий у царівну Ярину, повинен подолати усі труднощі, тобто змужніти, аби одружитися з коханою. Отже, в основі сюжету – традиційна матриця чарівної казки, проблемне поле якої полягає в актуалізації соціально-матеріальної нерівності (образи пастуха і царівни), та подолання її задля досягнення щасливої розв'язки, що пов'язана з укладанням шлюбу між соціально нерівними героями. Однак традиційний сюжет чарівної казки вписується в незвичну архітектуру, якою передбачене конструювання видовищної оповіді. Текст п'єси містить, по-перше, ліричні форми, які репрезентуються у вигляді пісень, що слугують засобом посилення романтичного струменя твору; по-друге, діалогічні конструкції, у яких розкривається протистояння героїв, або ж навпаки – їх взаємодія. Чергування різножанрових фрагментів тексту вказує на їх риторичну,

в якій відбувається взаємодія зовнішньоподієвої та внутрішньопсихологічної структур. Через пісню герої самопрезентують себе, розкривають інтимні переживання й почуття. Відтак, віршовані фрагменти у тексті виконують функцію своєрідних ліричних відступів, що пов'язані з описом та рефлексіями діючих персонажів.

Колаж із сучасності та традиції репрезентовано у п'єсі Ярослава Верещака "Новорічна крутоверть". Назва твору відразу вказує на час (Новий рік), який в уявленні людей зазвичай ототожнюється з періодом чудес та можливості неможливого. Жанровий підзаголовок п'єси – "Крута новорічна казка на дві частини" – випадає з традиційної системи драматургічних жанрових означень та вказує на сучасну постмодерну стилістику, яка характеризується еклектикою, пародійністю тощо. Вже у списку дійових осіб можна простежити поєднання двох суспільно-культурних типів героїв – західного і східного - та різних моделей репрезентації казки – герої мультфільму (Том, Джеррі) та персонажі традиційної слов'янської оповідної культури (Баба Яга, Коцій Безсмертний, Бабай, Кікімора, Соловей-розбійник, Дід Мороз, Снігуронька). Окрему групу героїв складають Фокусники. Ярослав Верещак, даючи пояснення до цих образів – "власна театральна самодіяльність", стирає межі між поняттями актора та еквілібриста, пропонуючи нову стратегію видовищної репрезентації, яка визначається не законами драматургічного жанру, а прагненням автора створити комунікаційний простір, в якому можливий відкритий та продуктивний діалог. Діалогічна стратегія в тексті розкривається на кількох рівнях: ситуаційно-комунікативному, культурологічному та текстологічному рівнях. Подібний синтез вказує на естетику медіа-культури, яка розрахована, перш за все, на багатоканальну комунікативну стратегію передачі інформації, де автор стає смислопороджуючим та ретранслюючим суб'єктом культури.

Отже, гра в "чуже" та "своє" відбувається від початку п'єси, зокрема у списку діючих осіб медіа-герої чужої / іншої культури (Том, Джеррі) діють разом з героями слов'янської казкової міфотворчості (Баба Яга, Коцій Безсмертний, Бабай, Кікімора, Соловей-розбійник, Дід Мороз, Снігуронька). Звідси редукується інший, дещо ускладнений, вимір антагоністичної боротьби. Зокрема, казковий конфлікт між добром і злом у тексті стає інтерполяційним, поступаючись місцем дискурсу культур та відкритому діалогу-протистоянню між акторами та публікою.

Ускладнена форма конфлікту детермінує й тиражування просторів театального видовища, що призводить до своєрідної кліп-моделі, яка має окремі простори у розгортанні сюжету. Перший простір пов'язаний з дією героїв "чужої" медіакультури, які виконують у творі функцію внутрішньотекстового глядача. Том та Джеррі потрапляють в "інший" світ (який можна розглянути з двох точок зору – репрезентативний простір (театр замість телеекрану), та культурологічний (слов'янська традиція замість американських мас-медіа). Мультиплікаційні герої жодного разу не вступають в діалог з іншими діючими персонажами, а лише коментують й емоційно реагують на те, що відбувається на сцені. Другим простором розгортання дії стають сцени за участю героїв слов'янської казкової традиції, причому всі вони є представниками "нечистої сили" або лиходіями. Їхніми ж антагоністами виступають не герої-добротворці, а публіка, яка стає активним учасником казкового дійства. Лиходії намагаються обманути публіку,

учиняючи різні провокації (переодягання, вербальна агресія, підбурювання до дій тощо), і цим примушують публіку стати рівноправним героєм театральної вистави. Автор у тексті подає по кілька варіантів акторської гри, відповідно до реакцій публіки на провокації діючих персонажів.

Таким чином, у своїх казках Я. Верещак створює театр відкритої дії з оголеною механікою видовищної репрезентативності.

Література

1. Верещак Я. Чудо Святого Миколая. Співучо-танцювально-розмовне фентезі // Верещак Я. 14400: п'єси-фентезі / Ярослав Верещак / Упоряд. і авт. передмови О.Є.Бондарева. – К.: Нац. центр театр. мистецтва ім. Леся Курбаса, 2008. – С. 268-302.

2. Верещак Я., Вратарьов О. Чарівна сопілка (Зелена гора). Скомороша гра. – Рукопис автора. – 16 с. / Ярослав Верещак, Олексій Вратарьов. – [Електронний ресурс] – Режим доступу до видання: <http://www.kurbas.org.ua/dramlab/vereschak/zelena.pdf>

3. Верещак Я. Новорічна крутоверть. Крута новорічна казка на дві частини / Я. Верещак. – [Електронний ресурс] – Режим доступу до видання: <http://www.kurbas.org.ua/dramlab/vereschak/novorichna.pdf>

4. Стельмах Я. Запитай колись у трав...: П'єси. – К.: Рад. письменник, 1986. – 276 с.

5. Стельмах Я. Не заради себе: (Бесіда з письменником Я.Стельмахом) / Записала Л. Воронина // Київ. – 1986. – № 5. – С 147 - 170.

Д. О. Шпак,
к.іст.н., доцент кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
ВП «МФ КНУКіМ»

Національно-патріотичне виховання молоді: досвід Польщі

Патріотичне виховання було предметом дослідження багатьох поколінь педагогів. Видатні вчені та педагоги минулого О. Духнович, Г. Ващенко, С. Русова, К. Ушинський, А. Макаренко, В. Сухомлинський та інші у своїх працях приділяли велику увагу вихованню любові до своєї землі, рідної мови. Основні складові патріотичного виховання українців намагались визначити філософи, історики, політики, письменники, зокрема М. Костомаров, П. Куліш, Д. Донцов, М. Грушевський, Г. Сковорода, І. Франко, Д. Чижевський та ін. Різним аспектам цієї проблематики присвятили окремі праці й сучасні дослідники: А. Афанасьєв, В. Дзюба, І. Вільчинська, О. Вишневський, О. Даценко та інші [1]. Окремо варто відмітити збірку статей освітян Черкащини з досвіду патріотичного виховання «Плекаємо патріотів України», що була видана до двадцятиріччя незалежності України Черкаським обласним інститутом післядипломної освіти педагогічних працівників [2], у якій презентовано напрацювання з зазначеної проблематики у

практичній площині, і яка стала основним джерелом для підготовки даної доповіді.

Патріотичне виховання є невід'ємною складовою гуманітарної політики багатьох держав, в якій значна увага приділяється факторам, що впливають на формування почуття патріотизму: мові, державним символам, національній аудіо, відео та друкованій продукції, національним героям, національним подіям минулого, якості життя, соціальному захисту, нормам поведінки керівництва країни, культурі та звичаям народу, системі державної пропаганди тощо. Наприклад, у США для пропаганди дуже активно використовують державний прапор. У Китаї, Північній Кореї та В'єтнамі активно просувається жорстка державна пропаганда. Польський уряд, приміром, розробив і вдало втілив у життя програму, відому під назвою «Патріотизм завтрашнього дня» (пропозиція про введення в шкільні програми патріотичного виховання належить тогочасному міністру освіти Польщі – Роману Гертиху – *прим. автора*), результати якої заслуговують на увагу вітчизняних урядовців, педагогів, суспільного активу, і якій присвячена дана робота.

Патріотичне виховання у Польщі розпочинається з дошкільного віку. Дітям у садочку розповідають про прапор, вчать національного польського гімну, виховують у них локальний патріотизм. Дошкільнят водять по музеях рідного міста, показують пам'ятники, знайомлять з місцевими героями, традиціями. Дитину вчать розуміти, ким вона є, пізніше її почуття патріотизму розширюється до містечка, згодом до воєводства, і врешті – до держави загалом [3, с. 291]. Вчителі історії, викладаючи свій предмет, роблять акцент на здобутках і перемогах співвітчизників, а не на їх поразках у той чи інший період історії Польської держави. Педагоги також намагаються не розбивати патріотизм на вузькі поняття: культурний, територіальний, суспільний, економічний чи державний.

Від 1 вересня 2007 Міністерство культури та національної спадщини Польщі, з метою посилення патріотичного виховання молоді, запускає в інтернеті сайт для дітей віком від 4 до 5 років. Проект Міністерства культури та національної спадщини вписується у реформу системи дошкільної та шкільної освіти країни. За офіційними даними, хоча батьки часто цього не визнають, у Польщі за комп'ютер сідають малюки віком 4-5 років. Майже увесь час, проведений юними поляками за комп'ютером, припадає на ігри он-лайн. Саме у цьому полягає суть урядового навчального проекту. Представниця Міністерства культури та національної спадщини Івона Радзишевська у розмові з Радіо Свобода зазначила: «Нам дуже хотілося б досягнути того, щоб перші зустрічі малечі з комп'ютером відбувалися саме за сприяння міністерського веб-сайту. Сайт матиме освітній характер, водночас знайомитиме юних поляків із високою національною культурою. Ігри он-лайн, що їх пропонуємо, мають розважати, але водночас розповідати про надбання відомих представників польської культури». Діти можуть відвідати Краків, подивитись архітектурні пам'ятки, зустріти відомих з історії людей. Малюки можуть комп'ютерною мишкою довершити художні картини Яна Матейка, або створювати їх від самого початку із пазлів он-лайн, а також зможуть допомогти Фридерикові Шопену компонувати музичні твори [4].

Відповідно до урядової програми патріотичного виховання, у різних містах Польщі місцева влада влаштовує дні національного прапора. В агітаційних роликах на телебаченні та радіо лунають пісні, в яких розповідається, що Польща перетворилася на державу, в якій панують принципи верховенства права, солідарності та справедливості. Програма спрямована здебільшого на молодих людей, яких закликають залишатися на Батьківщині і будувати в Польщі своє майбутнє.

Анна Поленик, журналістка з Варшави, каже, що у Польщі дітей з садочка вчать, як виглядає прапор, вчать національного польського гімну, а також виховують у них локальний патріотизм. «Доведено, що маленька дитина не сприймає загальних понять, вона більш зосереджена на тому, що є довкола неї. Тому дітей водять по музеях даного міста, показують пам'ятники, знайомлять з місцевими героями, з місцевими традиціями. Дитину вчать розуміти, ким вона є, пізніше її почуття патріотизму розширюється до містечка, згодом до воєводства, і врешті – до держави загалом» [5]. Те, що Польща – найкраще місце на світі, діти чують постійно. Незважаючи на те, що поляки люблять іноді посварити деякі особливості національного побуту, свою країну вони люблять щиро, пишаються своєю мовою і культурою, і передають цей патріотизм дітям. У кожній родині зберігаються сімейні реліквії, портрети предків. Батьки охоче розповідають малюкам про їх прапрадідів і прапрабабусь, а інші родичі з задоволенням доповнюють розповідь, слухаючи польську музику і поїдаючи традиційні польські страви – своєю кухнею поляки теж дуже пишаються.

Що можна перейняти з польського досвіду? Навчити дітей відокремлювати дії політиків від ставлення до своєї країни. Розповісти, що не всіма діями співвітчизників можна пишатися, і якраз тому треба вести себе гідно, щоб оточення з повагою ставилося до представників нашої національності.

Список використаних джерел та літератури

1. Колодій О. С. Виховання патріотизму студентів ВНЗ / О. С. Колодій, М. В. Левківський // Інноваційні підходи до виховання студентської молоді у вищих навчальних закладах: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Житомир, 22-23 травня 2014 р.) / За ред. О. А. Дубасенюк, В. А. Ковальчук. – Житомир: Видавництво ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – С. 186–193.
2. Плекаємо патріотів України: збірка статей освітян Черкащини з досвіду патріотичного виховання. – Черкаси: Видавництво Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників, 2011. – 116 с.
3. Чупрій Л. В. Державна підтримка патріотичного виховання молоді / Л. В. Чупрій // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – Київ; Миколаїв, 2010. – Вип. 19. – С. 287–297.
4. У Польщі запускають патріотичний веб-сайт для дітей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://politiko.ua/blogpost4270>
5. Патріотизм на виріст, або Звідки починається Батьківщина для українських дітей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://entrus.at.ua/news/patriotizm_na_virist_abo_zvidki_pochinaetsja_batkivs_hhina_dlja_ukrajinskikh_ditej/2011-04-10-210

Т. М. Кудіна, провідний бібліотекар
відділу обслуговування дітей
дошкільного віку та учнів 1-4 класів
Миколаївської обласної бібліотеки
для дітей ім. В. О. Лягіна

Педагогічна спадщина В.О. Сухомлинського як основа національно-патріотичного виховання підростаючого покоління

«Патріотичне виховання – це сфера духовного
життя, яка проникає в усе, що пізнає, узнає,
робить, до чого прагне, що любить і
ненавидить людина, яка формується»

В.О. Сухомлинський

Проблема патріотичного виховання дітей набуває все більшого значення в сучасний період. Ми живемо у досить складний і водночас дуже цікавий час. Дедалі частіше звертаємося до витоків нашої духовності і з жалем переконуємося, що багато втрачено, забуто, загублено. Молодь стала спрощено ставитися до таких понять, як любов до Батьківщини, патріотизм, громадянський обов'язок. Патріотизму не вчать, його виховують: у сім'ї, школі, бібліотеці.

Саме вихованню високих моральних цінностей у дітей присвячена вся творчість видатного педагога Василя Олександровича Сухомлинського. Він створив власну самобутню систему освіти, навчання і виховання дітей, яким протягом десятиліть віддавав свої знання, розум, почуття, серце. Результати своїх пошуків В.Сухомлинський виклав на сторінках науково-публіцистичних творів. Написав близько 50 книг, 500 наукових статей, більше як 1500 оповідань і казок для дітей.

Вивчення педагогічної спадщини В.О. Сухомлинського переконує, що виховання починається із засвоєння дітьми духовних надбань рідного народу. Без ознайомлення в сім'ї, школі, бібліотеці з культурою свого народу, пізнання його самобутнього національного обличчя, практичного продовження культурно-історичних традицій, звичаїв, обрядів не можна і говорити про успіх патріотичного виховання. *Через всю педагогічну спадщину В.Сухомлинського червоною лінією проходить головна мета – виховання справжньої людини, громадянина своєї країни, захисника Батьківщини.*

Провідною ідеєю виховання у педагогічній спадщині В.Сухомлинського є **синівська вірність Вітчизні, землі, народу**. Видатний педагог постійно підкреслював, що справжнє народження дитини як громадянина, мислячої, натхненної благородними ідеями особистості, трудівника, відбувається тоді, коли дитина відчуває себе часткою народу, і в ній, як сонячний промінь у краплі води, відображається багатовікова історія цього народу, його велич і слава, його любов і надія.

Василь Сухомлинський розглядав проблему патріотичного виховання у таких роботах, як: «Народження громадянина», «Як виховати справжню людину», «Вітчизна у серці», «Витоки громадянськості» та інші. Так, у своїй роботі «Народження громадянина» він писав: «Домогтися того, щоб вихованця

вже з дитинства хвилювало теперішнє та майбутнє Вітчизни, – одна з найважливіших передумов запобігання моральним зривам у дитячі роки...» .

Виховувати особистість з активною громадянською позицією – завдання не з легких. В.О. Сухомлинський пропонував починати **виховувати громадянина з дитинства**, адже це найважливіший період людського життя. Великий педагог підкреслював: «У дитинстві починається тривалий процес пізнання – пізнання і розумом, і серцем – тих моральних цінностей, що лежать в основі моралі: безмежної любові до Батьківщини, готовності віддати життя за її щастя, велич, могутність, непримиренність до ворогів Вітчизни». Основним завданням він вважав вчити маленьку дитину бачити наслідки кожного свого вчинку, уявно ставити себе на місце іншого, вводити її у складний світ людського.

Василь Сухомлинський переконував, що виховувати громадянина самими бесідами та повчаннями неможливо, якими б хорошими вони не були. Потрібні практичні справи, треба, щоб діти не просто знали, що таке «добре» і що таке «погано», а й діяли в **ім'я торжества добра**, правди, справедливості.

Доброта, за В.Сухомлинським, це насамперед міра, з якою людина підходить до оцінювання людських стосунків, «охоронець совісті людини, спонука моральної, непохитної духовності, ідейної мужності».

Педагог переконаний: людина стає патріотом, коли ідея добра стає частиною її, невіддільною від її думок, поглядів, переконань.

Поняття **доброта** учений пов'язує насамперед з радістю. За словами В.Сухомлинського «Доброта й ще раз доброта – це найтонші й наймогутніші корінці, що живлять дерево дитячої радості». Він був упевнений, що саме доброта робить дитину чутливою до слова дорослих, товаришів, вихованою, тільки доброта відкриває їй радість людських стосунків. З цією метою Василь Сухомлинський пропонував проводити **«уроки доброти»** та **«уроки великодушності»**.

Найважливішим засобом громадянського виховання видатний педагог вважав **рідне слово**. Так, у своїй праці «Серце віддаю дітям» В.О. Сухомлинський підкреслював: «Адже людину ми виховуємо словом і тільки словом. Все інше – вправи, звички, праця – від слова».

Питання популяризації кращої української книжки, утвердження рідної мови постійно в полі зору бібліотекарів Миколаївщини. Так працівники Казанківської РДБ враховуючи інтереси та вікові особливості дитини, важливу роль відводять ігровим формам роботи, наприклад конкурс знавців української мови «Мовний всезнайко», ігрова програма «Угадай книгу», книжковий експрес «Сучасна дитяча проза», бук - симпатії «Читайте сучасне – українське» і інші.

Важливе місце в системі педагогічних поглядів та практичній діяльності В.О. Сухомлинського посідає використання **казки**.

Казка, завжди глибоко національна й самобутня, є благодатним джерелом виховання любові до Батьківщини. Патріотична ідея казки захована в глибині її змісту. «Казка виховує любов до рідної землі вже тому, - підкреслював Василь Олександрович, - що вона творіння народу., кожне слово цієї казки – як найтонший штрих на безсмертній фресці, у кожному слові, у кожному образі – гра творчих сил народного духу».

З казки дитина дістає перші уявлення про справедливість і несправедливість. Впливаючи на душу дитини, вона виховує здатність близько сприймати чиєсь горе, радіти чиїсь перемозі, хвилюватися за іншого, як за себе, тобто виховує доброту і людяність. Використовуючи цілеспрямовано сюжет казки, у дитини можна формувати активну життєву позицію, допомагати в казковій формі віднаходити рішення її певних труднощів.

Прикладом можуть слугувати зайняття дітей дошкільного віку і їх батьків у майстерні книжкових чудес «**Золотий ключик**» ОДБ ім. В. О. Лягіна. На засіданнях діти не тільки отримують цікаву інформацію на ту чи іншу тему, а бібліотекарі читають з дітьми казку, переглядають інсценізації казок через ляльковий театр книги «Буратіно», самі стають учасниками театралізованого дійства, відповідають на запитання вікторин, розгадують загадки, складають нове закінчення казки. Тим самим розвивають фантазію і творче мислення дітей.

Мабуть, найбільш вдало переплітаються краса українського слова та висока моральність у незамінних за своєю цінністю творах В.Сухомлинського. **Кожна його казка** чи оповідання – це маленька перлинка найкращих людських чеснот, це підказка дорослим та дітям, як жити, щоб бути на землі Людиною. Книги В.Сухомлинського «Казки школи під голубим небом», «Квітка сонця», «Легкокрилий коник» можна використовувати в різноманітних заходах - це й голосні читання, і години роздумів, інсценування, літературно-музичні свята.

Слова великого педагога «Життя дитини повноцінне тільки тоді, коли вона живе в світі казок, музики, фантазії, творчості, у зв'язку з природою, без цього – вона засушена квітка» стали визначальними в діяльності бібліотекарів Баштанської РДБ. Тут успішно працює еколога - краєзнавчий клуб «Екологія природи – екологія душі», учасники якого, проходячи «екологічними стежками», вчаться любити природу рідного краю. Це екологічний турнір ерудитів «Читаємо разом величну книгу природи», екомандрівка «Річки нашого дитинства», екологічний репортаж «Живи без шкоди для природи».

Захоплення красою рідної природи пробуджує ласкаве і дбайливе відношення до всього живого. Цьому сприяють туристичні веб - мандрівки «Заповідними стежинами рідного краю», «Відкрий Україну для себе» (7 природних чудес України), аукціон цікавих повідомлень «Хай завжди співають нам пташки», проведені працівниками обласної бібліотеки для дітей ім. В.Лягіна. У кожному куточку нашої України діти бачать щось нове, своєрідне. В них виникає відчуття гордості за свою велику, багату Батьківщину, за її простори, за її народ. Поступово таким чином формується любов до рідної землі.

Слово Батьківщина – одного кореня зі словом батьки. Педагог зазначав «Дитина – дзеркало морального життя батьків...».

Василь Сухомлинський був переконаний у тому, що у вихованні патріотизму велике значення має **виховання любові до людини** і насамперед – «ніжного, турботливого ставлення **до матері** як до вінця і вершини людського». Любов до Батьківщини – це любов до матері. Та людина, якій недоступна сердечність, ніжність, душевність по відношенню до матері, не може бути справжнім патріотом. В дитині змалечку, радить він, треба виховувати відповідальність перед батьками, шанобливе ставлення дітей до членів родини, вчити додержуватись встановлених і закріплених традиціями звичаїв родинного

життя. «Честь батьків, дідів і прадідів, гордість за моральні надбання сім'ї – все це ідейне, моральне, громадянське коріння людської особистості, все це перша колиска патріотизму».

Тому нам бібліотекарям необхідно приділяти особливу увагу роботі з батьками: проводити спільні для дітей та батьків заходи. Тематика таких заходів може бути різноманітна: сімейне свято «Мама – сонечко в сім'ї, ми – промінчики її», «Мамо! Мамо! Рідна і кохана», конкурс читаючих сімей «У нас в родині всі люблять книгу», «Творчість починається з сім'ї».

Сьогодні ми відчуваємо дефіцит людяності, добра, милосердя, тому звернення до спадщини Василя Сухомлинського може вирішити багато проблем і прогалин у вихованні підростаючого покоління.

Багатогранна спадщина Василя Олександровича Сухомлинського заслуговує на подальше вивчення та активне впровадження. Це, зокрема, стосується: літературних творів В.О. Сухомлинського, спрямованих на виховання українців – патріотів; його лінгводидактичних праць, пронизаних цією ідеєю; епістолярної спадщини, насиченої ідеями патріотизму, високої громадянськості, якостями, які можуть формуватися не тільки в системі державного, соціального, а й сімейного виховання.

І наша справа на даному етапі навчити дитину шанувати рідне слово, не цуратися свого роду, краю, любити пісні, які ще з народження співала мати, знати звичаї та обряди свого народу.

В чому суть патріотичного виховання? В.О. Сухомлинський вважав, що завдання полягає в тому, щоб відкрити перед кожною дитиною усі джерела, якими живиться могутнє почуття любові до Батьківщини. Це й природа рідного краю, і мати з батьком, і рідне село, і місто – все це повинно злитися в душі в образ великої святині – материнської колиски, верби, що схилилася над ставком, родючого поля – такими джерелами повинна живитися душа кожного нашого вихованця, щоб у ній, як у краплині води, в мініатюрі відобразився портрет народу нашої Вітчизни. Усі ці джерела мають бути відкриті перед дитиною постійно – з перших кроків її свідомого життя.

На думку В.О. Сухомлинського формування особистості включає в себе пізнання, розуміння дитиною своєї Батьківщини, становлення в душі патріотичної серцевини.

Діти повинні, твердив Василь Олександрович, почувати себе не тільки дітьми, а й юними громадянами своєї держави, зобов'язаними віддавати суспільству свою трудову енергію. Без цього нема й не може бути морального становлення особистості, без цього засвоювані дітьми знання будуть залишатися мертвим, байдужим до світоглядних ідей вантажем.

Висунута В.О. Сухомлинським ідея формування людини, її світогляду найяскравіше проявляється у процесі патріотичного виховання, яке, на думку педагога, є саме тією сферою духовного життя, що проникає в усе, що пізнає, робить, до чого прагне, що любить і ненавидить людина.

Розглядаючи патріотизм як сукупність політичних і моральних ідей, моральних почуттів, В.О. Сухомлинський здійснював патріотичне виховання на основі гармонійного взаємозв'язку інтересів особистості і держави, наголошуючи при цьому на недопустимості відриву впливу на свідомість і почуття від

діяльності з обов'язковим урахуванням особливості духовного життя вихованців у різні вікові періоди.

Патріотичне виховання засобами традицій у концепції В.О. Сухомлинського відображало і цілу низку виховних аспектів:

- патріотичний (виховання любові до рідного краю, Батьківщини, відчуття громадянства);
- соціальний (введення в практику зразків гуманних стосунків та ідеалів народу);
- трудовий (залучення до традиційних видів трудової діяльності народу);
- художньо-естетичний (залучення до народної творчості у видах декоративно-прикладного мистецтва, розвиток художніх здібностей);
- екологічний (примноження багатств і захист рідної природи, усвідомлення єдності людина – природа – суспільство).

В.О. Сухомлинський розглядав патріотизм як самовіддану любов до рідної землі, її народу, держави, як важливу складову духовності, що виражається у спрямованості свідомості, волі, почуттів гармонійно розвиненої, творчої особистості з національною ментальністю і національно-громадянською свідомістю, високою відповідальністю за сучасне і майбутнє держави.

Малюк крокує стежкою життя, з цікавістю озирається довкола. Він поступово пізнає великий, прекрасний світ. І як важливо, щоб перші кроки дитини в суспільстві стали кроками маленького громадянина, а не споживача благ, наданих державою; щоб мудрий і добрий педагог, мов по сходинках, поступово повів її від пізнання окремих речей і фактів до основ патріотичних почуттів, громадянського ставлення до навколишнього, соціальної активності особистості. Послідовно і цілеспрямовано розкривав дитині нові і нові сторони нашого життя, виховував любов до рідного краю, його природи, людей, повагу до їхньої праці, бажання самому робити щось на користь іншим, щире, доброзичливе ставлення до тих, хто поруч. Так формується те підґрунтя, на основі якого у старшому дошкільному віці педагог проведе роботу більш широку, багатогранну, застосовуючи все різноманіття засобів, яскравих фактів з історії і сьогодення, що стають доступними маляті завдяки майстерності вихователя.

Саме тому, вихователь повинен розуміти всю відповідальність, за те, щоб наші діти вирости гарними людьми, з активною життєвою позицією, громадянським ставленням до навколишнього.

Необхідно так організовувати роботу, щоб максимально використати всі можливості виховного впливу, які дає суспільне дошкільне виховання і навколишнє життя. Щоб ідея громадянськості, любові до рідної Батьківщини проходила через увесь педагогічний процес, втілювалась в усіх видах діяльності дітей. Системність цієї роботи вбачається в тому, що проводиться чітко, планомірно день у день з постійним закріпленням знань, поступовим їх розширенням і поглибленням не на словах, а на ділі.

На цьому ґрунті формуємо початки активного громадянського ставлення до навколишнього, спонукаємо малят виявляти його в різних видах діяльності. Не просто любити рідну природу, милуватися нею, а дбати про рослини і тварин, захищати їх, не завдавати їм шкоди. Вчаться діти ще з молодшого віку не тільки поважати дорослих, ввічливо поводитись з ними, а й робити їм приємне, допомагати чим можуть. Адже, щоб краще усвідомити сутність суспільно

корисної праці, дошкільнятам треба самим систематично робити щось, нехай незначне, а все ж потрібне іншим людям.

Все це ті маленькі, але животворні джерельця, які змалку наповнюють розум, емоції, діяльність дитини, наповнюють її серце любов'ю і вдячністю і, зливаючись в єдиний могутній потік, дають у більш старшому віці усю повноту громадянських почуттів, громадянського небайдужого ставлення до навколишнього.

Щоб поступово підвести дошкільників до засвоєння такого складного поняття як громадянськість, треба так планувати послідовність роботи, щоб у ній органічно поєднувались різні форми і засоби впливу: екскурсії, читання творів художньої літератури, вивчення віршів та пісень, розглядання фотографій, творів живопису, слухання музики, використання ІКТ, організація тематичних виставок, оформлення альбомів тощо.

Педагог повинен не тільки давати своєю поведінкою взірець громадянськості, а й з'ясовувати у процесі роботи, як сформовані у дітей відповідні почуття, як вони ставляться до суспільних явищ і подій.

Громадянське виховання має глибоке коріння, проте на сучасний момент воно потребує творчого вдосконалення, систематизації. Його ефективність забезпечує творчий характер педагогічної діяльності.

Повноцінний процес громадянського виховання дітей дошкільного віку зможе забезпечити лише вихователь з високою національною самосвідомістю, чуйна, добра людина, яка з любов'ю і повагою ставиться до навколишнього.

Вихователь повинен чітко бачити сам процес становлення національної свідомості дитини та глибоко розуміти зміст ключових понять («національний», «патріотизм», «націоналізм», «громадянськість» тощо).

Сила і ефективність патріотичного виховання, за В.О. Сухомлинським, визначається тим, наскільки глибоко ідея Батьківщини проникає в духовний світ дитини, періоду його становлення як людини і громадянина, наскільки глибоко вона бачить світ і самого себе очима патріота.

Отже, освітня система на сучасному етапі її розвитку виховує громадянина правової демократичної держави – освіченого, розвинутого, озброєного надійними знаннями. Цей процес розпочинається там, де дитина вперше усвідомлює себе особистістю – у рідному селі, селищі чи місті, у родині, колі друзів, у середовищі, в якому живе. Тому вона повинна мати знання про те місце, де народилася, живе, навчається, про все, що можна назвати коротко, але вичерпно – мала Батьківщина.

Література:

Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко – К.: Либідь, 1997. – 376 с.

Закон України „Про дошкільну освіту”. – К.: Дошк. виховання, 2001. – 34 с.

Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності // Шлях освіти, 2001.

Патріотичне виховання у педагогічній спадщині В.О. Сухомлинського // Матеріали І Всеукраїнських пед. чит. “Освітньо-виховні ідеали

В.Сухомлинського в контексті сучасності”. // 3б. “В.О.Сухомлинський і сучасність”. - Вип.1. - Луцьк, 1994. - С.43-46.

Сухомлинський В.О. Народження громадянина // В.О. Сухомлинський // Вибрані твори. В 5-ти т. – Т.3. – К. : Рад.шк., 1976.

Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям // В.О. Сухомлинський// Вибрані твори. В 5-ти т. – Т.3. – К. : Рад.шк., 1976.

Сухомлинський В.О. Батьківська педагогіка // В.О. Сухомлинський // – К.: Рад. шк., 1978. – 263 с.

Сухомлинський В.О. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності // Дошкільне виховання //. – 2003. – № 3. – С. 3-8.

Якубенко В. Від народознавства – до свідомого патріотизму // Дошкільне виховання // – 2002. – № 2. – С. 14-16.

А. В. Квасниця,
помічник головного писаря
Ради козацьких отаманів
Миколаївської області

Методологія патріотичного виховання дітей та молоді на підґрунті історичних подій та сучасного козацького руху

Наша країна багато років знаходилася під керівним впливом інших держав, які намагалися будь-яким чином викреслити із свідомості людей національну само ідентифікацію. Ще за часів Катерини другої відбувалося знищення козацьких зимівників та самої пам'яті про існування козацтва на півдні України. Але справжня історія передається з вуст в уста у легендах. За дослідженнями учнів та викладачів Миколаївського Коледжу культури, видано навчальний посібник «Козацькі легенди Миколаївщини».

Наприклад, відома легенда про місто Вознесенськ, яке колись було козацькою слободою та мало назву «Соколи». Катерина друга побудувала там церкву та наказала перейменувати поселення у Вознесенську відповідно до назви церкви. Та щоб привчити людей до нової назви, перед мостом поставили вартових і кожного, хто в'їжджав, запитували, куди він їде. Якщо той відповідав, що у Вознесенськ, то пропускали, а якщо - у Соколи, то били різками та ще й наказували винуватцю штани натягнути аж за мостом. Це місце так і прозвали - Натягайлівкою.

Голодомори, заборона на використання мови та її розвиток, знищення історичних пам'яток, навмисне перетворення народних традицій та надбань на рівень важкодостягнутого сценічного мистецтва та багато інших засобів поступово знищували традиції та знання простого народу.

Однак, незважаючи на це, Українці крізь роки пронесли в собі відчуття вільного козацького духу та сміливість, які зараз відродилися з новою силою.

Проте, наша сучасна ново відроджена самосвідомість, як і будь яке мале дитя, потребує виховання та допомоги у перших кроках. Саме тому патріотичне виховання дітей та молоді зараз дуже необхідно.

Важливо не просто навчити дітей історії, а розвинути в кожному прагнення пишати своїм національним козацьким корінням, великими та достойними пошани предками козаками.

Козацька громада Миколаївської області - це сучасне втілення традицій які впроваджуються у сучасність. Одним з наважливих напрямків нашої діяльності є патріотичне виховання дітей та молоді за допомогою сучасних методів на підґрунті національних традицій.

Це проведення різноманітних заходів: традиційних свят, військово-спортивних змагань, робота з учнями середніх та вищих навчальних закладів, як наприклад ЗОШ 60, 24..., безпосередня участь у проведенні патріотичної гри Сокіл (Джура) та багато інших.

Плідна співпраця Козацької громади області з бібліотеками міста та області у форматі майстер-класів народної творчості, проведенні дослідницьких та навчальних заходів, таких як «Жива книга», сумісних святкових та патріотичних заходів тощо, надає можливість пробудження у дітей до інтересу до вивчення історії свого народу та країни, дає дітям необхідні навички та вміння, які були притаманні козакам, а також розуміння, чому саме так важливо відчувати себе єдиною нацією козаків з глибоким та славетним корінням.

І.О. Голенко,
зав. відділом
інформаційних технологій
та електронних ресурсів

Використання в бібліотеці інтерактивних методів та форм в роботі з дітьми щодо патріотичного виховання.

Лекція-візуалізація

Одним із ключових моментів становлення бібліотеки як інформаційного центру є використання Інтернету, який надає додаткові можливості модернізувати свою роботу.

Бібліотечні зміни, що сьогодні набирають силу, засновані на застосуванні новітніх інтернет-технологій і мають чітко виражену специфіку. У бібліотечну практику активно впроваджуються інформаційні і комунікаційні технології, створюються власні електронні ресурси з виховання патріотичного напрямку та визначаються тенденції їхнього подальшого використання.

Це і віртуальні подорожі, екскурсії, скайп-спілкування, онлайн-вікторини, конкурси тощо. Я познайомлю вас з найкращим досвідом їх використання в бібліотеках для дітей України.

«Я люблю своє місто!»

У 2015 році Національна бібліотека України для дітей за підтримки громадської ініціатива «Рідні Нивки» запросили своїх користувачів взяти участь у віртуальній фотовікторині «Нивки. Чи знаєш ти свій район?», яка проходила з 1 квітня по 26 травня.

Учасникам треба було уважно роздивитися запропоновані фото, (які змінювалися кожної середи).

Потім віднайти це місце на Нивках, сфотографуватися там, надіслати це фото на вказану електронну адресу. За це кожний учасник отримував 5 балів. А якщо додалися до фото якісь цікаві факти про зображене на фото місце, можна було отримати ще 5 додаткових балів.

«Мій рідний край – моя маленька Батьківщина»

Житомирська обласна бібліотека для дітей працює за краєзнавчим проектом «МАК» (мала академія краєзнавців).

За допомогою таких форм роботи як: краєзнавча е-гра «Подорожуємо Житомир», історичні віражі зустрічей «Їх іменами гордиться Житомирщина», літературні інтернет-знайомства «Житомирські чарівники дитинства», краєзнавчі мандрівки та web-турніри бібліотекарі допомагають дітям познайомитися та оволодіти унікальною інформацією про рідний край не лише за допомогою паперових документів, а й на краєзнавчих порталах мережі Інтернет. Саме завдяки цим проектам бібліотекарі вчать своїх маленьких користувачів створювати власні краєзнавчі ресурси.

У 2015 році інформаційно-бібліографічним відділом Рівненської обласної бібліотеки для дітей створено Сайт "Бібліоігротека". Над його наповненням працюють бібліотеки для дітей Рівненської області, які є учасниками корпоративного проекту "Бібліоігротека" зі створення інтерактивних ресурсів.

Завдання сайту - популяризація книг та читання серед реальних та віддалених користувачів бібліотеки за допомогою онлайн вікторин, пазлів, ребусів тощо, а також сприяння розвитку пізнавального інтересу до вивчення рідного краю - його історії, природи, літератури.

При складанні ігрових інтерактивних модулів використано сучасні сервіси веб 2.0.

Крім того, дитячі бібліотеки України практикують проведення онлайн-конкурсів. Так, у 2015 році Волинська обласна бібліотека для дітей провела обласний онлайн-конкурс "Найкращий куточок Волині".

Технічні вимоги конкурсу:

- Краєзнавчі історії супроводжуються фото і можуть публікуватись як онлайн-замітка/допис/стаття у бібліотечному або особистому блозі, на веб-сайті, сторінці/групі/профілі Facebook або Вконтакте.
- Відео мають бути короткими (до 2,5 хвилин). Їх можна опублікувати на будь-якому безкоштовному сайті для розміщення відео (наприклад, YouTube, Vimeo тощо).
- Фото/зображення повинні містити короткий опис та можуть публікуватись у бібліотечному або особистому блозі, на веб-сайті, сторінці/групі/профілі Facebook або Вконтакте.

«З любов'ю до України!»

Потужний поштовх фантазії бібліотекарів дав 200-річний ювілей Т.Г. Шевченка. Палітра масових заходів збагатилася дуже цікавими акціями, конкурсами і проектами, з використанням сучасних технологій. На сайті

Національної бібліотеки України для дітей навіть було створено новий розділ, щоб висвітлювати Шевченківські події в усіх дитячих бібліотеках України.

Ось лише кілька проектів: Міжнародний он-лайн-конкурс «Що ти знаєш про великого українського поета?» (Львівська ОБД), відеопроєкт «Шевченкіана нашої родини» (Херсонська ОБД ім. Дніпрової Чайки), відеопроєкт «Живе в мені твій дух, Тарасе. Читаємо Шевченка разом» (Центральна бібліотека ім. Т.Г. Шевченка для дітей м. Києва), літературні Skype-читання «І знову відкриваю Кобзаря» (Хмельницька ОБД ім. Т.Г. Шевченка та Тернопільська ОБД), віртуальний фотоконкурс «Map-Ukraine Шевченкіана» (НБУ для дітей).

До 200-річчя від дня народження Т.Г. Шевченка КЗ «Херсонська обласна бібліотека для дітей ім. Дніпрової Чайки» було розроблено комплекс заходів, в рамках яких апробована інноваційна форма презентації — так звана веб-верстка збірки творів учасників авторського марафону.

В електронній версії альбому «Звучи у нашій рідній краї безсмертне слово Кобзаря!», підготовленій бібліотекою заздалегідь, кожному автору було відведено персональну сторінку, на якій розміщено його твір, фото та відомості про нього. А по завершенні читань до цих сторінок були прикріплені відеозаписи їхніх виступів безпосередньо на марафоні.

Цього року бібліотекарі бібліотеки-філії № 13 Херсонської ЦБС закликають усіх бажаючих приєднатися до віртуального флеш-мобу «З любов'ю до України»!

Текст звернення: «Висловіть свою громадянську позицію у поетичному творі та продемонструйте її з гідністю і вірою у нескореність нашої Батьківщини. Українці, підтримайте дух народної єдності! Ви можете прочитати улюблений вірш про Україну, висловити свою думку чи поділитися цікавими матеріалами, світлинами у коментарях у нашому блозі, на сторінках соціальних мереж.

У своїй роботі бібліотеки активно використовують технологію Skype.

Так, у 2014 році НБУ для дітей провела скайп-естафету «Навіки пам'ять збережемо», присвячену 70-річчю визволення України від фашистських загарбників.

Київські школярі в режимі on-line спілкувалися з читачами Одеської, Херсонської, Миколаївської, Тернопільської, Івано-Франківської та Хмельницької обласних бібліотек для дітей, Закарпатської обласної бібліотеки для дітей та юнацтва.

Ефект від такого спілкування був просто неймовірним, адже живе спілкування, обмін думками, зв'язок раніше зовсім незнайомих людей викликав бурхливу реакцію.

«Ми проти війни, ми за мир на Землі!» - ось гасло, що звучало наприкінці кожної зустрічі.

Бібліотекарі стали більш активніше використовувати таку форму роботи як веб-квест.

Веб-квест - це сайт в Інтернеті, з яким працюють учасники квесту, виконуючи ту чи іншу поставлену задачу.

Розрізняють два типи веб-квестів: для короткочасної роботи (мета: поглиблення знань та їх інтеграція, розраховані на одне-три заняття), і тривалої роботи (мета: поглиблення і перетворення знань, розраховані на тривалий термін). Особливістю веб-квестів є те, що частина, або вся інформація для самостійної або групової роботи з ним знаходиться на різних веб-сайтах.

Види завдань для веб-квестів:

Переказ - демонстрація розуміння теми на основі подання матеріалів з різних джерел у новому форматі: створення презентації, плаката, розповіді.

Планування і проектування - розробка плану або проекту на основі заданих умов.

Самопізнання - будь-які аспекти дослідження особистості.

Компіляція - трансформація формату інформації, отриманої з різних джерел: створення книги кулінарних рецептів, віртуальної виставки, капсули часу, капсули культури.

Творче завдання - творча робота в певному жанрі - створення п'єси, вірша, пісні, відеоролика.

Аналітична задача - пошук і систематизація інформації.

Детектив, головоломка, таємнича історія - висновки на основі суперечливих фактів.

Досягнення консенсусу - вироблення рішення по гострій проблемі.

Оцінка - обґрунтування певної точки зору.

Журналістське розслідування - об'єктивний виклад інформації (розподіл думок і фактів).

Переконання - схилення на свій бік опонентів або нейтрально налаштованих осіб.

Наукові дослідження - вивчення різних явищ, відкриттів, фактів на основі унікальних on-line джерел.

Структура веб-квесту, вимоги до його окремих елементів:

Вступ, де описані ролі учасників або сценарій квесту, попередній план роботи, огляд всього квесту.

Завдання, яке є зрозумілим, цікавим і здійснимим. Чітко визначено підсумковий результат самостійної роботи (наприклад, задана серія питань, на які потрібно знайти відповіді, прописана проблема, яку потрібно вирішити, визначена позиція, яка повинна бути захищена, і вказана інша діяльність, яка спрямована на переробку і представлення результатів, виходячи із зібраної інформації).

Анотований список інформаційних ресурсів Інтернет, необхідних для виконання завдання.

Етапи роботи над квестом:

Опис критеріїв оцінки веб-квесту.

Пояснення по переробці отриманої інформації: направляючі питання, рекомендації по використанню електронних джерел, виставка "заготовок" веб-сторінок та ін.

Висновок, що нагадує гравцям, чому вони навчилися, виконуючи дане завдання; можливо, шляхи для подальшої самостійної роботи за темою або опис того, яким чином можна перенести отриманий досвід в іншу область.

До 80 річчя від дня народження Василя Симоненка, свій веб-квест Миколаївська обласна бібліотека для дітей ім. В. О. Лягіна присвятила творчості цього відомого українського поета. А назвали ми його поетичним рядком В.Симоненка: «Встає над нами сонце, як вставало...».

Щоб взяти участь у нашому квесті, кожному гравцю потрібно було пройти (перегорнути) всі 7 запропонованих сторінок.

Відвідавши першу, «Біографічну сторінку» слід було прочитати біографію поета і дати відповідь на запитання: Якого року Василь Симоненко став лауреатом Національної премії України імені Тараса Шевченка?

Прослухавши голос поета на «Звуковій сторінці», треба було дати відповідь: Чого найбільш за все боявся поет?

На «Поетичній сторінці» гравцям пропонувалося дізнатися: Кому саме поет присвятив вірш «Все в тобі з'єдналося, злилося...»? Відповідь можна було знайти як в Інтернеті, так і склавши швиденько пазл.

«Казкова сторінка» запропонувала гравцям аж по два невеличких запитання: назвати дві казки, написані поетом для свого сина та казкові країни, в яких відбувалася їх дія.

На «Крилатій» сторінці, з-поміж поданих крилатих виразів про рідний край, про Батьківщину, слід було обрати той, який належить перу В. Симоненка.

А на «Музичній сторінці» необхідно було вказати назву вірша, покладеного на музику композиторами Платоном Майбородою та Анатолієм Пашкевичем; за їх допомогою пісня перетворилася майже на народну.

Як шанують поета в Україні, можна було прочитати на «Шанувальній сторінці». І не лише прочитати, а й отримати відповідь на наступне запитання: Який номінал мала ювілейна монета, викарбувана на честь письменника?

Ось так і промайнули всі сім сторінок. Та це ще не кінець.

Знайдені відповіді на запитання з кожної із сторінок необхідно було обов'язково вписати у відповідні поля на «Завершальній сторінці».

Протягом двох діб модератор веб-квесту перевірів внесені гравцем дані, після чого надсилав на його електронну пошту (або розміщував на його сторінці в соціальній мережі) лист із результатами.

І хоча ювілей поета вже пройшов, гадаю, наш веб-квест стане в пригоді як матеріал для закріплення знань з вивчення творчості поета в школі, або просто, щоб більше дізнатися про цю чудову людину і гарно провести своє дозвілля.

Рівненська обласна бібліотека для дітей розробила свій веб-квест за творчістю Євгена Шморгуна «Стежками його дивосвіту».

Щоб розпочати веб-квест, діти об'єдналися у групи:

БІОГРАФИ;
ЛІТЕРАТУРОЗНАВЦІ;
ДОСЛІДНИКИ ЖУРНАЛІСТСЬКОЇ, ВИДАВНИЧОЇ ТА ГРОМАДСЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ;
ДОСЛІДНИКИ ВІДЗНАК ПИСЬМЕННИКА.

Кожна група отримала своє завдання та джерела для його виконання. Шукати інформацію можна було або в мережі інтернет, або в книгах. Підсумком роботи стало створення комп'ютерної презентації.

Як ігровий елемент у квест бібліотекарі ввели онлайн-кросворд.

Черкаська обласна бібліотека для дітей у 2016 році розробила обласний веб-квест з популяризації творчості видатної землячки Майї Фролової «Вічна таїна таланту». Розрахований він на учнів 6-9 класів.

У квест можна грати як самотійно, так і в команді (по 5 гравців у кожній). Якщо це буде командна гра, тоді слід розділитися на «Біографів» та «Літературознавців».

Біографи – знавці життєвого шляху письменниці, усіх перипетій її долі. Вони пильно досліджують її біографію за статтями, спогадами друзів, спеціальними виданнями, віртуальними ресурсами та за автобіографічними творами.

Літературознавці - мають розбиратися в книжках авторки, розуміти її персонажів та не плутатися в деталях сюжетів різних історій. Найкраще, звісно, особисто прочитати щонайбільше творів Майї Фролової.

Переможці обираються у кожній групі (перше, друге й третє місця) за підсумками всіх турів квесту.

Щоб розпочати квест, слід зареєструватися, заповнивши анкету (окремо для індивідуального учасника та групи).

Власне сам Веб-квест проводиться в три тури. Кожен тур передбачає по два завдання для Біографів і Літературознавців. Одне – на ерудицію і обізнаність у темі. Друге – творче, аби кожен виявив свої літературні, художні здібності, добрий смак і вміння користуватися новітніми технологіями. Виконані завдання надсилаються на електронну скриньку.

Завдання до кожного туру з'являються на блозі поступово. На їх виконання дається приблизно по 3 тижні. Підсумки кожного з турів розміщуються після виголошення кожного наступного завдання.

Як ігровий елемент, у квест введено онлайн-кросворд та онлайн-пазли.

Ну і, звісно, куди ж без віртуальних книжкових виставок! (приклад)

Без знань своїх коренів, традицій свого народу не можна виховати повноцінну людину, яка любить своїх батьків, свій дім, свою країну, з повагою ставиться до інших народів.

Тож використання в бібліотеці інтерактивних методів та форм в роботі з дітьми патріотичного напрямку буде продовжуватися і далі. І електронні ресурси, підготовлені бібліотекарями, знайдуть свого вдячного віртуального, і не лише віртуального, користувача.

Використані джерела:

Веб-квест (webquest) в педагогіці [Електронний ресурс] // Блог Ольги Пивненко: Сетевые информационные технологии в педагогической практике.– Режим доступу: <http://inf548.blogspot.com/2010/05/webquest.html>, ободний. - Загол. с екрана.

Веб-квест за творчістю Євгена Шморгуна «Стежками його дивосвіту»: Інформаційно-бібліографічний відділ Рівненської обласної бібліотеки для дітей [Електронний ресурс] / Інформаційно-бібліографічний відділ РОБД. – Веб-сайт.– Режим доступу: <http://light-a.jimdo.com>.– Дата останнього доступу: 05.05.2016. – Назва з екрану.

Волинська обласна бібліотека для дітей: офіційний веб-сайт [Електронний ресурс] / Волинська обласна бібліотека для дітей. – Веб-сайт.– Режим доступу: <http://www.biblioteka.volyn.ua>.– Дата останнього доступу: 05.05.2016. – Назва з екрану.

Житомирська обласна бібліотека для дітей: офіційний веб-сайт [Електронний ресурс] / Житомирська обласна бібліотека для дітей. – Веб-сайт.– Режим доступу: <http://childlibr.org.ua>.– Дата останнього доступу: 05.05.2016. – Назва з екрану.

Журавська Н. «Інноваційні форми роботи сучасної бібліотеки як вимога часу (на прикладі діяльності Житомирської обласної бібліотеки для дітей та PR-офісу бібліотек Житомирщини)» [Електронний ресурс] / Н. Журавська. – Електрон. текст. дані.– Режим доступу: <http://childlibr.org.ua/wp-content/uploads/2015/01/Журавська-Н.-А.-Інноваційні-форми-роботи-сучасної-бібліотеки-як-вимога-часу.pdf>.– Дата останнього доступу: 04.05.2016. – Назва з екрану.

«Патріотичне виховання у бібліотеці: традиції минулого і сучасного досвіду»: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конференції директорів обласних бібліотек для дітей [Електронний ресурс] / Нац. б-ка України для дітей; уклад. Н. А. Хльобас. – Київ, 2015. – С. 159-164. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <http://www.chl.kiev.ua/mbm/Book/View/185#page/2/mode/2up>.– Назва з екрану.

О. Є. Голосна, завідувач
відділом обслуговування дітей
дошкільного віку та учнів 1-4 класів
Миколаївської обласної бібліотеки
для дітей ім. В. О. Лягіна

**Українська книга в житті сучасної дитини:
ефективні форми роботи та методики заохочення до читання.
Консультація**

Бути українцем – це щиро любити свою державу. Це просто жити, чесно працювати, ростити і навчати маленьких громадян України. Це бути собою. Бути українцем – це пам'ятати свій рід, своє коріння. Маленькі читачі повинні пишатися тим, що вони українці і живуть на своїй рідній землі. А навчити їх цього повинні сім'я, школа та бібліотека.

Як навчити дітей любити і шанувати свій рідний край? Потрібно розповідати про Україну, про гідних людей, з яких можна брати приклад, про історію рідної землі, навчити цінувати красу природи України, шанувати звичаї та традиції народу. Сьогодні хочу поділитися з вами, шановні колеги, досвідом обласних бібліотек для дітей України, щодо популяризації української книги серед читачів-учнів 1-4 класів.

Із самого початку Нового року Черкаська ОБД започаткувала акцію «Побажай Україні добра», за ідеєю якої діти разом з батьками писали на різнокольорових кульках побажання нашій країні. До захоплюючої мандрівки у минуле запросили працівники Волинської ОБД своїх читайликів і провели історичний екскурс «І звідси починається для тебе Україна». Харківська ОБД залучила читачів-учнів початкових класів до актуального діалогу «Зростаємо громадянами». Діти залюбки взяли участь у заході, на якому йшлося про національні символи та традиції українців, про те, як важливо кожному усвідомлювати себе частинкою великої країни, адже сучасному українцю є чим може пишатися. З нагоди великого державного свята – Дня незалежності – на Харківщині відбулося свято єднання «Живи і міцний, українська державо!». Національна бібліотека України для дітей на честь відзначення Дня незалежності протягом тижня готувалася до свята. У літературному дворику проходили голосні читання, декламація віршів, опитування, бібліокешінг «Герой України в казках та легендах», вікторини, майстер-класи, сторітелінги (розповідання історій) та інші заходи.

У Житомирській ОБД працює художній гурток «Акварелька» для усіх маленьких читачів. У рамках довгострокової програми з питань національно-патріотичного виховання: «Це моя Україна, це моя Батьківщина» - в рік 25-ї річниці незалежності України - у гуртку пройшов майстер-клас «Намалюємо казкову Україну», а Тернопільська ОБД відзначала день народження країни флешмобом «Ти одна і неподільна – Україна моя вільна».

У травні, ось уже декілька років українці святкують День вишиванки. Вшановуючи прадавній оберіг, бібліотекарі Тернопільської ОБД організовували калейдоскоп вишиванок «Сорочка біла – вишита піснями», під час якого демонстрували власні вишиванки.

У Хмельницькій ОБД діє програма «Єднаємось разом» для дітей-переселенців зі Сходу України та їх родин, які зараз проживають у місті та районах Хмельницької області. Дітей знайомлять із красою західно-українських земель та традиціями краю. (У нашому місті та області також багато родин-переселенців. І ми, бібліотекарі, просто зобов'язані знайомити їх з нашими південними скарбами). У Тернопільській ОБД до Дня незалежності 2015 року відбувся патріотичний марафон «Я – українець, я – патріот»!, у якому діти разом з батьками не тільки пізнавали Україну а й взяли участь у майстер-класі «Квітка миру і надії». Юні патріоти, які прийшли до бібліотеки, з задоволенням

виготовляли своїми руками квіти надії та миру для бійців, що знаходяться у зоні АТО.

Чернігівська ОБД розпочала новий інтернет - проект «Світ за вікном», у рамках якого діти здійснюють захоплюючу віртуальну прогулянку «Заповідними місцями України». Співробітники Миколаївської ОБД ім В. О. Лягіна запросили дітей здійснити літературно-віртуальну екскурсію «Відкрий Україну для себе» по 7 чудесах України. Діти познайомилися з 7 архітектурними та 7 природними дивами нашої країни. Не можна не згадати про гру-квест «Ігри патріотів» За 45 хвилин учасники гри пригадували давню історію України, подорожували найкрасивішими місцями, брали участь у козацьких забавах та знайомилися з цікавинками українського народознавства. Щоб навчити читачів шанувати і оберігати природу України, співробітниками нашої бібліотеки створено віртуальну книгу-путівник «Заповідна природа України», де можна помандрувати найбільшими заповідниками України. Детальніше дивіться на сайті нашої бібліотеки у розділі «Електронні ресурси».

Козацькі часи, мабуть, найцікавіша доба в історії України. Житомирська ОБД до Дня українського козацтва провела тижневу історичну подорож у минуле "За честь, за долю, за українську волю!". До пізнавально-патріотичної мандрівки під назвою «Ми роду козацького діти» запросили своїх читачів бібліотекарі Тернопільської ОБД. Правдиві історії про сучасних героїв пролунали з вуст дітей, батьки яких є учасниками АТО. Малюки також створили чудові малюнки на патріотичну тематику. Завершилась патріотично-пізнавальна мандрівка енергійним флешмобом під гаслом «Україна – єдина, красива і сильна!».

"Козацька вечірка", яка відбулася спочатку у Львівській ОБД влітку, настільки сподобалася читачам, що потрібно було повторити її на свято українського духу і патріотизму. На читачів чекали козацькі таємниці, забави та реальний драйв від онлайн-експедиції «Козаки про козаків, або мандрівка у часі», а також майстер-клас від справжніх козаків, які належать до військово-історичного клубу, що займається реконструкцією реєстрового козацтва війська гетьмана Богдана Хмельницького середини 17 століття. До дня козацтва Національна бібліотека для дітей України провела для своїх читачів та їх батьків етнографічний фестиваль «Київ – серце України». Проводився фестиваль на відкритому майданчику поблизу бібліотеки. У програмі були козацькі забави, караоке, батут, дегустація борщу та дитячий концерт.

Мова – це найголовніша спадщина всіх народів світу. У кожного вона своя, але наймиліша, найяскравіша і найкрасивіша – рідна мова. Харківська ОБД запропонувала своїм читачам мовознавчий турнір «Коштовний скарб народу» та турнір ерудитів «Дорогами тисячоліть: про що розповідали письмена»; Сумська ОБД радувала своїх читайликів літературно-поетичним ранком «Без мови немає народу, як сонця без саява й тепла»; у Житомирській ОБД пройшла патріотична екскурс-година "Слово наше рідне - слово українське"; Волинська ОБД запропонувала своїм читачам взяти участь у літературно-народознавчому дослідженні «У слові просвічує слово, словечко, слівце, словенятко». Діти стали справжніми детективами і дослідниками української мови, розгадуючи таємниці слів. Родзинкою заходу поетична світлиця «Так живи у віках, наша мова-душа!».

який відбувся в стінах цієї бібліотеки, стало створення мовної лікарні, в якій рятували від суржику рідні слова.

Величезну роль у вихованні молодого покоління духовно багатим, національно свідомим відіграє дитяча література. Саме через книгу, через рідне слово дитина духовно поєднується зі своїм народом, знайомиться з історією, культурою своєї землі, вчиться розуміти Добро, Красу, Любов. Художнє слово збагачує дитину досвідом, сприяє вихованню естетичних смаків, а в старшому віці – формуванню високих духовних цінностей.

Кожного року кожна дитяча бібліотека відзначає «Шевченківські дні». Бібліотекарі Миколаївської ОБД ім. В. О. Лягіна знайомлять своїх читачів з біографією та творчістю поета і вже разом віртуально відвідують ті місця, де довгий час жив і творив Великий Кобзар.

За допомогою літературного мультимедійного екскурсу «З дитинства йдемо до Шевченка» діти подорожували шевченківськими місцями, а підібрати книги для читання вони мали змогу з виставки-гри «Добре і щире Тарасове слово». Детальніше подивитися і використати матеріали можна на сайті бібліотеки у розділі «Про бібліотеку» - «Комплексні програми, проекти».

Для читачів – учнів 3 класів у бібліотеці пройшло літературно-музичне свято «Дзвінко лунає Тарасове слово». Діти готувалися заздалегідь: вчили вірші, малювали малюнки до улюблених поезій.

Для зовсім маленьких читачів і глядачів театру ляльок було проведено літературну зустріч «Маленьким про Великого Тараса». Для багатьох дітей ця зустріч стала відкриттям Шевченка.

Співробітники відділу разом з активними читачами створюють відеоролики «Із скарбниці Шевченкових поезій», які складають 516 переглядів, та 3D-книгу «Шевченківські місця» - 323 перегляди. Це також хороший приклад щодо просування творчості Т. Г. Шевченка.

Бібліотекарі Волинської ОБД провели для читачів 3-4 класів літературне дослідження «Шевченкове слово: живе і живить». У Житомирській ОБД працівники влаштували для учнів початкових класів справжній поетичний батл «Шевченко – the best», на якому маленькі читачі натхненно читали вірші видатного поета. А в Тернопільській ОБД відбулося справжнє музичне свято поетичний віночок мудрих порад «Як далі жити, підкаже нам Тарас». Родзинкою заходу стали пісні на слова Т. Г. Шевченка у виконанні ансамблю бандуристів.

Цього року багато українських письменників-класиків, які писали книги для малечі, є ювілярами. Дитячі бібліотеки України не можуть пропустити цих дат. Так, у Рівенській ОБД пройшла літературно-поетична година «У Марійки Підгірянки – мов із золота співанки», приурочена до 135-ї річниці від дня народження української поетеси. Волинська ОБД проводила для своїх читачів літературний портрет «І в житті, і в творчості – весна» - до 110-річчя від дня народження Оксани Іваненко; поетично-мистецький диліжанс «В дитячому крузі», присвячений творчості Лесі Українки; годину поезії «Солов'їний син України» - до 95-річчя від дня народження Дмитра Білоуса. Бібліотекарі Хмельницької ОБД влаштували для своїх читачів фестиваль поезії «І Лесин дух зі

слова в душі лине”. Діти не тільки читали вірші письменниці, а й інсценізували їх. Переможці фестивалю отримали книжкові призи.

Найулюбленіший письменник дівчорі – Всеволод Нестайко, 85-річчя від дня народження якого вшановували минулого року.

З цієї нагоди працівники Миколаївської ОБД ім. В. О. Лягіна провели свято читальних задоволень «Серйозні справи веселих друзів». Діти готувалися до свята – читали книги Всеволода Нестайка з виставки-гри «Сонячна Країна Добра», з якої за час експонування було видано 114 примірників книг. До відзначення 90-річчя від дня народження Богдана Чалого і з метою реклами його знаменитої книги серед читачів була створена 3D-книга «Пригоди Барвінка та Ромашки», яку можна переглянути на сайті нашої бібліотеки.

Для найменших читачів бібліотекарі влаштували День гарного настрою «Веселі Хтосики». Діти у віці 4-5 років ставлять дуже багато різних запитань, і саме книги серії «Золота колекція української поезії для дітей» можуть дати відповідь, можливо, і не на всі, але на дуже багато «чому?». Працівники Волинської ОБД влаштували для своїх читачів поетичну конференцію «Поезія – це скарб усіх віків, це діамант величиною в слово», де учні 4-х класів мали змогу висловлювати свої думки щодо сучасних українських поетів та поетів-класиків, порівнювати їх творчість.

Зустрічі з авторами книг – це добра традиція, яку вже багато років підтримують обласні бібліотеки для дітей України.

У рамках V Міжнародного симпозіуму «Література. Діти. Час» та літературного фестивалю для дітей «Дивокрай», у Миколаївській ОБД ім. В. О. Лягіна відбулася зустріч читачів з кращими дитячими письменниками України Володимиром Рутківським, Анатолієм Качаном, Галиною Малик та молодшою письменницею Оксаною Яблонською. Зустріч «Свято тих, хто любить книгу» з улюбленими письменниками пройшла жваво, мала прекрасний зворотній зв'язок, адже не так вже й часто випадає така нагода - зустрітися з творцями дитячої книги.

У Тернопільській ОБД напередодні святкування Всеукраїнського дня бібліотек (2015 рік) відбулася зустріч з їхньою землячкою, українською дитячою письменницею, казкаркою, видавцем, ілюстратором – Іриною Мацко. Діти та батьки, які завітали на «дегустацію» літературних новинок від Ірини Мацко під назвою «Книжкова смакота», мали чудову нагоду поспілкуватися з гостею, послухати казки в авторському виконанні.

У Житомирській ОБД працює Бібліокафе "Почитай, бабусю, казку". Бібліокафе – не звичайне, а літературне, де можна не лише випити чашку чаю, а й зустріти відому людину та поспілкуватися з нею. Частою гостею бібліотеки є відома українська письменниця Марія Пономаренко. Вона охоче спілкується з маленькими читачами і читає вголос свої книги.

Звичайно, не кожна бібліотека може похвалитися своїми місцевими письменниками і поетами, які вже здобули всеукраїнське визнання. Тому не потрібно засмучуватися з цього приводу, а навпаки треба шукати альтернативу.

Бібліотекарі Миколаївської ОБД ім. В. О. Лягіна її знайшли – це скайп-зустрічі та скайп-спілкування читачів із сучасними дитячими письменниками. Ми вже встигли поспілкуватися з Галиною Малик, Зіркою Мензатюк, Оксаною Луцевською. Ці письменниці одразу погоджувалися на зустріч з маленькими прихильниками у віртуальному просторі, і, що найголовніше, - читачам таке спілкування надзвичайно цікаве.

У Національній бібліотеці України для дітей працює проект «Краща література - юним читачам», скорочено – КЛЮЧ – який, присвячений дитячій літературі України.

«КЛЮЧ» радо надає змогу зацікавленим читачам поспілкуватися з улюбленими письменниками. Можна надсилати свої запитання і світлини на електронну адресу Національної бібліотеки України для дітей (library@chl.kiev.ua) із позначкою «Запитай письменника» та чекайте на відповідь від улюбленого автора!

У межах Всеукраїнського тижня дитячого читання-2016 у відділі обслуговування дітей дошкільного віку та учнів 1-4 класів Житомирської ОБД пройшов інфотейнмент "Подорож книжкової валізи". У перекладі з англійської інфотейнмент означає "інформаційні розваги", які були присвячені українській літературі. Це нова і досить цікава форма проведення, яка може включати в себе комплекс різнопланових літературних, інтелектуальних розваг, що присвячені одній темі. Наприклад, у Житомирській бібліотеці діти знайомилися з сучасними дитячими письменниками та їх книгами.

Цього року сучасними письменниками – ювілярами є Галина Малик, Сашко Дерманський, Сергій Гридін, Тетяна Щербаченко. Сьогодні вони досить популярні серед вже обізнаних читачів. Але потрібно й інших дітей залучати до читання творів сучасних письменників. Бібліотекарі Миколаївської ОБД ім. В. О. Лягіна провели до Дня рідної мови Свято української книги «Літературні смаколики від українських письменників». Захід був побудований на кшталт «книжкової кав'ярні», де бібліотекар виступав у ролі офіціанта і рекомендував літературні страви сучасних письменників-ювілярів, а автори були представлені у ролі «шеф-кухарів». Читачам були запропоновані: «Книжковий коктейль» від Тетяни Щербаченко, «Книжковий мікс» від шеф-кухаря Сашка Дерманського, «Літературне асорті» від шеф-кухаря Галини Малик, «Пригодницький ланч» від Сергія Гриндіна та Десерт. На «Десерт» дітям було запропоновано прорекламувати книгу сучасного українського письменника, яка їм дуже сподобалась.

Можна запропонувати читачам медіа-мандрівку «Розмаїття українських книг», де діти будуть знайомитися з книгами сучасних українських письменників.

Минулого року на ярмарку бібліотечних ідей наша бібліотека придбала хорошу ідею - проект «Бібліоексперти радять». Мета цього проекту - читання книг та висловлення своєї думки стосовно прочитаного. За основу ми обрали звичайний клас. Учні розподілили на 7 команд. Кожна команда отримала книгу за жеребкуванням. Учасникам команд потрібно було прочитати обрану книгу і прорекламувати її так, щоб інші діти захотіли її прочитати. Були запропоновані книги українських письменників-класиків та сучасних авторів. Діти підійшли до роботи творчо: малювали малюнки, складали завдання, робили інсценізації

уривків з творів. Звичайно, дітям допомагали батьки, а це ще один плюс в наявності – «сімейні читання».

Нон-стоп, нова форма спілкування з юними читачами - була успішно презентована в Харківській ОБД в межах Всеукраїнського тижня дитячого читання. Формат нон-стоп для книгозбірні передбачає заглиблення в історію певної теми, ширше знайомство з відомим літературним персонажем. 23 березня 2016 року героєм дня був Лис Микита із однойменної казки Івана Франка”. Читачі та відвідувачі бібліотеки цього дня мали змогу послухати казку від бібліотекарів, прослухати аудіокнигу, переглянути мультфільм, створити портрет головного героя, пограти в ігри з Лисом та інше.

З нагоди Всесвітнього дня книги і авторського права у Хмельницькій ОБД відбувся Book-фест “Читай українське!”. Під час Book-фесту читачі висловлювали свої думки, щодо значення книги у житті людини. Діти познайомилися з сучасними українськими письменниками, які пишуть свої книги для них. Читачі поринули у світ творчості І. Андрусяка, О. Дерманського, С. Гридіна, Л. Воронини, О. Радущинської. Вони переглянули відео про письменників, буктрейлери за книгами авторів.

Працівники Черкаської ОБД створили для читачів 1-4 класів літературну подорож «Світ дитинства у творчості письменників Черкащини». Цей інтернет-ресурс знаходиться на сайті бібліотеки. Там представлені біографії і твори Володимира Рутківського, Марини Павленко, Оксани Луцківської та інших письменників. Цю інформацію можна використовувати під час підготовки бібліотечних заходів.

Хочу представити вам інтерактивний ресурс «Барабука». Головним редактором першого українського універсального інформаційного ресурсу про видання для дітей та юнацтва «BaraBooka» є українська письменниця Тетяна Щербаченко. Це такий спеціальний сайт, де можна ознайомитися з класними сучасними книгами письменників різних країн світу, і України зокрема. Цікавим є те, що читачі-діти можуть брати у ньому активну участь – писати свої відгуки та рецензії на прочитані книги.

Звичайно, до будь-якого із названих заходів створюються книжкові виставки. Вони можуть бути різними по формі та призначенню, але мета у них одна – популяризація читання.

У досвіді роботи Миколаївської ОБД ім. В. О. Лягіна є презентації читачам книги українських видавництв. Оформлені книжкові виставки «Улюблені книги видавництва «Махаон України» та «Видавництво «Майстер-клас» запрошує до читання», «Вас вітає А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА» та «Вас вітає Видавництво Старого Лева», «Видавництво «Пегас» запрошує». Створено електронну версію книжкової виставки «Видавництво «Час майстрів» запрошує до читання» та «Вас вітає Видавництво Старого Лева» створюються бук-трейлери на книги українських видавництв.

Тож, шановні колеги, працювати є над чим. Головне пам'ятати, що патріотизм - це не тільки данина моді, важливо донести цю тему до розуму та серця маленьких читачів. Адже розумні діти – розумна і нація.

**Гармонізація традиційних та новітніх підходів
до національно-патріотичного виховання
підростаючого покоління у бібліотеках Миколаївської області.
Методичний огляд**

Національно-патріотичне виховання - один із найважливіших напрямів роботи з юними читачами дитячих бібліотек Миколаївської області, який проходить через весь комплекс заходів, направлених на національне, громадянське, моральне, родинно-сімейне, естетичне, правове, екологічне, фізичне, трудове виховання підростаючого покоління, базується на національній історії, знанні та відстоюванні кожним громадянином своїх прав, виконанні конституційних і громадянських обов'язків, відповідальності за власне майбутнє, добробут та долю країни.

Бібліотеки Миколаївщини, що обслуговують дітей, активно співпрацюють з органами державної влади, громадськими організаціями, сім'єю, школою і вже мають значний досвід роботи з патріотичного виховання читачів різних вікових категорій. Бібліотеки використовують різноманітні форми пізнавальної і культурно-дозвілєвої діяльності, органічно поєднуючи традиційні (уроки, бесіди, диспути, лекції, конференції тощо) та нестандартні - активні форми, що стимулюють творчість, ініціативу, самостійне та критичне мислення і базуються на принципі багатосторонньої взаємодії (краєзнавчо-пошукові розвідки, квести, історико-пізнавальні екскурсії, конкурси, презентації книг тощо).

Досвід бібліотек Миколаївської області у даному напрямку більш широко представлений в:

- оглядово-аналітичних бюлетенях за підсумками діяльності бібліотек області, що обслуговують дітей, у 2013 - 2015 роках «Дитячі бібліотеки області в цифрах і фактах» (<http://labinlib.org.ua/method/dbo.php>)
- інформаційних матеріалах з досвіду роботи бібліотек, що обслуговують дітей, Миколаївської області «Патріотичне виховання дітей у сучасних умовах» (<http://labinlib.org.ua/method/y.php>)
- На професійному блозі «Бібліомаячок» (рубрики «Галерея досвіду», «Патріотична хвиля»).

Бібліотеками для дітей Миколаївської області проводяться численні заходи патріотичного спрямування, в огляді представлені лише деякі. Тому запрошуюю всіх сьогодні до активного спілкування і під час наступних заходів всіх ділитися своїми напрацюваннями.

Серед бібліотек області минулого року Братська РДБ започаткувала бібліотечну програму «Я – українець і цим горжусь», в рамках якої провела низку різнопланових патріотичних заходів.

У новому форматі сьогодні бібліотеки для дітей області організовують роботу з популяризації вітчизняної української книги, нових письменників, видавців.

Найяскравіший приклад щодо популяризації сучасної української книги має Веселинівська РДБ. У рамках бібліотечного проекту «Презентація від автора», через соціальні мережі бібліотека запрошує сучасних письменників на зустріч зі своїми читачами в режимі он-лайн. Так, протягом року відбулися відеозустрічі з Т. Малаховою, П. Браницьким, Є. Пірог, К. Єрошкіною, Т. Винник, Л. Чижовою.

Он-лайн зустрічі використовують у своїй роботі й інші бібліотеки для дітей області. Протягом року така робота проводилася в Арбузинській, Баштанській, Братській, Врадіївській, Єланецькій, Миколаївській, Первомайській РДБ, Дитячій бібліотеці КЗ «Бібліотечна мережа м. Вознесенська».

Всеукраїнський тиждень дитячого читання багато років поспіль допомагає популяризації української книги та української культури серед дітей. За доброю традицією, його Урочисте відкриття відбувається на базі районних бібліотек для дітей. 2016 року відкриття Всеукраїнського тижня дитячого читання було здійснено на базі Парутинської с/б-ф Очаківської ЦБС. Практика проведення виїзних відкриттів Тижня дитячого читання є і у районних ЦБС, таких як Вознесенська та Жовтнева, які на базі сільських бібліотек-філій проводять це масштабне свято. Кожного року програма Тижнів дитячого читання в бібліотеках для дітей дуже насичена. 2016 року серед заходів були організовані для дітей: інтерактивні зустрічі з видавництвами та сучасними письменниками (Арбузинська, Новоодеська, Очаківська, Первомайська), презентації книжкових виставок та книжкових новинок (Баштанська, Березанська, Братська, Казанківська, Снігурівська), креативні майстер-класи (Арбузинська, Веселинівська, Доманівська, Жовтнева, Миколаївська) тощо.

Останнім часом в бібліотеках області набула поширення така активна форма роботи з читачами, як акція, в тому числі і різнопланового патріотичного спрямування (флешмоби, вуличні акції, акції-пошани, акції-блискавки тощо). Це «Україна – це я» (Братська РДБ), «Ми за мир в Україні», «Україна – моя країна» (Кривоозерська РДБ), «Прочитай Конституцію України віршами» (Миколаївська РДБ), "Ми - за мир" (Лисогірська дитяча бібліотека Первомайської ЦБС) та інші. До Дня Незалежності України Жовтнева РДБ і бібліотеки-філії провели флешмоб «Ти одна і неподільна, Україно моя вільна». У бібліотеках Вознесенської ЦБС відбулися акції-пошани: «Вклонімося мужності героїв», «Привітай ветерана», «Пам'ятаємо, славимо». З початку 2015 року в усіх бібліотеках Березнегуватської ЦБС було організовано літературну акцію «Читаємо книги про війну», під час якої юні відвідувачі не тільки знайомились з книгами воєнної тематики, а й писали відгуки про них, створювали малюнки за їх сюжетами. До дня Слов'янської писемності і мови у Миколаївській РДБ пройшла вулична акція «Рідне слово серце гріє», під час якої учасники бібліотечного клубу «Паросток» пропонували перехожим прочитати вірші українських поетів. Дитяча бібліотека КЗ «Бібліотечна мережа м. Вознесенська» вже цього року в рамках Шевченківських днів провела флешмоб «Іду з дитинства до Тараса». Діти вдягнули національне вбрання та з квітами, кульками, прапорцями зібралися у сквері біля пам'ятника Тарасу Шевченку та натхненно декламували вірші

Шевченка про Україну, рідну природу, любов до матері та свого народу. Насамкінець всі учасники обнялися та висловили своє бажання і надалі шанувати, любити та вивчати творчість геніального поета.

Змістовна робота проводиться в усіх бібліотеках області на честь Дня незалежності України, до Дня соборності України, до Дня Державного прапора України, до Дня Конституції України.. Проводяться цикли бесід, уроки юних патріотів, години інформації, українознавства, державності та історії, літературні свята, тематичні години, слайд-шоу та інші заходи.

До Дня незалежності України в Єланецькій РДБ проводились: година спілкування «Всім серцем любіть Україну», літературно-музична мандрівка «Нині свято нашого народу!», година національної свідомості «Моя земля – це Незалежна Україна».

До дня соборності у Врадіївській РДБ був проведений урок історії «Україна - Соборна незалежна держава». Під час заходу діти з інтересом дізнавалися про історичні витоки цього державного свята, ознайомилися з важливими фактами з історії України, переглянувши цікавий документальний фільм «Акт Злуки».

Крім того, кожною бібліотекою для дітей Миколаївщини традиційно до Дня Перемоги проводяться заходи з патріотичного виховання дітей: творчі конкурси, родинні свята, уроки мужності та вечори вшанування ветеранів війни, акції, диспути, скайп-спілкування, відеопрезентації, що спрямовані на виховання патріотичних почуттів та формування громадянських позицій юних читачів, а також популяризацію літератури про Другу світову війну.

Серед масштабних форм можна представити такі, як марафон пам'яті (Березанська РДБ), творчий патріотичний проект (Доманівська РДБ), патріотичні читання (Баштанська РДБ).

Отже, в Березанській районній бібліотеці для дітей в рамках святкування 70-річчя Перемоги було організовано з січня до травня проведення Марафону пам'яті «70 кроків до Перемоги». Марафон проходив за наступними напрямками: «Сторінки великої Перемоги», «Більше, ніж слово», «Відображення Перемоги», «Військова історія моєї сім'ї».

Доманівська районна бібліотека для дітей до дня Перемоги у Великій Вітчизняній війні стала організатором творчого патріотичного проекту «Читаймо про війну заради миру». В рамках проекту працівниками бібліотеки було оформлено перегляд літератури «В годину сувору і грізну дорослими стали вони», продемонстровано слайд-показ «Страшні сліди залишила війна», проведено годину пам'яті «Війни священної сторінки навіки в пам'яті людській», урок мужності «Останній штурм», перегляд літератури з коментованим читанням «Віршований рядок про війну». Протягом проекту читачі мали можливість познайомитися з літературою, представленою на бібліотечних виставках «Прочитайте про героїв», «Миттєвості війни і вічна Перемога».

В Баштанській районній бібліотеці для дітей, з метою вшанування пам'яті полеглих у боротьбі за свободу Батьківщини, були проведені патріотичні читання «Пам'ятаємо. Славимо. Вшановуємо». Правнуки визволителів присвячували їм вірші, в яких закликали пам'ятати їх подвиг. Співробітники бібліотеки провели відеозйомку патріотичних читань, матеріали якої розміщені на відеохостингу Youtube за електронною адресою:

<https://www.youtube.com/channel/UCdlbCjHq1wZa90jiouYjJgA>. Також в Баштанській районній бібліотеці для дітей пройшла акція «Війна в долі моєї родини», під час якої збирались сімейні реліквії родин наших юних користувачів. Підсумком цієї акції стала цікава виставка-експозиція «Війна в долі моєї родини», підготовлена бібліотечними працівниками до свята Перемоги. На ній були представлені фронтові листи, бойові нагороди з сімейних архівів баштанських родин, пам'ятки воєнних років: портсигар, годинники, запальничка, пілотка, дідусева улюблена ложка.

І, звичайно, всі бібліотеки нашої області не стоять осторонь подій, що розгортаються на Сході, проводячи як тематичні виховні заходи для дітей, так і акції допомоги воїнам АТО. Така робота активно ведеться у бібліотеках Арбузинської, Братської, Березнегуватської, Веселинівської, Жовтневої, Казанківської, Кривоозерської, Новобузької, Новоодеської, Первомайської ЦБС. Зокрема це фотовиставки із світлинами воїнів-земляків - учасників АТО, патріотичні уроки та дні пам'яті, присвячені Небесній сотні, години спілкування та бесіди про Революцію Гідності; оформлення куточків пам'яті героїв-земляків. Воїни АТО — шановані та бажані гості у дитячих бібліотеках, і спілкування з реальними учасниками подій на Сході завжди проходить емоційно і залишає у юних читачів глибокі враження. Як приклад, Казанківська РДБ проводила такі заходи:

- для учнів 4-9 кл. - патріотичні бесіди біля перегляду друкованих матеріалів «Пам'яті Небесної сотні»;
- для учнів 6-8 класів - слайд-презентація «Живуть герої серед нас» про учасників бойових дій в зоні АТО;
- для учнів 6-7 кл. - година історичної пам'яті «Пам'ятаємо героїв – визволителів рідного селища»;
- для учнів 4 кл. - патріотична бесіда про учасників АТО «Живуть герої серед нас», для 3-4 класів – «Вони захищали наш край»;
- для учнів 8 кл. та відвідувачів інтернет-центру - історико-патріотичну зустріч з воїнами АТО «Єдина й мирна Україна – іншого шляху у нас нема».

Крім того, вже традиційно у бібліотеках для дітей влаштовуються благодійні ярмарки, кошти від яких передаються волонтерам для бійців АТО, проводяться акції з виготовлення оберегів для воїнів та написання листів з побажаннями і малюнками дітей, що дуже цінуються на передовій. Серед них: акції «Подаруй книгу бійцю АТО» та «Напиши листа бійцю АТО» (Кривоозерська РДБ), добродійна акція «Діти Новобузька - бійцям АТО» (Новобузька РДБ).

Заходи, окрім практичного, мають також і важливе виховне значення, адже діти, допомагаючи своїм захисникам, дарують їм часточку душі, краще усвідомлюючи, що саме відбувається зараз в країні.

Арбузинська РДБ, реалізуючи соціальний проект «Занурення в доброту», націлила його на виховання моральних основ дитячої особистості, національної свідомості через книгу, слово, добрі вчинки і справи. Для успішної реалізації проекту РДБ працює в таких напрямках: «Здавна кожна хвилину книга виховує

людину», «Робимо добро разом», «Мир і добро – крокують разом», «Добро і милосердя», «Добро і благодійність», «Творимо добро своїми руками».

У бібліотеках області також проводиться значна робота з питань відродження національних традицій та звичаїв українського народу, проведення заходів народознавчого напрямку.

Тема козаччини завжди була чи не найважливішим фактором національно-патріотичного виховання. Сьогодні бібліотеки області активно залучають дітей до знайомства з традиціями українського козацтва. Особливо така робота проводиться в районних бібліотеках для дітей Березанської, Березнегуватської, Новоодеської, Врадіївської, Казанківської, Новобузької, Снігурівської ЦБС.

Так, працівники Новоодеської РДБ спільно з Районним краєзнавчим музеєм та Гуманітарною гімназією провели свято - козацькі розваги «Хай живе козацька слава! Хай живе козацький дух!» На святі хлопчаки пригадали звичаї та традиції козаків, прислів'я та приказки про них, відповіли на запитання вікторини «Козаки – борці за волю, за народну кращу долю», позмагалися в спритності та силі. Учасники змагання вибороли право називатися найкращими знавцями історії українського козацтва, найспритнішими та найкмітливішими і довели, що вони мають право називатися козаками.

«Козацькому роду нема переводу» - під такою назвою пройшло в Снігурівській РДБ літературне свято для учнів 1-4 класів, присвячене Дню українського козацтва та Дню захисника Вітчизни. Урочиста частина свята розпочалася декламуванням віршів. А потім настав час конкурсів та козацьких ігор. Змагалися дві команди-курені: «Сивий коник» і «Козацька шабля». Малі козаки взяли участь у конкурсах «Найшвидший», «Стріляй влучно», «Лист до штабу», «Хто сильніший», в естафеті «Подолай перешкоду». А учні 5-6 кл. взяли участь у змаганнях «Козацькі розваги». Учасників команд запросив до змагань гетьман, приславши їм грамоту. Змагання склалися з п'яти етапів: «Привітання», «Розминка», «Козацька кмітливість», «Конкурс ватажків», «Козацькі ігри». За підсумками змагань обиралась найсміливіша, найкмітливіша, найдружніша команда куреня.

Бібліотеки області постійно проводять творчі конкурси для дітей до Дня соборності України та до Дня Незалежності України, до Тижня дитячого читання, до Дня Перемоги, до Дня української вишиванки тощо. Це і конкурс малюнків «Яскраві кольори майбутнього» (дитяча бібліотека КЗ «Бібліотечна мережа м. Вознесенська»), виставка робіт дитячої творчості "Хай живе і процвітає незалежна Україна" (Новоодеська РДБ), «Я малюю неньку – Україну» (Казанківська РДБ) та інші. Такі заходи викликають у дітей велику зацікавленість, тому що допомагають їм творчо розкритися, виявити свій талент поета, письменника, художника чи артиста, певною мірою «пропустити крізь себе» різні події нашої держави.

Окремо хочеться відзначити участь Березнегуватської РДБ 2015 року в районному конкурсі патріотичного малюнка «Я люблю Україну». Районна бібліотека для дітей виставила на огляд журі конкурсу 11 дитячих робіт. З них - дві учасниці отримали приз – вишиванки, а одна з робіт навіть була розміщена на банері в центрі селища.

Останнє, на що хочу звернути вашу увагу – це підвищення кваліфікації.

Саме організація на місцях семінарів-практикумів, творчих лабораторій, круглих столів сприяє висвітленню актуальних питань патріотичного виховання дітей та підлітків і допомагає обміну практичним досвідом.

За останні два роки на базі районних бібліотек для дітей були організовано районні семінари, на яких обговорювалися питання історико-патріотичного виховання дітей на кращих традиціях малої батьківщини та інноваційні підходи до прищеплення духовно-патріотичних почуттів сучасним дітям у бібліотеці. Це

- «Сучасна бібліотека як центр патріотичного і духовного зростання для юних користувачів» (Березнегуватська РДБ),
- «Книга, як джерело громадянсько-патріотичного та творчого розвитку дітей» (Братська ЦБС)
- «Героїко-патріотичне виховання, як фактор формування громадянського світогляду підростаючого покоління» (Врадіївська ЦБС)
- «Збереження історичної пам'яті нашого народу - святий обов'язок молодого покоління України» (Доманівська РДБ),
- «Просування книги та читання з питань воєнно-патріотичного виховання у дитячій бібліотеці» (Жовтнева РДБ).

Підсумовуючи вищенаведене, можна зробити висновок, що бібліотеки для дітей Миколаївської області достатньо активно працюють з читачами у напрямку національно-патріотичного виховання, використовуючи у своїй роботі різноманітні форми і методи. Сподіваємось, що юні читачі скористаються у подальшому отриманими знаннями та будуть плекати рідну мову, шанувати традиції нашого народу, брати участь в бібліотечних заходах патріотичного спрямування та стануть гідними громадянами нашої країни.

Л. Г. Шевцова,
провідний бібліограф
Миколаївської обласної бібліотеки
для дітей ім. В. О. Лягіна

Бібліотечне краєзнавство як складова частина виховання національної свідомості дітей: з досвіду роботи бібліотек Миколаївщини. *Нотатки професіонала*

Щоб по-справжньому любити рідний край, його слід добре знати, необхідно вивчати його історію, мову, культуру. У зв'язку з цим одним з пріоритетних напрямів патріотичного виховання дітей є краєзнавство. Саме краєзнавча робота має посісти важливе місце в діяльності кожної бібліотеки з тим, щоб за допомогою краєзнавчих матеріалів сприяти вихованню у молоді патріотизму, національної свідомості, високої моральності.

Бібліотечне краєзнавство є складовою частиною загального краєзнавства. Його мета – виявити, зібрати і надати для використання всі матеріали, пов'язані за змістом з певною місцевістю, забезпечити бібліографічну інформацію за допомогою цікавих форм і методів популяризації краєзнавчої літератури, залучати молодь до активного пізнання рідної землі.

Краєзнавча робота посідає пріоритетне місце в діяльності бібліотек Миколаївської області щодо патріотичного виховання юних читачів. Специфіці краєзнавства найбільш повно відповідають комплексні форми популяризації літератури за темою.

У Доманівській РДБ протягом року впроваджували комплексно-цільову бібліотечну програму «Краю мій, раю мій, моя ти Доманівщино». Відшукували матеріали краєзнавчого характеру на сторінках газет «Трибуна хлібороба», «Рідне Прибужжя», вирізки та ксерокопії матеріалів збирались у тематичні теки «Легенди рідного краю», «Історія нашого району», «Доманівщина: минуле і сьогодення». У Доманівській РДБ також проводилася пошукова робота з учнями «Книга пам'яті мого роду», «Спогади про голодомор».

Серед глобальних проблем людства одне з основних місць за своєю значимістю займають екологічні. Тому тема захисту навколишнього середовища завжди знаходиться у полі зору працівників Баштанської дитячої районної бібліотеки, яка працює як Центр з екологічного краєзнавства, систематично проводить заходи, направлені на формування екологічного світогляду юних користувачів.

У рамках еколого-краєзнавчого проекту «Екологія природи – екологія душі» проведено багато заходів. Серед них:

просвітницька година «Долонями дітей планета зігріта», під час якої дітям розповіли про заходи зі збереження, раціонального використання і відновлення природних ресурсів;

екомандрівка «По землі українській течуть крізь віки» (юні користувачі, за допомогою мультимедійної презентації, здійснили віртуальну подорож річками Миколаївщини, відвідавши також заповідні території нашого краю);

екологічний ерудиціон «Земля нас радує загадками й дивами», він закінчився представленням довідково-інформаційних матеріалів «Екологічний барометр», які містять інформацію про водні та лісові ресурси, а також про рослинний та тваринний світ Баштанщини.

У Миколаївській РДБ працюють за Програмою розвитку краєзнавчої роботи «Пам'ятай історію, думай про майбутнє». У процесі спілкування з читачами бібліотекарі помічають зростання інтересу до історії країни, національних та духовних традицій. А ще в Миколаївській РДБ працює клуб «Паросток», який знайомить усіх бажаючих з літературними творами українських письменників сучасності.

Достатньо цікавою та пізнавальною була робота клубів та груп за інтересами, які працювали у бібліотеках області в напрямку національного, громадянського та патріотичного виховання.

У Новопавлівській с/б-ф Баштанської ЦБС працює патріотичний клуб за інтересами «Патріот», у Христофорівській с/б-ф - краєзнавчий клуб «Ріднокрай».

У Врадіївській РДБ діє клуб для учнів 5-9 класів «Школа народознавця», який займається популяризацією краєзнавства та народознавства, збереженням та розвитком національної культури, самобутніх традицій.

У Секретарській б/ф Кривоозерської ЦБС для дітей діє народознавчий клуб «Витоки».

Новобузька районна бібліотека для дітей проводить різні заходи щодо виховання любові до рідної мови, розвитку виразного мовлення, уяви та мислення. У бібліотеці досить плідно діє клуб «А у нас – все для Вас», учасники якого знайомляться з творчістю українських поетів.

У Новоодеській РДБ вже понад 20 років працює група за інтересами «Наші обереги». До неї входять діти, які цікавляться українською минувиною. У своїй роботі з відродження національних традицій працівники бібліотеки тісно співпрацюють із членами клубу за інтересами «Вишиванка», що вже другий рік працює на базі районного краєзнавчого музею.

Хочу звернути вашу увагу на таку форму роботи, як краєзнавчі квести. Краєзнавчий квест «Чи знаєте ви свій Єланець?» проходив у Єланецькій районній бібліотеці для дітей. Дві команди: «Краєзнавці» та «Земляки», – пройшовши кожна своїм маршрутом, відповіли на запитання вікторини «Відкрий для себе рідне селище», розгадали кросворд «Єланець», за допомогою Інтернету знайшли фото пам'ятників свого рідного селища та продемонстрували своїм одноліткам.

Казанківська РДБ розробила і провела історико-краєзнавчі квести: «Стежками рідного краю». Цей квест, присвячений вивченню дітьми історії і культури рідного краю, проходив у приміщенні. А історико-краєзнавчий квест «Історичними місцями рідного селища» проходив на свіжому повітрі. Зупинки здійснювалися біля пам'ятного знака на честь Казанської ікони Божої Матері, пам'ятника Павлу Глазовому, біля пам'ятного знака воїнам-інтернаціоналістам та пам'ятного знака жертвам Голодомору.

Очаківська РДБ розробила і провела краєзнавчий диліжанс «Очаківщина – моя рідна земля». Учасники на п'яти зупинках: «Історична гавань», «Алея Слави», «Краєзнавчий музей ім.О.В.Суворова», «Музей Р.Г.Судковського», «Бібліотека» давали відповіді на питання квесту. На заключному етапі команди-переможниці отримали нагороди.

Арбузинська районна бібліотека для дітей стала ініціатором проведення скайп-естафети пам'яті «Навіки пам'ять збережемо» з нагоди відзначення звільнення Миколаївщини від фашистської навали.

Віртуальна зустріч відбулася між читачами Арбузинської районної бібліотеки для дітей та читачами районних бібліотек для дітей смт Братського, смт Веселинове та міста Вознесенська. На закінчення скайп – естафети пам'яті всі учасники заходу взяли участь у флеш-мобі, створивши з частин вислову загальний слоган «Шана за подвиг, вдячність за мир! Слава героям !»

Із 1 квітня до 1 вересня 2015 року обласною бібліотекою для дітей ім. В. О. Лягіна було проведено обласний конкурс для читачів-дітей бібліотек Миколаївщини «Відкриваємо Миколаївщину»

На розгляд журі було представлено 36 колективних та індивідуальних робіт з різних куточків Миколаївської області. За підсумками проведення конкурсу була створена on-line карта перспектив туристичних маршрутів «Відкриваємо Миколаївщину» і розміщена на сайті обласної бібліотеки для дітей ім. В. О. Лягіна.

Діти у своїх роботах відобразили як минуле, так і сучасність рідного краю, пам'ятки історії, архітектури, духовного життя, археології, екологічні об'єкти, постаті відомих земляків.

Популяризації знань про край сприяє система краєзнавчих бібліографічних посібників з найрізноманітніших тем, які поєднують у собі бібліографічну і фактографічну інформацію. Ефективною формою є інформування читачів за допомогою веб-сайту бібліотеки, де розміщується найактуальніша та найцікавіша інформація.

Я хочу звернути вашу увагу на ресурси, які створені нашою бібліотекою та представлені на сайті Миколаївської обласної бібліотеки для дітей ім. В. О. Лягіна у розділі «Моя Миколаїщина» в електронному вигляді (<http://laginlib.org.ua/mykolaiv/index.php>).

Про своєрідну та неповторну природу, привабливість та живописну красу нашого регіону можна розповідати нескінченно. До вашої уваги – бібліографічно-фактографічний путівник «Туристичними стежками Миколаївщини». Головна мета видання – ознайомити користувачів з унікальними об'єктами, які можуть стати успішною візитною карткою нашого краю, привернути увагу до проблем охорони навколишнього середовища та сприяти їх збереженню. До кожного маршруту дається передмова і список літератури, в якій можна знайти більш детальну інформацію.

А щоб наші читачі побачили це на власні очі та переконалися в унікальності прибузької природи, підготовлено Web-урок «Туристичними стежками Миколаївщини», який теж представлено на сайті нашої бібліотеки. Web-урок пропонує 16 маршрутів і запрошує читачів до захоплюючої мандрівки. Вибирати маршрут подорожі можна за допомогою мапи Миколаївської області або переліку маршрутів. До кожного маршруту є фотографії, фільми та інформація про цей маршрут. Веб-урок можна використовувати у проведенні заходів.

Доповнює тему каламео туристична Web-мандрівка «Заповідними стежками рідного краю»

До вашої уваги – інформаційний список літератури «Екологічний портрет Миколаївщини». Метою видання є представлення матеріалів, які стосуються найактуальніших екологічних проблем нашого краю, найгостріших і частіше за все обговорюваних. (Водні ресурси області; Проблема питної води; Забруднення атмосферного повітря; Забруднення побутовими відходами і т. д.).

Низка покажчиків присвячена й історичним розвідкам бібліотеки. До 75-річчя утворення Миколаївської області підготовлено історичний календар-путівник «Наш край – історії скарбниці». Звичайно, в одному посібнику неможливо вмістити всі факти, цифри, події в житті області. У путівнику розкрито найважливіші з них за роки існування Миколаївщини. Матеріал представлено в хронологічній послідовності. Подається загальна характеристика певного відрізка часу, виділено найбільш значимі події, які відбувалися у певний період. Доповнює розділ рубрика А чи знаєте ви, що..., де представлено найбільш значимі події, які відбувалися саме в цей відрізок часу. До кожного розділу подається список літератури, який дає можливість знайти більш детальну інформацію.

До 70-річчя визволення Миколаївщини від нацистських окупантів підготовлено бібліографічний покажчик «Пам'ятаємо, славимо, вшановуємо».

На Миколаївщині проживають представники 133 різних національностей. І, хоча для багатьох з них Миколаївщина стала другою батьківщиною, вони

намагаються зберегти й передати дітям, онукам мову, історію, традиції історичної батьківщини. Для учнів 7–9 класів підготовлено інформаційний дайджест «Миколаївщина багатонаціональна». Метою видання є представлення матеріалів про етнічні спільноти, що існують на території Миколаївської області, традиції, обряди, звичаї, віросповідання цих націй.

А тепер запрошуємо вас до Миколаєва – обласного центру Миколаївської області. Вчені стверджують, що Миколаїв незабаром визнають найстарішим містом України. Мотивом для цього послужили нові археологічні дослідження городища «Дикий сад». Тож запрошуємо вас здійснити цікаву мандрівку в історію нашого краю, відвідати територію давнього городища. А допоможе вам в цьому бібліоархеологічна розвідка «Що зберігає миколаївська земля «Дикий Сад».

Краще зорієнтуватися в місті вам допоможе історико-краєзнавча розвідка «Що, вулице, є в імені твоїм...», де у двох розділах представлено вулиці старого історичного центру та імена видатних людей на карті міста. Про кожен вулицю, яка подається в списку, можна дізнатись: її розташування, історію назви вулиці, пам'ятки історії і культури та установи, які розташовані на цій вулиці.

Миколаїв має давню і славу історію. У розробці архітектурних проектів міста брало участь багато відомих архітекторів і будівників, які залишили помітний слід в архітектурному вигляді міста. Ознайомитися з історико-архітектурною спадщиною старого Миколаєва вам допоможе інформаційно-бібліографічний покажчик «Історико-архітектурна спадщина старого Миколаєва». У ньому представлено інформацію про промислові об'єкти, об'єкти адміністративного і культурного призначення, храми Миколаєва та житлові будівлі, які збереглися до наших днів.

На вулицях і площах Миколаєва споруджено немало пам'ятників, саме вони роблять наше місто неповторним і несхожим на інші міста планети. Завдяки пам'ятникам, читачі краще дізнаються про наше місто, його сьогодення, переконуються, як дбайливо зберігаються його національні і культурні традиції. Інформаційно-бібліографічний покажчик «Поезія у бронзі, камені і граніті» розповідає про пам'ятники, пам'ятні місця Миколаєва і пам'ятки садово-паркового мистецтва та пропонує перелік літератури, з якої можна отримати більш повну інформацію про кожний з представлених пам'ятників.

Бібліографічний покажчик «Мандрівка музеями Миколаївщини» може стати вашим екскурсоводом у мандрівці музеями нашої області. Сьогодні в області діють два державних музеї: Краєзнавчий і Художній ім. В. В. Верещагіна та понад 160 громадських музеїв різного напрямку. До складу Краєзнавчого музею входять: власне краєзнавчий музей, музей суднобудування і флоту, музей підпільно-партизанського руху на Миколаївщині в роки Великої Вітчизняної війни, Очаківський військово-історичний музей ім. О. В. Суворова, Кримківський музей «Партизанська іскра», Первомайський краєзнавчий музей. Вознесенський муніципальний художній музей ім. Є. А. Кібрика та Очаківський художній музей ім. Руфіна Судковського є відділами Миколаївського обласного художнього музею імені В. В. Верещагіна.

Про світ театрального життя Миколаєва розповідає інформаційно-бібліографічний список літератури «Театральна Миколаївщина», де представлена

історія і сьогодення театрів, інформація про служителів сцени, вистави та прем'єри театрів.

А як же приїхати до Миколаєва і не побувати в зоопарку, адже всі знають, що Миколаївський зоопарк – один з найкращих в Україні. Він став основною визначною пам'яткою нашого міста. Для знайомства з історією і сьогоденням зоопарку підготовлено інформаційно-бібліографічний список «Миколаївський зоопарк – найкращий зоопарк в Україні», де є пізнавальна довідка та список літератури, які допоможуть читачам більше дізнатись про зоопарк та знайти потрібну інформацію. З цієї сторінки сайту за допомогою гіперпосилання можна потрапити на сайт Миколаївського зоопарку.

І як же таке чудове місто не прославити! До 225-ї річниці заснування Миколаєва підготовлено бібліографічну антологію «Оспівую тебе, чарівне місто», де надана інформація про твори, в яких оспівується місто Миколаїв: поезія і проза, драматичні твори і пісні.

А ще Миколаївщина славиться своїми талановитими людьми. Біобібліографічний покажчик «Вони прославили та прославляють Миколаївщину» присвячений видатним діячам науки, культури, мистецтва та літератури – людям, які залишили помітний слід в історії Миколаївщини та усього світу, і про тих, хто в наші часи складає могутній інтелектуальний і культурний потенціал краю. Матеріал представлено у вигляді біобібліографічних пам'яток, де містяться невеликі біографічні нариси про певну особистість, її внесок в розвиток краю, а також література, де можна отримати більш детальну інформацію.

Біобібліографічний покажчик «Миколаївські письменники – дітям» дає уявлення про життя і творчість миколаївських письменників, відомих не тільки у нашому краї, а й за його межами. Зроблена спроба в одному покажчику подати невеликі біографічні нариси про кожного представленого тут прозаїка чи поета, їхні фотопортрети, бібліографічні відомості про окремі книги, публікації в газетах, журналах, збірках, які є в бібліотеці. На сайті бібліотеки покажчик доповнюють тексти художніх творів, які користуються попитом у читачів.

Хочу звернути вашу увагу на інформаційний слайд-урок для читачів-учнів 3 класів «Література рідного краю для молодших школярів».

До 75-річчя Людмили Яківни Чижової було підготовлено віртуальну виставку «Життєву пісню серцем співаю», де Людмила Яківна розповідає про себе, свою родину, подається аналіз її творчої спадщини, представлені фотоматеріали з її особистого альбому, а маленькі читачі мають можливість переглянути книжечки Людмили Яківни Чижової за допомогою електронної виставки «Людмила Яківна Чижова – дітям».

Миколаївці в різні часи намагалися увічнити імена відомих осіб, чиї життя й діяльність мали відношення до Миколаївщини. Бібліографічний покажчик «Імена письменників на карті Миколаївщини» дає уявлення про вшанування пам'яті українських та зарубіжних письменників у місті Миколаєві та Миколаївській області. Широко висвітлити інформацію про вшанування пам'яті письменників у районах області стало можливим завдяки наданій районними бібліотеками інформації та фотоілюстративному матеріалу. Для зручності пошуку інформації наприкінці посібника є іменний, предметний і географічний покажчики. Видання в подальшому, в міру надходження нових матеріалів, буде доповнюватися та

уточнюватися. До покажчика створена on-line карта і розміщена на сайті обласної бібліотеки для дітей ім. В. О. Лягіна.

З метою національно-патріотичного виховання дітей та молоді, вшанування пам'яті та популяризації творів літераторів-краян, ювілеї яких відзначаються 2016 року бібліотеками області, розробляється методико-бібліографічне видання про творчість краян-ювілярів. ОДБ ім. В. О. Лягіна теж взяла участь у створенні видання і працювала над творчою спадщиною Спиридона Черкасенка. До вашої уваги – рекомендаційний список літератури «Спиридон Черкасенко: постать у вирі історії».

Великою популярністю у читачів користується біобібліографічний покажчик «Сузір'я митців Миколаївщини». Тут представлено інформацію про життя і творчість миколаївських живописців, можна ознайомитися не тільки з біографією майстрів, а також із репродукціями їх робіт.

Біобібліографічний покажчик «Честь і слава спортивної Миколаївщини» знайомить читачів із славними миколаївськими спортсменами-олімпійцями, спортсменами-пара-деф-лімпійцями та їх тренерами, відомими не тільки в нашій країні, а й в усьому світі. У покажчику подаються невеликі нариси про життєвий і спортивний шлях спортсменів та тренерів.

У розділі «Моя Миколаїщина» представлено краєзнавчий календар «Пам'ятні дати Миколаївщини 2016 року», де зібрані всі найважливіші дати, які Миколаївщина відзначатиме упродовж всього року. До найбільш важливих дат подається текстова довідка та список літератури.

У розділі «Моя Миколаїщина» представлено краєзнавчу медіа-гру «Зоологічна мозаїка Миколаївського зоопарку», фото-вікторину «Подивись на рідне місто з любов'ю», каламео виставка-портрет «Жива легенда Півдня – Скаржинський», відео та презентації з краєзнавства.

На блозі бібліотеки «Библиотечная гавань» у розділі «Краєзнайка» теж висвітлюються матеріали краєзнавчого характеру. Підрубрика «А ты знаешь, что...» містить розповіді про цікаві події та факти з історичного минулого краю, життя та творчість письменників, митців та інших знаних людей Миколаївщини.

Ефективні форми та засоби бібліотечного впливу на формування патріотичної свідомості. *Професійний майданчик*

Акуніна Людмила Петрівна,
бібліотекар відділу обслуговування
дошкільників та учнів 1-4 класів
дитячої бібліотеки Комунального закладу
«Бібліотечна мережа м. Вознесенська»

Прекрасна наша українська земля, щедра, рідна, єдина. Але, щоб наша держава була завжди вільною, незалежною, а її громадяни - щасливими, потрібно наполегливо працювати кожному з нас, лишати після себе хороший слід на Землі, творити добро, вірити в щасливе майбутнє нашої країни.

Проводячи роботу щодо національно-патріотичного виховання, ми впевнені, що наша робота надасть нашим маленьким вихованцям глибокі знання про Україну: вони в майбутньому будуть зміцнювати нашу державу, будуть цінувати і прославляти досягнення наших великих українців.

Виростай, дитино, й пам'ятай: Батьківщина – то найкращий край

Сьогодні перед нами стоїть основне завдання – що запропонувати дитині для формування і розвитку її духовного світу. І тому національно-патріотичне виховання є одним з основних напрямків, який несе в собі прилучення дітей до національного коріння, традиційної культури нашого народу, його духовних цінностей, його героїчного минулого; виховання любові до рідного краю, гордості за свій народ.

«Ой, радуйся, Земле»

З традиційними народними зимовими святами діти ознайомилися на святі «Ой, радуйся, земле». Наші маленькі читачі стали учасниками відтворення цих традицій: співали колядки та щедрівки, із задоволенням переглянули лялькову виставу «Різдвяний вертеп». А книжкова виставка «Ой, весела в нас зима», оздоблена сніжинками та новорічними прикрасами, додала дітям святкового настрою.

«Від Миколая до Водохреща»

Доброю традицією стала співпраця дитячої бібліотеки з первинною ветеранською організацією нашого мікрорайону. Ось і саме в розпал зимових свят ветерани та діти зібралися в святково прикрашеному залі бібліотеки на Різдвяні зустрічі «Від Миколая до Водохреща».

Працівники бібліотеки та діти із ДНЗ №4 створили для ветеранів справжнє свято з колядками, щедрівками та різдвяними піснями. Приємною частиною зустрічі стало Різдвяне караоке, в якому із захопленням взяли участь всі гості свята. Вони співали Різдвяні, новорічні пісні.

Ці зустрічі надають можливість ветеранам поспілкуватися, дізнатися багато цікавого та приємно провести свій відпочинок, а дітям - дізнатися багато нового про традиції та звичаї нашого народу.

Світло Різдвяної зірки

Організуючи змістовне, пізнавальне та веселе дозвілля дітей на Новорічні свята, бібліотека провела різдвяні розваги «Світло Різдвяної зірки», народознавчу годину «Щастя й радості багато нам несуть Різдвяні свята». А лялькова вистава «Чари Різдвяної казки» створила дітям святковий різдвяний настрій та закріпила знання про їх походження.

Свято святого Миколая

Взимку є чимало свят, яких з нетерпінням чекають дорослі та діти. І одне з таких свят – це свято святого Миколая. На його честь у бібліотеці пройшла акція «Чарівний чобіток». Діти, активні читачі бібліотеки, писали листівки на «Чарівних чобітках», де розповідали про свої добрі вчинки впродовж року. Як і кожного року, ми привітали з цим святом дітей з Центру соціальної реабілітації дітей-інвалідів. Діти поринули у чарівний світ казки «День святого Миколая взимку всіх завжди вітає», а читачі бібліотеки передали їм листівки - «Чарівні чобітки» з побажаннями здоров'я та подарунків від святого Миколая.

Про що розповідає український віночок

Під час бесіди з елементами слайд-шоу «Про що розповідає український віночок», діти дізналися, що кожна квітка у віночку щось символізує, має своє призначення як оберегу, до того ж, має лікувальні властивості. Ця бесіда розширила уявлення дітей про традиції та звичаї українського народу та викликала бажання дотримуватися та розвивати пізнавальні інтереси про наші символи та обереги.

Чим багата українська хата

Народознавчий куточок «Чим багата українська хата» знайомить дітей з українським побутом, традиціями, звичаями, оберегами української оселі. На ньому, крім книжок відповідної тематики, діти можуть побачити предмети народного вжитку: глиняний та дерев'яний посуд, вишиванки та рушники, зображення інтер'єру української хати.

Краєзнавство – провідний напрямок роботи бібліотеки

У дні святкування 220-ї річниці з дня заснування міста Вознесенська у бібліотеці було проведено ряд цікавих та пізнавальних заходів, таких як: краєзнавчий диліжанс «Вознесенськ – край поміж річок» – це інноваційна ідея, яка була придбана у Очаківської РДБ. Сюди ввійшли такі заходи, як:

Круїз-вікторина «Легендами овіяне місто моє»

Діти уявили, що вони на козацькому човні – чайці вирушили в минуле та познайомилися із легендою про створення містечка Соколи, яке в майбутньому, за наказом Катерини II, було перейменоване в місто Вознесенськ. Діти успішно відповідали на запитання вікторини «Що ти знаєш про своє місто?». Здійснивши подорож у круїз-вікторині, діти дізналися багато цікавого про історичне минуле та сьогодення свого міста.

Інтернет-експедиція «Природні скарби мого краю»

В інтернет-експедиції «Природні скарби мого краю», діти віртуально мандрували мальовничими куточками рідного краю та познайомилися з рослинним та тваринним світом Вознесенщини. Діти активно відповідали на запитання вікторини «Зелена аптека, від тебе й від мене вона недалеко», взяли участь у конкурсі «Що про пташину знає дитина».

День Соборності України «Співаєм славу тій події і тепер»

Щоб поглибити знання дітей про виникнення величного національного свята – Дня Соборності, в бібліотеці пройшов історичний екскурс «Співаєм славу тій події і тепер».

У читальній залі, прикрашеній українською символікою, зібралися учні 1-А (5) класу Вознесенської гімназії разом із вчителем та батьками. Вони дізналися про виникнення свята Соборності, про історичні факти, пов'язані з цією подією. Переглянули відеофільм, присвячений Дню Соборності. Самі діти, одягнені у вишиванки, з душею декламували вірші про свою країну. Захід ще раз переконав учнів, що лише в єдності та соборності душ ми можемо досягти величної мети - побудови вільної й демократичної України.

Відеоспогад «За чисті душі, що злетіли в небо»

Взявши участь у відеоспогаді «За чисті душі, що злетіли в небо» та відеоінформині «Загинули не марно», ми разом з дітьми ще раз згадали та вшанувати пам'ять героїв Небесної Сотні - тих, хто лише починав жити, тих мужніх незламних українців, чиї душі - вбитих і закатованих - відійшли в небеса,

але вони вічно житимуть в народній пам'яті, бо «Герої не вмирають!». Діти також подивилися відеоролик «Небесна Сотня», документальний фільм «Зима, що нас змінила» та прочитали вірші про героїв Майдану.

Через такі заходи ми доносимо до дітей інформацію про події, які є вирішальними і доленосними в житті України. Вони виховують патріотичну свідомість, прищеплюють любов до Батьківщини, розвивають бажання стати гідними громадянами України.

День захисту дитини «Діти – майбутнє України»

«Діти – майбутнє України» - під таким оптимістичним гаслом у дитячій бібліотеці пройшло свято дитинства. Діти разом з героями лялькового театру здійснили захопливу віртуальну подорож вулицями рідного міста, відчинили чарівні двері до веселого теплого літа, прогулялися лісовими стежками разом з казковими звірятами та подивилися лялькову виставу «Хай сміються діти усього світу».

День Конституції України «Великі права маленької людини»

З нагоди свята Дня Конституції України до бібліотеки завітали вихованці з Центру соціально-психологічної реабілітації дітей. Діти уявляли себе на кораблі, що потрапив у шторм, опинялися на безлюдному острові, вирушали на острова Закону, Прав, Обов'язків та досягли острова Щасливого. Лялькові герої під час перебування на острові «Прав» повторили з дітьми їх права та закріпили їх під час казкової вікторини. На острові Щасливому діти за допомогою гри «Мікрофон» розповіли, яким вони уявляють своє майбутнє. Також діти під час екскурсії оглянули виставку «Конституція – гарант незалежності» та побували разом з бібліотекарем на правовій зупинці «Фортеця Закону».

Свято Знань «Наш спільний дім – єдина Україна»

Серед багатьох свят у календарі є день - особливо урочистий і радісний, цей день – перше вересня. З цієї нагоди в дитячій бібліотеці пройшло свято Знань під назвою «Наш спільний дім – єдина Україна». На святі були присутні учні 5 класу ЗОШ №7, вчителі та батьки. А також до бібліотеки завітали найменші наші читачі – учні ЗОШ №7, які цього року стали першокласниками. Діти читали вірші та співали пісні про Україну. Бібліотекарі та літературні герої театру книги «Барвінок» розповіли дітям, що у світі є чимало професій важливих та головних, але найголовніша з них – школяр.

Лялькові герої під веселий дзвінок провели дітей гостинними залами бібліотеки та побажали, щоб їхня шкільна дорога вела їх до найбільшого скарбу у світі - в широкий світ знань та умінь.

День незалежності України «Моя Україна – вільна держава, з нею пов'язана доля моя» -

Під такою назвою пройшов урок державності, присвячений Дню незалежності України.

Ведучі розповідали читачам про наш славний, талановитий народ, про його вміння та ремесла, про його звичаї та традиції, про народні та державні символи. Діти здійснили віртуальну подорож Україною та з великим інтересом ознайомилися з матеріалами книжкової виставки «Україна моя барвінкова». До уваги присутніх також була представлена виставка-вернісаж «Яскраві кольори

майбутнього», на якій знайшли місце кращі малюнки наших читачів, присвячені рідній Україні.

Книжкова виставка-екскурс «Україна – територія Гідності та Свободи»

Активізуючи читання дітьми літератури патріотичної тематики, бібліотека оформила книжкову виставку-екскурс «Україна – територія Гідності та Свободи», яка розширює знання дітей про сучасні події в Україні, виховує почуття національної гордості на прикладах мужності наших захисників: героїв Небесної Сотні, героїв АТО, повагу до героїзму волонтерів та простих українців. На одному з екскурсів, який називається «Що робиш ти для України, у себе краще запитай», діти намалювали малюнки, які через волонтерів передали воїнам АТО. Читачі бібліотеки беруть участь у Всеукраїнських акціях, таких як: «Збирай кришечки на протези для воїнів», «Бібліотека українського воїна» тощо.

Скайп-зустрічі «Усі ми діти твої, Україно!»

Гарний настрій, веселі посмішки, незабутні враження, нові друзі – ось що отримали діти під час інтерактивних скайп-зустрічей «Усі ми діти твої, Україно!» з ровесниками з різних куточків України. Зустрічі пройшли в рамках творчого огляду «Ми – українці», що проводиться обласною бібліотекою ім. В. О. Лягіна. Діти зустрілися зі своїми ровесниками, читачами дитячих бібліотек смт Межове Дніпропетровської області та Каховської районної бібліотеки для дітей Херсонської області. Діти розповідали про свої родини, захоплення, досягнення свого класу, а також про чарівну природу заповідника Асканія-Нова. Такі зустрічі дітей з різних куточків країни сприяють єдності нашої держави та виховують любов до нашої України.

Бібліореквієм «Уклін живим, загиблим слава!»

Кожна річниця Перемоги в Другій світовій війні – це пам'ять про славних синів і дочок України, які проявляли чудеса героїзму, стійкості, мужності, які билися за кожний клаптик рідної землі до останнього подиху. Поруч з учнями 8 класу ЗОШ №7 були незримо присутні захисники і визволителі України.

Діти схилили голови перед пам'яттю тих, хто не прийшов з війни, хто поліг у боях заради щастя інших, та проникливо читали вірші, присвячені бійцям Перемоги.

Багато як українських, так і митців слова всього світу присвятили свої твори героям-визволителям. Про них діти дізналися із книжкової виставки «Перемоги героїчні сторінки».

До Дня Перемоги також проведено урок пам'яті: «Знов білим цвітом вкрилися сади, і знов приходить свято Перемоги», на якому діти відкрили для себе нових героїв Другої світової війни, розповідали вірші про них, подивилися слайд - презентацію, слухали пісні воєнних років, зробили своїми руками плакат про героїв війни.

Всеукраїнський сімейний конкурс «Книга пам'яті мого роду»

У пам'ять про свого прадідуся - Синодова Віктора Олексійовича, Богдан Краснюк – читач дитячої бібліотеки - та його родина взяли участь у Всеукраїнському сімейному конкурсі «Книга пам'яті мого роду» і створили альбом пам'яті про нього. Богдан став переможцем цього конкурсу від Миколаївської області і отримав диплом переможця на церемонії, яка пройшла 4

листопада у Національній бібліотеці України для дітей у Києві, де зібралися діти - переможці з 11 областей України.

Під час екскурсії Богдан був захоплений красою Національної бібліотеки України для дітей, її естетичними інтер'єрами, читальними залами, абонементами, кімнатами для індивідуального і групового прослуховування музики, кімнатою казок, актовим та комп'ютерними залами.

Шевченківські читання «Єднайся, рідна Україно, разом з великим Кобзарем»

Щорічно читачі бібліотеки свято вшановують пам'ять безсмертного поета, промовляють найкращі слова вдячності великому Кобзареві і поринають в бібліотеці вірші та пісні, написані Тарасом.

У бібліотеці пройшли мобілізаційні шевченківські читання: «Єднайся, рідна Україно, разом з великим Кобзарем!» (до 201-ї річниці), де з великою пошаною і трепетом в душі ми перегорнули сторінки багатогранної творчості великого Кобзаря.

Цього дня святе Шевченкове ім'я об'єднало і дорослих, і дітей заради щасливого майбутнього рідного народу. Разом з дітьми вірші читали: депутати, начальник відділу культури, молоді та спорту, лідери волонтерського руху, 1-ий заступник командувача Чорноморським козацьким округом Об'єднаного козацтва України генерал-майор Сергій Костянтинів Стрельчук. Всі учасники заходу побажали дітям частіше звертатися до «Кобзаря», шукаючи в ньому відповіді на болючі питання сучасності.

Флешмоб «Іду з дитинства до Тараса»

Дев'ятого березня цього року працівники дитячої бібліотеки разом з учнями 4-х класів провели флешмоб «Іду з дитинства до Тараса». Діти в національному вбранні з квітами, кульками, прапорцями зібралися у сквері біля пам'ятника Тарасові Шевченку. Даниною любові та шани Кобзареві від дітей стали прочитані з натхненням вірші Шевченка, написані чарівною, барвистою, українською мовою. Організатори заходу разом з дітьми ще раз згадали золоті Шевченкові слова-заповіти, а під кінець флешмобу всі учасники обнялися та висловили своє бажання і надалі шанувати, любити та вивчати творчість геніального поета.

Літературна зустріч «Віночок Лесиних поезій»

У поезії Лесі Українки кожне нове покоління відкриває для себе духовні скарби її таланту. Щоб іще раз поринути в неповторну Лесину поезію, ми запросили учнів 4-го класу ЗОШ №7 на літературну зустріч «Віночок Лесиних поезій». Для багатьох ця літературна зустріч була відкриттям нових цікавих фактів про дитячі роки Лесі, її оточення, в якому формувався і зростав її талант.

Діти долучилися до творчості поетеси: своїми дзвінками голосочками вони проникливо й душевно читали її поетичні рядки - такі щирі, прості, співучі, - які прославляють рідний край, свій народ. Учні ознайомилися з книжковою виставкою «Книжечки, що створені з любов'ю» та прослухали пісні на поезії Лесі Українки. Також діти переглянули лялькову виставу театру книги «Барвінок» «Біда навчить», за казкою Лесі Українки. Вона всіх нас навчає життєвої мудрості, розважливості та працьовитості.

Всі ці заходи зароджують в душах дітей любов до рідної землі, надають знання про звичаї та традиції свого народу, виховують шанобливе ставлення до захисників Вітчизни та потребу зробити свій внесок у щасливу долю України.

Ляпало Світлана Миколаївна, бібліотекар
відділу обслуговування дошкільників та
учнів 1-4 класів районної бібліотеки для
дітей Арбузинської ЦБС

З метою популяризації ідеї збереження миру, виховання у майбутнього покоління почуття патріотизму, національної самосвідомості, гордості, любові до рідного краю, в Арбузинській районній бібліотеці для дітей організовано та проведено заходи, спрямовані на національно-патріотичне виховання користувачів.

У рамках відзначення 1025-ліття Хрещення Київської Русі Арбузинською районною бібліотекою для дітей було проведено ряд культурних та духовно-просвітницьких заходів.

Проведено історичний екскурс: «Хрещення Русі Володимиром Святим»; історико-краєзнавчий круїз «Хрещення Русі. Історія віків».

Тема козаччини завжди була чи не найважливішим фактором національно-патріотичного виховання. Сьогодні традиції українського козацтва усе ширше завойовують душі і серця своїх нащадків.

Районною бібліотекою для дітей проводились різноманітні масові заходи, які супроводжувались розвагами та конкурсами. Так пройшли запальні **«Козацькі забави»** для читачів-учнів 7 класів.

У змаганнях взяли участь також дівчата, які своєю спритністю та логічним мисленням не поступались юнакам. Переможцям та учасникам змагань було вручено Подяку та медалі «Захисникам України» та «Ми козацького роду».

Виховуючи повагу до культурної спадщини українського народу, районна дитяча бібліотека провела ряд заходів: історичний брейн-ринг **«Соборна моя Україна – гордість моя і краса»**; бібліорепортаж «Шлях до Соборності»; годину історичних міркувань «Задзвеніли срібні дзвони в Україні».

Діти здійснили історичну подорож у минуле України, за допомогою електронної презентації **«Шляхами історії»**.

Щоб привернути увагу сучасного молодого покоління до самовідданого і жертвовного подвигу, який здійснили українські юнаки під Крутами, наші юні відвідувачі могли ознайомитись не лише з представленою на виставці літературою з бібліотечного фонду, а й переглянути документальний фільм **«Герої України. Крути. Перша Незалежність»**.

Користувачам було запропоновано взяти участь в історико-патріотичних читаннях **«Співаєм славу тим подіям»**.

До Дня незалежності України бібліотекою для дітей було проведено: літературно-історичний екскурс «Краса і велич символів державних»; історичну мандрівку «На Україні буде Україна, а не чиясь окраїна глуха», яка дозволила користувачам «пройти» шляхами пращурів від заснування української держави до сьогодення.

Літературно-музична композиція «Любіть Україну, всім серцем любіть» відбувалась під час урочистого святкування районного заходу. Також просто неба було розгорнуто книжкову виставку-натхнення **«Барвистий вінок України»**.

Літературно-ігрове шоу **«Прийди до серця, Україно, благослови добром мене»** пройшло у формі гри-змагання. Діти взяли участь у літературній вікторині **«Моя держава - Україна»** і довели, що добре знають, коли наша держава стала Незалежною, хто був першим президентом України, що символізує наш державний прапор, які предмети є державними символами України, та здійснили історичну подорож у минуле України, взявши участь у вікторині **«Великий день єднання»**.

Відбулися скайп-зустрічі, присвячені 25-річчю Незалежності України. Її учасниками стали бібліотеки Дніпропетровської області: Межівської, Петриківської та Петропавлівської районних бібліотек для дітей. Бібліотекарі в онлайн-режимі ділилися досвідом роботи та показали творчість користувачів-дітей.

До Дня Державного Прапора було проведено історичний марафон **«У синім кольорі була ознака миру, а в жовтому - народ плекав велику віру»**, який включав у себе інтелектуальну вікторину **«Я люблю Батьківщину»**. У веселій атмосфері відбулися змагання між командами **«жовтих»** і **«блакитних»**. Насамкінець учасники свята влаштували патріотичний флешмоб з жовто-блакитними повітряними кульками.

Одним з основних напрямків національно-патріотичного виховання бібліотеки є формування мовної культури. До Дня мови в бібліотеці для учнів 7-х класів відбулося літературно-музичне свято **«Нехай же слово золоте печалиться, сміється і цвіте»**. Поетична хвилинка **«Лунай, величне наше слово»** через літературне слово, у виконанні місцевої поетеси, майстра пера, члена літературного об'єднання **«Дар»**, Надії Ткаченко, довела, що сила слова безмежна.

В Арбузинській районній бібліотеці для дітей пройшов районний тур обласного конкурсу розмовного жанру **«Барви надії»**. У цьогорічному конкурсі читців-декламаторів взяв участь 21 конкурсант. Звучали патріотичні вірші Тараса Шевченка, Павла Тичини, поетів-земляків Миколи Дзудзела, Івана Брашевана, Григорія Кислиці, а також гуморески Павла Глазового.

Найголовнішою функцією районної бібліотеки, що обслуговує дітей, є виховання справжнього патріота.

Так, бойовим діям в Афганістані в бібліотеці для дітей була проведена низка заходів за участі воїнів-афганців: зустріч - спогад **«Афганістан: забуттю не підлягає»**; вечори-зустрічі **«Афганістаном зранена душа»** та **«Ти вічний біль – Афганістан»**. Для користувачів книгозбірні були оформлені: виставка-спогад **«Дорогами Афгану»** та перегляд літератури **«Гіркий хліб афганської правди»**.

Нового змісту набуває відзначення Дня пам'яті та примирення і Дня Перемоги в Другій світовій війні. Для читачів-дітей проводяться яскраві заходи, зокрема літературно-музичний вечір **«З тобою, роде мій орлиний, іду дорогами війни»**. На вечір були запрошені учні 4-5 класів. Згадали ті незабутні дні

визволення. Також діти уважно слухали вірші на воєнну тематику поета – крайнина Івана Олександровича Брашевана та інших українських письменників.

А ще в цей день дітям пощастило поспілкуватися по **Skype** з живим свідком подій тих полум'яних літ – Євгеном Григоровичем Козаковим – ветераном Другої світової війни, учасником партизанського опору. Після закінчення заходу учні поклали квіти до Меморіалу загиблих воїнів.

У сімейному конкурсі **«Книга пам'яті мого роду»** взяла участь родина Брашеван-Михайлик. Дмитро разом з батьками готував Книгу пам'яті свого роду, в якій розповів про свого героїчного прадіда (його ж віршами), який брав участь у Другій світовій війні, дійшовши до Берліна і на Рейхстазі залишив свій автограф **«Тут був Брашеван із Новоселівки»**.

Робота сім'ї — це не просто гарно оформлена рукотворна книжка, а художній витвір, живі спогади, це ще одне підтвердження того, що героїчне минуле житиме доти, доки житиме пам'ять про подвиги.

Арбузинська районна бібліотека для дітей стала ініціатором проведення Skype–естафети пам'яті **«Навіки пам'ять збереже»**, з нагоди відзначення 72-ї річниці визволення Миколаївщини від нацистських окупантів. Перша віртуальна зустріч відбулася між читачами Арбузинської районної бібліотеки для дітей та районних бібліотек для дітей смт Братського, смт Веселинове та міста Вознесенськ.

Далі Skype–естафету пам'яті було передано м. Вознесенську. Останніми прийняли естафету веселинівці.

На закінчення Skype–естафети пам'яті всі учасники заходу районних бібліотек для дітей селищ Братського, Арбузинки, Веселинова та м. Вознесенська взяли участь у флешмобі, створивши з частин вислову загальний слоган **«Шана за подвиг, вдячність за мир! Слава героям!»**

Кожен час має своє покликання і своїх героїв. До роковин кривавих подій на Майдані та на підтримку воїнів АТО пройшов у районній бібліотеці благодійний захід **«Ні, не згине Україна»**. Віддати шану простим українцям, що стали учасниками Майдану та нашим бійцям, що воювали та воюють на Сході України, прийшло чимало жителів селища: пенсіонери, вчителі та учні шкіл, Аграрного ліцею - користувачі бібліотеки.

На фоні відеоролика та мультимедійної презентації **«Євромайдан, або Революція Гідності»** ведучі заходу відтворили хронологію основних подій Майдану.

Бібліотека для дітей не стоїть осторонь подій, що розгортаються на Сході, війни АТО — шановані та бажані гості в дитячій бібліотеці, і спілкування з реальними учасниками подій завжди проходять емоційно і залишають у юних читачів глибокі враження.

В Арбузинській районній бібліотеці для дітей відбувся **патріотичний вечір «Хай мир панує в рідній Україні»**, на який був запрошений воїн АТО Гончарюк Олег Вікторович. У невимушеній атмосфері військослужбовець розповів учням про свої військові будні, солдатський побут, про те, що насправді відбувається в зоні бойових дій. Передані військовому малюнки та зроблені власноруч білі янголятка стали своєрідними оберегами, сповненими патріотичного духу та

бажання перемоги. На закінчення заходу діти стали учасниками **флешмобу «Мир і добро - Україні! Ні - війні!»**

У ході бібліотечних та загальнорайонних благодійних заходів було зібрано майже 7 тисяч гривень. Ці кошти були передані на лікування пораненим воїнам АТО - нашим землякам. Також в бібліотеці проводилася благодійна акція **«Збирай кришки на протези для бійців АТО»**.

Прагнучи миру, єдності України, зупинення бойових дій, користувачі дитячої книгозбірні взяли участь у флешмобі **«Ми, діти України – за мир!»**. Діти тримали в руках книги про Україну, гасла **«Діти України – за мир!»**, **«Україна – це наш дім!»**. Учасниками заходу стали живі птахи – голуби, яких люди ще з давніх часів вважають символом миру, згоди і єднання, і на підтримку миру і злагоди в Україні, учні випустили в небо голубів.

По всій Україні проходила акція під назвою **«Лист солдату»**, до якої долучилися і користувачі районної книгозбірні з акцією **«Підтримаємо наших земляків»**. Діти намальовали патріотичні малюнки нашим відважним землякам, бібліотекарі в листах звернулися до захисників Вітчизни, щоб підтримати їхній дух і наповнити серце любов'ю.

Біля меморіального комплексу загиблим односельцям проведено акцію **«Герої – в наших серцях»**. Напередодні учасники акції, учні 3-х класів хто вдома, хто в бібліотеці писали листи воїнам з побажаннями здоров'я, перемоги і скорішого повернення додому, малювали, робили паперових голубів – символів миру.

Бібліотечними працівниками району зібрано біографічні відомості, фотодокументи, записано спогади рідних, складено бібліографічні списки, які розміщено на книжково-ілюстративній виставці-панорамі **«Герої рідної землі»**. В Інтернет – центрі Арбузинської центральної районної бібліотеки можна переглянути мультимедійну презентацію **«Хоробрі серця»**.

Працівники бібліотеки для дітей відвідали районний центр соціальної реабілітації дітей-інвалідів.

Бібліотекар підготувала та провела майстер-клас із виготовлення оберегів **«Єдина країна»** та **«Голуб миру»**. Діти з добрим серцем та відкритою душею поставилися до цього завдання – ліпили квіти та писали слова, виготовляли сердечка та долоньки із солоного тіста, адже це - обереги для воїнів. А ще діти навчилися робити паперових голубів.

На закінчення заходу дорослими і дітьми було проведено акцію **«В дитячих долонях - голуби бажання»**. Всі від щирого серця побажали миру Україні та щоб воїни – односельці повернулися додому живими та неушкодженими.

Арбузинська районна бібліотека для дітей і надалі буде продовжувати роботу щодо формування в користувачів-дітей громадянських якостей, розуміння приналежності до українського народу.

Д.І. Вінніченко, заступник директора
по роботі з дітьми Братської ЦБС

За останній період робота Братської районної бібліотеки для дітей щодо з патріотичного виховання значно активізувалась, наповнилась новим змістом.

Бібліотечні співробітники визначили національно-патріотичне виховання підростаючого покоління як один з основних напрямків роботи бібліотеки.

Національно-патріотичне виховання – це багатогранна діяльність, з використанням традиційних та інноваційних форм роботи, тож 2015 року ми вирішили розробити програму «Я українець і цим горджусь». Основна мета програми - виховання почуття любові до рідного краю, відповідальності за єдність та цілісність держави, поваги до історичного минулого краю, усвідомлення своїх прав та обов'язків по відношенню до держави та всього українського народу.

2015 року, в рамках Року вшанування ветеранів війни, наш колектив оголосив акцію «Привітаємо учасника війни». Напередодні Дня Перемоги разом з дітьми ми відвідали ветеранів та дітей війни та привітали зі святом, вручили квіти та вітальні листівки. А у травні цього року діти самі, без нагадування прийшли до нас, бібліотекарів, з пропозицією відвідати ветеранів. Зустріч була зворушливою, адже сьогодні слово «війна» має особливе значення. Ветерани не стримували сліз, які наверталися на очі, коли діти вітали їх зі святом та бажали здоров'я, довгих років життя і, звичайно, мирного неба. Діти з цікавістю спілкувалися з сивочолими ветеранами, розпитували про нагороди. У свою чергу, ветерани бажали дітям радісного, щасливого дитинства без війни. Хвилювання ветеранів зворушливо відгукнулося в серцях наших дітей, ці зустрічі надовго залишаться в їх пам'яті.

Вихованню шанобливого ставлення, пам'яті про ветеранів та героїв Другої світової війни, тих, що визволяли наше селище, була присвячена патріотична акція «Пам'ятаймо героя». Діти поклали квіти до пам'ятника Героя Радянського Союзу, нашого земляка, Василя Андрійовича Вороніна. Потім вирушили до пам'ятника Міргая Фархутдінова та з вдячністю поклали квіти герою-визволителю. Бібліотекар розповіла про подвиг воїнів, які поклали життя за щасливе та мирне життя майбутніх поколінь. Хвилиною мовчання діти вшанували пам'ять загиблих героїв.

Скайп-естафета пам'яті «Навіки пам'ять збережемо», присвячена 72-й річниці визволення рідного краю від фашистських загарбників, пройшла в бібліотеці в березні цього року. Учасниками естафети стали Братська, Арбузинська, Веселинівська районні бібліотеки для дітей та Дитяча бібліотека КЗ «Бібліотечна мережа м. Вознесенська. До скайп-діалогу були запрошені учні 8-го класу Братської ЗОШ І-ІІІ ступеня разом з класним керівником, вчителем-істориком Т.М. Панфіловою.

Разом учасники діалогу згадали найкровопролитнішу війну ХХ століття. Бібліотекар розповіла про визволення нашого району, яке прийшло з боку Бобринця Кіровоградської області. Із вдячністю згадала мужність і героїзм військ, які, долаючи страшне бездоріжжя, по розмоклих чорноземних степах, крок за кроком гнали фашистських окупантів. У боях за наше селище загинуло 30 воїнів, їх імена з шануванням прозвучали з вуст наших дітей.

Розповіді про героїв-братчан, які брали участь у визволенні нашого краю, зібрані у книзі «Солдати Перемоги», що вийшла у світ завдяки члену спілки журналістів України О.В. Бакуменко. Співробітники бібліотеки запросили на зустріч автора, яка розповіла про створення цієї книги, що є цінним

фактографічним виданням про учасників бойових дій Братського району. Ольга Володимирівна поділилася спогадами про свого батька, який в юному віці пережив тяжкий період окупації та закликала всіх учасників зустрічі пам'ятати героїв, які ціною життя і здоров'я вистояли та перемогли у цій страшній війні.

Багато років віддаляє нас від славетного дня визволення Братщини від фашистських окупантів. Вже кілька поколінь народилися і вирости під мирним небом. Та з роками не меркне людська пам'ять, юне покоління знає, поважає і продовжує прославляти солдатів Перемоги. Власний вірш «Солдати Перемоги» зачитала юна поетеса, член бібліотечного об'єднання «ЮНіТІ», учениця гімназії Анастасія Обелець.

Із побажаннями мирного неба, віри у щасливе майбутнє бібліотекар передала естафету пам'яті своїм колегам з Арбузинки, а потім – іншим бібліотекам-учасницям скайп-зустрічі.

Сьогодні наша країна переживає тяжкі часи. Ще два роки тому ми з вами не знали дуже багатьох речей, пов'язаних з війною, а тепер майже кожную родину, так чи інакше, торкнуло полум'я військових дій, і дуже важливими для всіх нас стали слова: «Слава Україні – Героям слава». Кожного дня ми з тривогою слідкуємо за новинами з українських телеканалів, де відображено перебіг подій на Сході України. Сюжети про поранених, загиблих та сім'ї героїв крають серця, і ми по-новому розуміємо вислів «душу й тіло ми положим за нашу свободу». Нині - це не просто слова з Гімну нашої держави, це стан душі кожного українського патріота. І наші діти – справжні патріоти, вони активно підтримали патріотичні акції «Україна – це я!», яку бібліотека ініціювала напередодні Дня Державного Прапора та Дня незалежності України. Незважаючи на літній період, час канікул, наші діти разом з нами з задоволенням виготовляли вироби на продаж. Особливо дівчаткам сподобався процес створення синьо-жовтої квітки. Блакиттю і золотом переплелися ці кольори на Державному прапорі, символізуючи чисте синє небо та золотисте пшеничне поле, що несуть мир, щастя, радість та добробут. Разом з бібліотекарями діти представили свої вироби на продаж, а кошти, отримані в ході акції, були передані волонтерам для придбання необхідних речей воїнам, які захищають цілісність та незалежність нашої держави на Сході країни.

У період активних бойових дій в зоні АТО співробітники районної бібліотеки для дітей оголосили акцію «Сплетемо сітку захиснику – допоможемо бійцям АТО». Діти не тільки самі підключились до цієї благочинної справи, а й привели своїх батьків, сусідів, знайомих. Вузлики за вузликом, з любов'ю та піснею, з найщирішими помислами сітку розміром 7х14м сплели дуже швидко. Зворушливо пройшов процес передачі сітки, в бібліотеці зібрались представники влади, братчани, волонтери, депутати, представник церкви. Від імені матерів лист-побажання написала одна з братчанок, діти підготували свої листівки та власноруч виготовлені обереги нашим бійцям на Схід. Завдяки волонтерам бійці АТО отримали наші послання. Ця акція об'єднала людей різного віку, показала нашу єдність та сутність, згуртованість та любов до України.

На підтримку воїнів АТО була оголошена акція «Єднаймося заради миру». Інформацію про цю акцію було оголошено в школах, організаціях, районній газеті «Перемога», на сайті РДА та в громадських місцях. Цей заклик не залишив байдужим жодного жителя: люди несли теплі речі, продукти харчування, засоби

гігієни, медикаменти. Діти теж приєдналися до цієї доброї справи, допомагали пакувати посилки. Листи, малюнки, обереги, іконки - з найкращими побажаннями діти вкладали в ці посилки.

З метою підтримки воїнів АТО та патріотичного виховання підростаючого покоління на прикладі вчорашніх учнів, наших земляків, у бібліотеках проходять зустрічі з бійцями. Діти, юнацтво з перших уст дізнаються про події, які відбуваються на сході нашої країни, про умови, в яких воюють наші герої, про трагічні та незабутні дні втрат, про подих смерті. Але, не зважаючи ні на що, вони чесно та віддано захищають цілісність, свободу та мир на нашій землі.

Сьогодні Україна знає імена своїх героїв. Тих, хто продовжує відстоювати мир і незалежність нашого народу. І тих, хто, на жаль, загинув під час бойових дій у зоні АТО. Бібліотечні співробітники зібрали інформацію про кожного захисника та оформили виставку «Герої нашого часу», яка розповідає про героїв, які ще вчора були учнями шкіл, ПТУ. Багатьох із них діти знають особисто, тож, незважаючи на традиційність цієї форми, виставка має особливий вплив на свідомість наших дітей, дає приклади мужності та героїзму для підростаючого покоління.

2015 року Братська районна бібліотека визначена центром волонтерського руху. Співробітники нашої бібліотеки вступили до районної волонтерської організації «Голос волонтера». Патріотичну свідомість, почуття любові, щирого бажання допомогти нашим бійцям на Сході країни ми виховуємо в дітях на власному прикладі та під час різноманітних заходів та акцій.

З метою виховання патріотичних поглядів та переконань, національної свідомості, інформування громадськості про героїв нашого часу, виховання активної громадської позиції, в січні 2016 року створено блог Братської бібліотеки «Бібліоволонтер». Девіз бібліоволонтерів «Єднаймося заради миру». Блог висвітлює роботу влади, бібліоволонтерів, громадськості та закликає долучитися до волонтерства всіх небайдужих, адже ця справа стосується кожного.

Сьогодні, коли наша країна переживає тяжкі часи, у багатьох читачів виникає щирий і посиленний інтерес до історичного минулого нашого народу. Тема героїзму, мужності, самовідданості під час захисту України від посягань на її цілісність і незалежність сягає у далеке історичне минуле. Патріотизм та героїчний подвиг героїв Крут, борців за волю і кращу долю України, є прикладом для підростаючого покоління. Жоден учень не залишився байдужим до трагедії 300 українських юнаків, які в розквіті своїх сил, майже в такому ж віці, як і присутні на заході діти, віддали найдорожче - своє життя. Сьогодні, як і багато років тому, наші воїни не на життя, а на смерть захищають свою землю від ворога. Тож подвиг юних патріотів є прикладом самовідданої боротьби за свободу і незалежність нашої держави. Хвилина мовчання та стримані сльози на очах стали свідченням високої патріотичної свідомості наших дітей.

Вшанування Дня Соборності з кожним роком стає особливим днем. Адже багато років тому український народ відстояв свої мрії про цілісність та єдність всього українського народу, бажання жити в мирі і злагоді. Сьогодні на Сході нашої країни наші воїни ведуть боротьбу за Україну, право на мирне життя. Тож на історичний експурс «Одвічна мрія українського народу» працівники бібліотеки

запросили нашого земляка, бійця АТО, Олександра Волошина. Присутні зустрічали воїна – земляка оплесками, квітами та щирими поцілунками. Всі учасники зустрічі із задоволенням спілкувалися, ставили безліч запитань, передавали свої вітання учасникам бойових дій і одне-єдине побажання – повернутися додому живими та неушкодженими.

Шана по відношенню до своєї Вітчизни починається з любові до малої батьківщини. Виховання почуття патріотизму та національної свідомості базується на формуванні знань з історії рідного краю, державної символіки, традицій та культури. Виставки: «Україна: символи державності» та «Краю мій, ти частка Батьківщини», «Це моя країна – рідна Україна» - сприяють формуванню національної свідомості, почуття патріотизму та гордості за Вітчизну. Ці виставки є обов'язковим елементом під час проведення заходів до пам'ятних дат, державних та краєзнавчих свят.

Поєднання традицій та інновацій під час бібліо-краєзнавчої подорожі «Історико-архітектурна спадщина Живковичів» подарувала дітям радість пізнання історичного надбання з далекого минулого. Під час подорожі відомий місцевий краєзнавець М.К. Голомб та досвідчений історик Л.М. Петровська у досить цікавій, незвичній формі вели діалог з дітьми. Дуже приємно було бачити, як світилися очі дітей, коли вони слухали нові і забуті старі факти з історії нашого селища. І ми зрозуміли: нашим дітям цікава історія рідної Братщини і вони люблять свій рідний край.

Знайомство з традиціями та культурним надбанням впливає на патріотичне формування підростаючого покоління. Визначною подією у нашому житті став Форум літераторів "Майстри художнього слова рідного краю", який пройшов у рамках Року ювілеїв літераторів-краян. Ведуча розповіла про відомих літераторів – краян, познайомила з письменниками та поетами-ювілярами 2016 року, презентувала виставку «Майстри художнього слова Миколаївщини» На захід була запрошена наша землячка, Лілія Золотоноша, поет-пісняр, журналіст, член Національної спілки письменників України, кандидат філологічних наук, лауреат літературної премії імені Олександра Олеся. Зустріч з багатогранною, творчою особистістю, яка приїхала до нас із Києва, викликала дуже сильне, яскраве враження у юного покоління. Адже у літературному доробку поетеси уже шість збірок віршів, а її «Горобину ніч» знає вся Україна. Більше ста віршів поетеси покладено на музику відомими українськими композиторами. Юне покоління літераторів Братщини: дипломант обласного етапу V та VI Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Т.Г. Шевченка Ю. Бунько, члени бібліотечного об'єднання "ЮніТі" Н. Кислякова, А. Обелець та Д. Шашкова подарували учасникам свята свої перші спроби пера. У їх віршованих творах звучала любов до рідного краю та мрії про щасливе майбутнє нашої країни.

Гордість з того, що ми є великим українським народом, світилася в очах кожного учасника Всеукраїнської акції «День української вишиванки», яка пройшла в рамках регіональної акції 21 травня під час бібліотечних сутінок «Український колорит». У заході взяли участь українські родини, яких об'єднує любов до рідної землі, до всього, чим живе український народ. Цікаво було всім: і дорослим, і дітям. З гарним настроєм та українською піснею господиня вечора

зустрічала гостей та запросила до зали, яка була оформлена в українському стилі. Гості познайомилися з українським колоритом: дивовижними народними звичаями та забавами, неоціненним українським фольклором, прислів'ями та приказками, духовною скарбницею нашого народу – милозвучною українською мовою, неповторною вишиванкою, гарними піснями. І звичайно ж, як у гарній, щедрій українській хаті, гості куштували смачні української страви. Багато несподіванок було цього вечора. Одна з них – нагородження наймолодшої читачки нашої бібліотеки, переможниці конкурсу районної газети «Перемога» «Наше сонечко», Даринки Вовк. На згадку про цю зустріч ми подарували Даринці книжечки та український віночок. Всі запрошені з задоволенням співали українських пісень, брали участь у конкурсно-розважальних іграх, спілкувалися та фотографувалися на згадку. Вечір закінчився українською піснею «Родина», яку співали дорослі і діти, адже всі ми – одна родина, любимо Україну і пишаємося, що народилися українцями, цінуємо і продовжуємо славні традиції та звичаї нашого народу.

День Миру, який працівники бібліотеки організували на площі перед бібліотекою, був особливим. Бібліотекар привітала дітей зі святом, розповіла історію про голуба, який вже багато років є символом миру. Саме цього дня до бібліотеки завітали справжні, живі голуби миру та принесли вітального листа з побажанням чистого блакитного неба, яскравого сонячного світла, радості та щастя. Хвилюючою стала хвилинка, коли наймолодші учасники свята, одягнені в українські костюми, випустили голубів у небо, з посланням пролетіти весь світ та передати від українських дітей побажання миру всім жителям планети.

Перелік заходів, присвячених національно-патріотичному вихованню підростаючого покоління в нашій бібліотеці, великий за об'ємом та різноманітний за формами та змістом. Але сьогодні до вашої уваги було представлено найбільш ефективні, нестандартні, найбільш цікаві та емоційні заходи, які залишили слід у нашій професійній діяльності та в серцях наших дітей.

Сухорукова Ольга Дмитрівна,
заступник директора по роботі з дітьми
Новобузької ЦБС

«Хто не шанує минуле, той не вартий майбутнього...» – слухність цього вислову перевірено часом. Шануймо наше минуле, щоб і ми були чогось варті. Наш народ має багату культуру. Поки живуть традиції, поки нові покоління пам'ятають про них і застосовують їх у своєму житті, живий сам народ. Людська доля вимірюється роками, історія – віками, а життя – вічністю....

Працівники районної бібліотеки для дітей приділяють велику увагу, можливо, забутим подіям, відкриваючи, пробуджуючи до життя традиції, національний дух нашого народу. Проведення бібліотекою соціокультурної діяльності, спілкування з книгою допомагають оволодіти певною сумою знань, засвоїти досвід попередніх поколінь, дізнатись про історичне минуле свого народу, прилучає до його культурних надбань та цінностей, в теперішній час не просто знайти орієнтир у морі інформації, але саме книга, бібліотека були і залишаються тим острівцем, на якому юний читач знаходить для себе необхідне,

цікаве, відкриває завісу невідомого і прилучається до шедеврів світової культури. Бібліотека стала для дітей, багатьох новобужан і жителів району таким місцем .

Одним із напрямків роботи бібліотеки є національно-патріотичне виховання. У бібліотеці відзначаються:

День незалежності України, День Соборності, День учасників бойових дій на території інших держав, День Гідності і Свободи, День Конституції України, День Перемоги та події в зоні АТО, Дні краєзнавства, народознавства, Масляна, Трійця, Великдень, Різдво, День святого Миколая, залучаємо школи міста, гімназію, дошкільні заклади, шанованих людей краю, бібліотеки-філії, запрошуємо представників органів влади.

У січні поточного року проведено годину-реквієм: “Небесна Сотня на сторожі Гідності” (запрошені органи влади, учасники Майдану, учні школи, студенти аграрного коледжу, отець Ігор). Захід пройшов на високому рівні, не залишаючи нікого байдужим.

29 квітня організовано урок мужності “На захисті рідної землі”, на якому проведено бібліографічний огляд літератури про війну, якої не повинно було бути і про героїв, які хотіли жити, але померли. Його продовжили біля пам’ятника загиблomu солдатowi, з покладанням квітів.

Під час проведення Тижня дитячого читання відбулася зустріч із цікавою людиною, автором багатьох творів, новобужанкою О. С. Репіхович.

До 1 вересня кожного року бібліотекарі проводять урок державності. Минулого року він мав назву “Історія української державності. Історія державної символіки України” (про сьогодення та перспективи України).

До 70-річчя визволення України від німецько-фашистських загарбників в районі видано Книгу слави “Вам вклоняються вдячні нащадки”. Бібліотекарі брали активну участь у зборі матеріалів для книги та одержали її одними з перших напередодні святкування річниці. Біля Стели провели годину пам’яті, презентацію краєзнавчої книги.

Сьогодні я хочу поділитися досвідом роботи нашої бібліотеки з Новобузьким козацьким полком “Бузький” як одним із напрямків національно-патріотичного виховання.

Святкування Дня українського козацтва стало для нас та користувачів традицією.

Ми саме свято проводимо поза межами бібліотеки, в парку міста. А розпочиналось все так...

У теплу осінню днину, 14 жовтня 2009 року, два 5-х класи ЗОШ №1 крокували однією з центральних вулиць Нового Бугу до парку міста на свято-шоу «Козацькому роду немає переводу», співаючи козацьку пісню «Ой, на горі та жінці жнуть». Всі діти були одягнені в козацький одяг, в руках тримали справжній козацький прапор та козацьку шаблю, принесену хлопчиком, що належала дідусеві, який свого часу був козаком. Учасники заходу створили два курені зі своїми назвами, емблемами та привітаннями. Переможний курінь одержав подарунок, для всіх учасників організували солодкий стіл. Свято було дуже цікавим та захопливим.

2010 року на учнів 3-х класів у дитячому містечку «Казка» чекали Козацькі забави “Козаки - не простаки”. Все дуже просто: бібліотечний отаман, курені -

учні 2-х класів, спритні, завзяті, азартні козаки та козачки. Вони прослухали цікаві розповіді про козаків, взяли активну участь у вікторині, змагалися, і переможці отримали грамоти.

2011 року в районі створене Новобузьке районне Козацьке товариство «Бузький козацький полк», отаман якого перед святом Покрови завітав до бібліотеки. Він знав про те, що бібліотека святкує в парку це свято і запропонував співпрацю. 14 жовтня проведено конкурс-гру «Козацькі сурми», спільно з товариством. Товариство є спонсором проведення свята: сувеніри переможця козацьких конкурсів, частування наприкінці свята (смачний справжній куліш, узвар, вареники, солодоші). Присутні отримали знання про славне минуле, заснування Запорізької Січі. Благословив майбутніх козаків та козачок протоієрей Василій. Діти взяли активну участь в забавах, писали листа султану, частувалися кулішем.

З нагоди 520-річчя Українського козацтва, 14 жовтня 2012р. відбулося відкриття скульптури «Котигорошко», посвята в джури наших учасників, учні побачили на власні очі посвяту в козаки дорослих, козацькі герці, братчину, розваги, скуштували кулеша з козацької кухні. На закінчення - прогулка на кінній бричці. Були присутні органи влади.

Наша співпраця була такою плідною, цікавою, що користувачі разом з козацьким полком навіть зустрічали Новий 2013 рік, Різдво Христове, 23 лютого (тоді ще відзначали), пройшов турнір «Нумо хлопці, веселіше».

Святкували Масляну дружно, відроджували традиції і звичаї місцевості: палили Дідух, брали участь у козацькому герці, пекли та їли млинці, каталися на бричці.

2013 року відбулася спортивно-розважальна програма «Ми нащадки славних козаків». На свято були запрошені дитячі організації міста від Центру позашкільної роботи, які з задоволенням приєдналися і з захопленням брали участь в іграх та розвагах.

2014 року проводилося ігрове шоу «Для веселих дітлахів про сміливих козаків». Були гості з Миколаєва, які з задоволенням пропонували козацькі ігри для малечі.

Минулого, 2015 року, проведена конкурсno-розважальна програма: «Богатирські сили».

Співробітники бібліотеки, активні користувачі неодноразово нагороджувалися грамотами, Універсалами.

Впевнені, що й надалі будемо співпрацювати і разом виховувати справжніх патріотів нашої Батьківщини, сильних, мужніх, справедливих, відважних козаків.

О. П. Острянин, заступник директора
по роботі з дітьми РКЗК «Межівська
ЦБС» (Дніпропетровської області)

**Патріотичне виховання юного покоління: нові формати
бібліотечної практики. Інтернет-міст з обміну досвідом**

Сьогодні, в умовах розбудови України як суверенної держави, перед бібліотеками району стоїть складне і відповідальне завдання – виховання патріота, свідомого громадянина держави, який буде прагнути волі та відстоюватиме свободу і територіальну цілісність країни, проявлятиме високу патріотичну свідомість та міцну громадянську позицію на прикладах героїв Другої світової війни, героїв Небесної Сотні, українських військових, добровольців, волонтерів.

Патріотичне виховання проходить через весь комплекс заходів, направлений на національне, громадянське, моральне, родинно-сімейне, естетичне, правове, екологічне, фізичне, трудове виховання, базуватися на національній історії, знанні та відстоюванні своїх прав, виконанні конституційних і громадянських обов'язків, відповідальності за власне майбутнє, добробут та долю країни.

Під час організації заходів з усієї наявної в бібліотеці літератури ми вибираємо найкращу і спрямовуємо на неї увагу дітей, враховуючи їх вікові особливості та індивідуальні запити. Для читачів молодшого шкільного віку ми використовуємо художні твори, окремі оповідання зі збірок “Діти – герої”, “Маленькі герої”, “Юні герої”, “Діти фортеці”. Увагу читачів середнього та старшого шкільного віку, крім художньої, звертаємо і на мемуарну літературу та документальні твори.

Доречним було використання в роботі видань, підготовлених бібліотеками: набір інформаційних листівок про пам'ятники, які розташовані на території сіл і селищ Межівського району «Увічнені у бронзі та граніті», комплект буклетів «Юність, обпалена війною», флеш-довідка (до роковин визволення району від німецько-фашистських загарбників). Під час розробки заходів ми звертали увагу на активні форми, що стимулюють творчість, ініціативу, самостійне та критичне мислення і базуються на принципі багатосторонньої взаємодії.

Протягом року були висвітлені події за допомогою різноманітних циклів бесід, уроків мужності, акцій, диспутів, скайп-спілкувань, відео-презентацій, зустрічей з ветеранами Другої світової війни, воїнами АТО, волонтерами.

Зважаючи на вкрай непросту ситуацію, в якій перебуває наша держава, надзвичайно важливим є формування у дітей відчуття приналежності до України, особистої відповідальності за долю держави й українського народу, виховання поваги до державних символів, шанобливого ставлення до традицій і культури представників усіх національностей, що населяють нашу державу. Це вже не просто данина традиції, а можливість проявити силу патріотизму, згадати зусилля і втрати, з якими наші пращури відстоювали право на свою свободу і незалежність.

Важливе місце у системі патріотичного виховання користувачів займає виховання поваги до державної символіки, Конституції України, законів нашої держави. 22 січня громадськість Межівського району відзначала знаменну дату в історії становлення української державності – День Соборності України. З цієї нагоди у Центрі слов'янської писемності та культури Межівської районної бібліотеки для дітей було проведено урочисту годину духовності «Соборна Україна: від ідеї – до життя». На захід були запрошені керівники району: голова

Межівської районної державної адміністрації, голова районної Ради, начальник відділу культури і туризму, учні, студенти та співробітники сільських бібліотек.

Бібліотекарі ознайомили гостей з витоками ідеї соборності, з історичними віхами на шляху соборності українських земель. Присутні відкрили для себе ще одну сторінку історії української державності.

Вірші про незалежну соборну Україну з гордістю, урочисто прочитали учні 9-х класів СЗШ №1.

Бібліотечні працівники підготували мультимедійну презентацію, метою якої було поглибити знання жителів району про історію виникнення свята Соборності України.

Основними напрямками патріотичного виховання в Межівській районній бібліотеці для дітей та сільських бібліотек району є:

- формування уявлень про сім'ю, родину, рід і родовід;
- краєзнавство;
- ознайомлення з явищами суспільного життя;
- формування знань про історію держави, державні символи;
- формування знань про людство.

Історико-патріотична година «Ти моя, Україно, і до тебе я лину» була проведена Новопавлівською бібліотекою №1 для читачів середнього шкільного віку.

На заході акцентувалась увага на історичних фактах – бібліотекар розповіла учням про шлях, який пройшла Україна до своєї соборності, проголошення возз'єднання Української Народної Республіки і Західно-Української Народної Республіки, і що офіційно в Україні День Соборності відзначається з 1999 року.

Учні підготували коротку літературно-художню розповідь про урочисте святкування об'єднання УНР і ЗУНР та згадали героїв нашого району, які загинули в зоні антитерористичної операції - Олега Кулиненка, Сергія Сидоренка та Андрія Шульгу.

Бібліотечні працівники підготували мультимедійну презентацію, метою якої було поглибити знання дітей про історію виникнення свята Соборності України.

Сьогодні кожен із нас хоче якомога більше знати про той край, в якому народився та живе. А для цього потрібно добре знати та вивчати його історію, мову, культуру.

Так, громадськість Межівського району відзначила 82-у річницю створення Дніпропетровської області. До цієї знаменної дати в Межівській районній бібліотеці для дітей, в Центрі слов'янської писемності та культури було проведено історико-краєзнавчу подорож «Сім чудес Дніпропетровщини».

На зустрічі були присутні учні 8-х, 9-х класів Межівської СЗШ № 1 та постійні читачі бібліотеки.

Для них було здійснено подорож рідним краєм, під час якої присутні дізналися про сім чудес Дніпропетровщини.

Перші два чуда прийшли до нас із сивої давнини. Це скіфські кургани та кам'яні ідоли. Найбільші з них – це Чортотлик та Солоха, висота яких сягала 20 метрів та найменший – Товста могила, висота якої - 7-9 метрів. У Товстій могилі була знайдена всесвітньо відома Золота Пектораль. Ідоли з каменю, так звані

«скіфські баби», знаходяться в Дніпропетровському історичному музеї імені Дмитра Яворницького. Третє і четверте чудо – це козацькі святині, які знаходяться в місті Новомосковську, де на площі височить дивовижно красивий Троїцький собор, збудований майстром Якимом Погребняком, заради втіхи людської душі і слави Божої. Ще одним із чудес Дніпропетровщини є Козацький Пустельно-Самарський монастир Святого Миколая, який розміщений на острові недалеко від попередньої святині. П'яте диво – це неприступна фортеця Кодак на Дніпрі. Шосте – це старий залізничний міст через Дніпро, що зветься ще Золотим, позаяк свого часу отримав у Парижі золоту медаль. А сьомим чудом нашого краю є завод-автогігант «Південмаш», де виготовляли автомобілі-амфібії, автопричепи, самоскиди та автонавантажувачі.

Свою творчість присутнім дарували керівник гуртка Будинку творчості школярів Світлана Гриценко та її вихованка Кий Анна, працівник районного Будинку Культури Сергій Черепакха - це додавало святу особливої атмосфери.

Бібліотечні працівники підготували тематичну мультимедійну презентацію «Дніпропетровщина – мій край, моя земля!», метою якої було більш детально ознайомити присутніх з історичними цінностями та подіями нашого краю.

Кожного року Межівщина відзначає День незалежності України. Цього року святкування було особливим та незвичайним. Жителі та гості селища зібралися у зоні відпочинку «Межівчанка».

Упродовж свята на відпочивальників очікувало безліч ігрових локацій. Разом зі своїми читачами бібліотекарі здійснили подорож стежками рідного краю. Діти у вишиванках читали вірші, співали пісень, відповідали на запитання вікторин, виявили неабиякі здібності на знання минулого і сучасного нашої Батьківщини, її мови, народних звичаїв та традицій.

З великим задоволенням діти грали в ігри «Звірі, пташки, риби», «Утримай м'яча», «Жмурки з прищипками», «Істівне – неістівне», «Чарівна скринька». А з найменшими дітлахами бібліотекарі помандрували на загадкову галявину «Хто зустрівся нам у лісі?». Малюки активно відгадували загадки про диких тварин, вправно показували як поводяться ці тварини, а також розповідали вірші про тварин, які живуть у лісі.

На закінчення свята всі дітки взяли за руки і виконали «Веселий танок дружби».

Цими заходами працівники книгозбірні намагаються донести до читачів, що незалежність України дає можливість кожному з них стати справжнім господарем своєї землі.

Читачі бібліотеки здійснили екскурсійні подорожі за маршрутом Межова — Слов'янка, під час яких діти познайомилися з історією створення селища Межове та села Слов'янка. Учасники екскурсії відвідали ботанічну пам'ятку природи місцевого значення — дубові насадження в селі Славному. У селі Слов'янка діти слухали цікаві легенди та історії про балку Гончара та балку Скелька. Юні туристи відвідали краєзнавчий музей Слов'янської школи, де із захопленням прослухали цікаву розповідь директора музею, який розповів про видатних людей краю. Діти відвідали козацьку могилу, колишній табір військовополонених. У ході екскурсії вони побували в Свято-Успенському храмі.

Біля села Наталівки, під горою, читачі бібліотеки відвідали козацький курган та криницю з джерельною водою «Слов'янська оаза», де беруть воду жителі не тільки Межівського району, а й мешканці Донецької області.

Цікавою була зупинка в селі Крутоярівка, де учасники екскурсії побували на могилі відомого українського письменника Сави Захаровича Божка.

Працівники бібліотеки для дітей роблять усе, щоб діти пишалися своєю країною, великим та славним українським родом, тому що ми маємо пам'ятати та шанувати пам'ять про славних синів та дочок нашого краю.

Вже стали очікуваними зустрічі в Межівській районній бібліотеці для дітей з воїнами-інтернаціоналістами. У Центрі слов'янської писемності та культури відбулася зустріч з воїнами-афганцями «Були ми там, куди нас кликав час». На зустріч були запрошені земляки, воїни-афганці. Учасники подій своїми розповідями про страшні реалії війни перенесли присутніх в атмосферу вірності військовому обов'язку та доблесті воїнів, що дали присягу на вірність Батьківщині. До глибини душі всіх вразили розповіді про військові будні, в яких було все: і кров, і сльози, і справжня солдатська дружба і товариська підтримка. Читачі затамувавши подих слухали спогади воїнів та ставили цікаві запитання.

Поетичні рядки у виконанні учнів СЗШ №1 не залишили байдужим жодного присутнього. Особливо зворушливо сприймалися «афганські» пісні.

Читачам бібліотеки була презентована книжкова виставка «Афганістан – то біль і смуток, чиясь обірване життя» та відеоролик «Тривожні дороги Афганістану». Бібліотекар навела факти жахливої статистики війни, що тривала вдвічі довше, ніж Друга світова.

Учасники заходу вшанували пам'ять наших земляків. Заступник директора по роботі з дітьми подякувала воїнам-афганцям за цікаві розповіді, зичила їм та їхнім сім'ям щастя, миру, душевного спокою та добробуту у великому домі, який зветься Україна.

Під кінець зустрічі воїни – афганці звернулись до молоді, побажали їм бути справжніми громадянами та патріотами своєї країни.

28 березня в Центрі слов'янської писемності і культури відбувся конкурс читців творчості Т. Г. Шевченка «Учітеся, брати мої, думайте, читайте...», присвячений дню народження великого українського Кобзаря. Всі разом, гості та конкурсанти, полинули у розповідь про тяжкі роки життя славетного Кобзаря, прислухалися до шевченківської думки. Учасники конкурсу читали вірші, уривки з поем великого майстра слова та співали пісні, слова яких – вірші поета, покладені на музику. Для учасників бібліотекарями було підготовлено мультимедійні презентації «Пам'ять про Шевченка», «Світова велич українського поета Тараса Шевченка», «Тарас Шевченко... художник з душею поета», «Творчість Шевченка періоду заслання» та проведено літературні вікторини «Вінок слави Кобзаря», «Тарас Шевченко у творах і картинах».

Небайдужа до творчості Тараса Григоровича Шевченка і поетеса нашого краю Людмила Олександрівна Яцура. Вона безмежно любить творчість цього поета, тому зачитала декілька своїх віршів, присвячених саме цьому неперевершеному письменникові.

На закінчення заходу присутні, не приховуючи свого задоволення, ділилися позитивними враженнями. Та скільки б часу не пройшло, ім'я видатного

українського Кобзаря буде надихати на нові звершення, на нове, красиве майбутнє, на любов до своєї Батьківщини.

Україна має нову традицію відзначення 8 та 9 травня в європейському дусі Дня пам'яті та примирення.

Новий зміст Дня пам'яті та примирення і Дня перемоги над нацизмом полягає у переосмисленні подій II світової війни, руйнуванні радянських історичних міфів, чесному діалозі щодо складних сторінок минулого; рівному вшануванні пам'яті кожного, хто боровся з нацизмом, перенесенні акценту з історії військових дій на історії конкретних людей, а відтак відмові від святкування на користь вшанування.

Сьогодні працівники Межівської бібліотеки стали учасниками історичного велопробігу «Пам'ятаємо. Славимо. Вшановуємо!» - проїхали центральними вулицями селища та отримали яскраві емоції.

Велопробіг стартував біля Межівської райдержадміністрації, наступними зупинками були: пам'ятник воїнам-танкістам, братська могила радянських воїнів, що знаходиться на вулиці Лісній, могила воїнів, братська могила по вулиці Заводській. Фінішували учасники велопробігу біля Меморіалу Слави у парку ім. Ватутіна, де поклали букети квітів. Кожен з учасників велопробігу мав емблему: червоний мак, який став символом пам'яті полеглим у війні.

Межівська бібліотека у своїй роботі зробила акцент на допомозі ветеранам та вшануванні загиблих у Другій світовій війні. Ми зосереджуємо увагу на людських долях у роки II світової війни. Так, читачі бібліотеки зустрілися з учасником Другої світової війни та поклали квіти на Алеї загиблих.

Діти-гуртківці виготовили вітальні листівки, пам'ятні сувеніри, маківки та підготували літературну композицію.

До 70-річчя Перемоги фахівці Межівської районної бібліотеки для дітей підготували виставку-інсталяцію «Нехай нас об'єднає пам'ять про війну». Знайомлячись із нею, відвідувачі бібліотеки вшановують пам'ять про учасників Другої світової війни, про воїнів-фронтовиків, які вистояли у титанічній боротьбі з ненависним ворогом, захистили рідний край від поневолення.

Члени любительського об'єднання «Юний кореспондент» та читачі Межівської районної бібліотеки для дітей завітали на гостини до ветерана Великої Вітчизняної війни Івана Гордійовича Чеботаря.

Напевно, тільки людина, яка бачила війну, може розповісти сучасним дітям про ті жахливі події. Ці думки і сьогодні, через багато десятиліть, тривожать душу ветерана, викликають сум, сльози і глибокі роздуми.

Діти із захопленням слухали розповідь ветерана, з цікавістю розглядали незліченну кількість нагород та з запалом ставили все нові й нові запитання.

Вони привітали ветерана із прийдешнім святом, подарували квіти, зичили йому здоров'я та довгих років життя.

Шкода, але сьогодні все менше залишається ветеранів-визволителів на Межівщині. Для них війна - це не історія, а подія, яка була, є і буде довіку болючою, незагойною раною. А ми завжди пам'ятатимемо, якою дорогою ціною була здобута Перемога у Другій світовій війні.

З цієї нагоди для користувачів Межівської районної бібліотеки фахівцями була оформлена виставка-інсталяція «Ми пам'ятаємо...» та проведена година мужності «Вклоняємось доземно всім солдатам».

У сільських бібліотеках для дітей проведені цикли історичних годин «З книжок про війну, про бої ми читаємо» Були підібрані книги воєнної тематики та зачитані уривки з них. Діти також підготувалися до заходу і декламували вірші воєнної пори. Для старшокласників відбувся день воєнного кіно. Був переглянутий фільм «Мы из будущего». Потім пройшло обговорення цього фільму. Вражали вислови дійсно мислячих і не по-дитячому дорослих школярів.

У вересні проведено цикл історичних годин «Орлята партизанських лісів» для учнів молодшого шкільного віку. Продовжуючи тему війни, в день Партизанської Слави, діти більше дізналися про юних підпільників і партизан.

«Скажи своє слово про Україну» під такою назвою в Межівській районній бібліотеці відбувся захід, присвячений Дню Гідності та Свободи.

Метою заходу було утвердження в Україні ідеалів свободи і демократії, віддання належної шани патріотизму й мужності громадян, які восени 2004 року та у листопаді 2013 року — лютому 2014 року стали на захист демократичних цінностей, прав і свобод людини, національних інтересів нашої держави та її європейського вибору.

На заході були присутні: голова Межівської райдержадміністрації, заступник голови Межівської районної ради, начальник мобілізаційного відділу Межівського РВК, учасники АТО, діти, молодь селища та громадськість району.

Голова Межівської райдержадміністрації детально розповів про події Майдану, тому що був їх свідком.

Для учасників заходу була представлена презентація "Вшануймо Гідність і Свободу українського народу", під час якої учасники пригадали сторінки Революції Гідності, імена героїв Небесної Сотні.

Із сильним болем та великою гордістю вони згадали тих, хто віддав своє життя, захищаючи рідну землю від ворога, наших земляків – Олега Кулиненка, Андрія Шульгу та Сергія Сидоренка.

Учасник АТО у своєму виступі підкреслив, що на сьогоднішній день дійсно велике значення має усвідомлення того, що зараз відбувається в країні, і розуміння, що ти можеш зробити для неї. З неабияким переживанням, що виднілося в його очах, він читав вірша, присвяченого загиблому товаришеві.

Своє слово про Україну сказали ще зовсім маленькі школярі, молодь Межівщини та представники старшого покоління. Вони говорили про невичерпну любов до України, про бажання того, щоб вона була незалежною, демократичною, європейською державою.

З метою популяризації цієї пам'ятної дати в бібліотеці було оформлено книжково-ілюстративну виставку «Революція Гідності: два роки по тому».

«Книга на полі бою». Саме під такою назвою стартувала акція, організована працівниками бібліотек Межівського району.

Бібліотекарі звернулися до громадськості району і просили підтримати воїнів у цей нелегкий час. Всі небайдужі жителі відгукнулися на прохання бібліотечних працівників та стали активними учасниками цієї акції. Таким чином,

бібліотекарі разом із громадськістю Межівщини створили мобільні бібліотеки і передали книги нашим воїнам до зони АТО.

28 червня в нашому селищі відзначали День Конституції. З цієї нагоди в парку відпочинку селища Межове пройшов захід «З днем народження, Конституціє України!». Для мешканців та гостей селища була презентована виставка народно-прикладного мистецтва «Місто майстрів», на якій були представлені найкращі роботи майстрів району. На головній сцені району проходили урочистості з нагоди 19-ї річниці Конституції України, де жителів та гостей Межівщини вітали зі святом голова районної державної адміністрації та голова районної ради. Для малечі було організовано дитячий майданчик, де працівники Межівської районної бібліотеки для дітей і вихователі дитячих садочків провели розважальну програму «Веселкове літо». Дітлахи із захопленням брали участь у таких іграх, як «Передай апельсин», «Першовідкривач», «Мишоловка», «Струмочок», «Морська фігура», «Чарівне слово», «Зіпсований телефон», «День-ніч» та багато інших, за участь у яких отримували солодощі.

Все найкраще, що є на землі, починається з сім'ї. Сім'я – це цілюще джерело, водами якого живиться повноводна річка нашої держави.

Так, щорічно 15 травня в Україні відзначається Міжнародний День сім'ї, тож Межівська районна бібліотека для дітей з радістю вітала всіх наших читачів на родинному святі «Читаю я! Читає вся моя сім'я!».

На свято були запрошені сім'ї, де ніколи не згасає родинне тепло, де ангел-охоронець милується їхньою сімейною згодою, чудовими талановитими дітьми. До свята приєдналися учні Межівських районних шкіл та читачі бібліотеки.

Багато цікавого та нового гостям розповідали бібліотекарі про українські традиції, які прийшли до нас із давніх давен і збереглися до сьогодні, а маленькі учасники конкурсу разом із своїми мамами, татами та бабусями демонстрували всім неабиякі таланти – співали пісень, розповідали вірші та гуморески, радували знаннями, беручи участь в «Конкурсі ерудитів», продовжували українські народні прислів'я, відгадували загадки про відомих літературних героїв.

О.Л. Романченко, заступник
директора Миколаївської обласної
бібліотеки для дітей ім. В. О. Лягіна

Взаємодія музею, дитячого садка, школи та бібліотеки у патріотичному вихованні підрастаючого покоління. *Ігрове проектування*

Створити програму Дня патріотичного виховання у дитячій бібліотеці, з урахуванням взаємодії з відповідними закладами (музей, школи, дитячий садок тощо).

1 варіант

День читання «Моя країна – Україна»

Реалізується за допомогою наступних форм роботи:

- Книжкова виставка «Ти будеш жити, Україно!»
- Бліц-опитування «Продовжити думку: «Я українець, тому що...»
- Історична експедиція-досьє «Символи моєї України»
- Літературний інтерактив «Патріот від А до Я»
- Патріотична година «Україна – це ми!» (в рамках скайп-зустрічі)
- Флешмоб «Ми любимо Україну»

2 варіант

Свято вулиці

Реалізується за допомогою наступних форм роботи:

- Пошукова експедиція «З чого починається моя мала Батьківщина»
- Цікаві факти про історію вулиці
- Видатні люди (письменники, поети, народні умільці)
- Створення Арт-майданчика (номінації «Стара фотографія розповідає», «Моя вулиця очима дітей», конкурс «Прикрась свою садибу»)

Підготовча робота

Свято:

- Книжковий вернісаж «Вони тут народилися і живуть»
- Міні-екскурсія біля виставки-інсталяції (разом із працівником музею)
- Підведення підсумків Арт-майданчика, оголошення переможців

Найбільше щастя на землі –

Це рідний дім,

Щасливі діти в нім.

Іди назустріч світлої мети

І відкривай зоряні світи.

3 варіант

«Читаюча дитина – щаслива родина – міцна Україна!»

Реалізується за допомогою наступних форм і методів роботи:

- Реклама: ЗМІ, соціальні мережі, флаєри
- Виставка-інсталяція «Історії, обереги, традиції мого роду»
- Бліц-опитування «Книга у моїй родині» (можливо це може бути соціологічним дослідженням)
- Сімейний уїкенд «Весела родина – щаслива дитина» (скайп-спілкування, сімейний конкурс)
- Майстер-клас «Виготовлення ляльки-мотанки» (з подальшою презентацією та даруванням між сім'ями)
- Флешмоб «Єднаймося! Щасливі родини в міцну Україну».

Зміст

Жайворонок Т. А. Сучасні підходи до патріотичного виховання в умовах реалізації Концепції національно-патріотичного виховання в бібліотеці для дітей.....	4-8
Павлюченко Н. О. Творчий огляд «Ми - українці».....	8-9
Романченко О. Л. Проект «Українське слово проситься до тебе».....	10-13
Павлюченко Н. О. Обласна літературна акція День читання «Читай – пізнай свій рідний край».....	14-16
Шевцова Л. Г. Віртуальний проект «Пиьменники Миколаївського краю».....	16-17
Мерзла М. М. Психологічні особливості підлітка в процесі формування національно-патріотичної свідомості.....	18-25
Бондар Л. О. Дитяча тематика в українській драматургії кінця XX – початку XXI ст.....	25-30
Шпак Д. О. Національно-патріотичне виховання молоді: досвід Польщі.....	30-32
Кудіна Т. М. Педагогічна спадщина В.О. Сухомлинського як основа національно-патріотичного виховання підростаючого покоління.....	33-39
Квасниця А. В. Методологія патріотичного виховання дітей та молоді на підґрунті історичних подій та сучасного козацького руху.....	39-40
Голенко І. О. Використання в бібліотеці інтерактивних методів та форм в роботі з дітьми щодо патріотичного виховання. <i>Лекція-візуалізація</i>	40-46
Голосна О. Є. Українська книга в житті сучасної дитини: ефективні форми роботи та методики заохочення до читання. <i>Консультація</i>	46-52
Нахова Т. І. Гармонізація традиційних та новітніх підходів до національно-патріотичного виховання підростаючого покоління у бібліотеках Миколаївської області. <i>Методичний огляд</i>	53-58
Шевцова Л. Г. Бібліотечне краєзнавство як складова частина виховання національної свідомості дітей: з досвіду роботи бібліотек Миколаївщини. <i>Нотатки професіонала</i>	58-64
Ефективні форми та засоби бібліотечного впливу на формування патріотичної свідомості. Професійний майданчик	
Акуніна Л. П. Досвід Дитячої бібліотеки «КЗ Бібліотечна мережа м. Вознесенська».....	64-70
Ляпало С. М. Досвід Арбузинської районної бібліотеки для дітей.....	70-73
Вінніченко Д. І. Досвід Братської районної бібліотеки для дітей.....	73-78
Сухорукова О. Д. Досвід Новобузької районної бібліотеки для дітей.....	78-80
Острянин О. П. Патріотичне виховання юного покоління: нові формати бібліотечної практики. <i>Інтернет-міст з обміну досвідом</i>	80-87

Романченко О. Л. Взаємодія музею, дитячого садка, школи та бібліотеки у патріотичному вихованні підростаючого покоління. *Ігрове проектування.....87-88*